

Anàlisi de la perspectiva de gènere respecte l'espai públic en els protocols contra agressions masclistes dels barris de Gràcia i Poble Sec

Alumna: Montserrat Joan i Torra

Tutora: Anna Ortiz Guitart

Setembre 2018

Màster en Estudis de Dones, Gènere i Ciutadania

*“D’entre els molts canvis revolucionaris d’aquest segle,
els més profunds potser siguin
els canvis en els mètodes mentals
que utilitzem per avaluar el món.”
Jane Jacobs*

Agraïments

A l'Anna per la seva orientació, suport i paciència, però sobretot pel temps que m'ha brindat i la predisposició que ha tingut en tot moment.

Als dos col·lectius que m'han acollit, l'Assemblea de Feministes de Gràcia i el col·lectiu Poble Sec Feminista. Concretament, a l'Alba, la Marta i la Carla per donar-me un pessic del seu temps i experiències col·lectives.

A la Susana de Raons Públiques que em va brindar opcions i experiències que em van ajudar molt.

A les referents i a totes les persones que van participar voluntàriament en algun punt del procés de gestació del treball.

A les incondicionals, com la Magda, que em donen suport en tots els projectes personals i col·lectius.

A la família de sempre i a la que m'he trobat.

A en Ian per acompanyar-me en totes les aventures i batalles quotidianes i, sobretot, pel suport mutu.

A tu que em llegeixes.

Gràcies.

Índex de continguts

Resum	5
2. Introducció	7
3. Preguntes de recerca i objectius	10
3.1 Preguntes de recerca	10
3.2 Objectius generals i específics de la recerca	10
4. Marc Teòric	11
4.1. Urbanisme feminista	11
4.2. Violències masclistes	14
4.3. Seguretat i espais de la por	17
4.4.1 Protocol contra agressions masclistes Feministes de Gràcia	21
4.4.2 Protocol contra agressions masclistes Poble Sec Feminista	24
5. Metodologia	26
6. Resultats	30
6.1 Percepció de seguretat a Gràcia i Poble Sec	30
6.1.1 Percepció d'(in)seguretat a Gràcia	31
6.1.2 Percepció d'(in)seguretat a Poble Sec	37
6.1.3 Reflexions finals	45
6.2 Procés de creació dels protocols	46
6.2.1 Feministes de Gràcia	46
6.2.2 Poble Sec Feminista Procés de creació i estat actual del protocol	50
6.3 Taller de reflexió sobre el protocol vers l'espai públic	56
6.4 Incidència política i comunitària (Gràcia i Poble Sec)	65
7. Conclusions	72
8. Bibliografia	77
9. Annexos	82

Resum

L'espai públic està tenyit de patriarcat, la qual cosa provoca que en ell hi tinguin cabuda un seguit de violències que venen condicionades pel gènere de les persones i que poden ser de caràcter simbòlic-indirecte, o bé explícit-directe. En aquest treball, intento emmarcar aquestes violències perpetrades en l'urbanisme des d'una perspectiva de gènere per contraposar i proposar lleugeres millores des d'un anàlisi qualitatiu en referència als protocols contra agressions masclistes.

Analitzo la percepció d'inseguretat de grups que tradicionalment han estat invisibilitzats, com ara les dones, les quals transiten i habiten l'espai. Concretament, em centro en els espais d'oci nocturn i les festes majors dels barris de Gràcia i Poble Sec de Barcelona.

A més, faig un recull teòric de les violències que succeeixen a l'espai públic des de diverses disciplines i experiències que treballen en la transformació urbanística des de la perspectiva de gènere. Els processos d'investigació sociològica i antropològica, centrats en el concepte de "*la vida quotidiana*" són fonamentals per a l'urbanisme feminista. En aquest sentit, faig una síntesi de moltes de les experiències pioneres que s'han dut a terme a l'Estat Espanyol en aquesta línia.

Em dispenso a investigar i abordar la creació de mecanismes d'actuació promoguts des dels moviments feministes autònoms, protocols contra agressions masclistes, que tenen l'objectiu de fer front i donar resposta col·lectiva a les agressions masclistes en espais de festa major en el sí de la ciutat de Barcelona, a Gràcia i Poble Sec, els quals han tingut i tenen un impacte real i social, ja que l'administració pública s'ha emmirallat i ha basat aquestes pràctiques incorporant-les en els seus programes d'actuació municipal vers l'eradicació de la violència de gènere a l'espai públic. És el cas de les Festes Majors de Gràcia 2017 quan l'Ajuntament va desenvolupar un protocol en contra les agressions masclistes conjuntament amb l'Assemblea de Dones Feministes de Gràcia i el qual avui dia està en permanent revisió, creixement i transformació. L'objectiu d'aquest treball és analitzar els protocols de l'Assemblea de Feministes de Gràcia i del col·lectiu Poble Sec Feminista, guardonat amb el Premi 25N-Dia internacional per a l'eliminació de la violència vers les dones, per comprovar si incorporen la perspectiva de gènere respecte l'espai públic i, en cas que no s'ho

hagin plantejat, iniciar un procés d'anàlisi d'aquesta perspectiva en el contingut dels protocols i les possibles accions que es poden desenvolupar per aplicar-la.

2. Introducció

El patriarcat ha tenyit i tenyeix encara avui tots els àmbits de les nostres vides. L'espai públic no queda exempt d'aquesta tendència i per això és necessari reflexionar des de la perspectiva de gènere, enfocant els nostres espais de relació perquè els espais públics és on ens relacionem i on perpetuem dinàmiques socials que ens caracteritzen i ens identifiquen. En aquest sentit, l'oci i la festa major tanmateix es troba a l'espai públic i desenvolupa una funció social, ja que proposa unes relacions de poder que moltes vegades -i habitualment- estan tenyides de relacions patriarcal.

Com he avançat, l'espai públic és l'element de relació i socialització, el nexa entre les persones que no es troben en el nostre cercle més íntim o privat, amb el món. Aleshores, és quan les violències patriarcal en espais de relació, contextualitzats en oci i festa major, també hi tenen lloc. Poden ser directes o indirectes i és per això que abordaré les perspectives que aquestes provoquen en contextos de festa major amb casuístiques que s'han tingut en compte i exemples concrets.

L'urbanisme feminista aposta per visibilitzar les experiències i les vides quotidianes de les dones i grups invisibilitzats pel sistema de valors i patrons socials patriarcal. En aquest sentit, la percepció de seguretat sempre quedarà com a element clau de qualsevol situació que es pugui donar a l'espai públic.

No existeix una teoria unificada feminista respecte l'espai públic sinó diverses propostes que comparteixen línies discursives similars, ja que estan d'acord que un mateix grup social ocupa una posició privilegiada (els homes) per la comprensió del món i/o d'alguns dels seus aspectes (Flores, 2014). En els darrers anys, l'urbanisme feminista està agafant embranzida, tant pel que fa a la recerca com en metodologies aplicades a pràctiques en les transformacions de l'espai públic, però també en habitatge. Tanmateix, moltes investigacions aprofundeixen en que els processos de transformació de l'espai, públic o privat, influeixen en les nostres vides i es considera que cal centrar aquesta transformació en les necessitats de la vida quotidiana de les persones que li donen ús de manera habitual.

L'urbanisme feminista proposa que les experiències de *totes* les persones que transiten i l'habiten l'espai públic siguin visibilitzades i legitimades (Muxí, 2011) donant èmfasi als usos i necessitats per tal d'eradicar la violència patriarcal que

patim en els nostres entorns urbans. En aquest sentit, cal definir i descriure les violències patriarcals (Esplugues, 2007) basant-nos en l'hegemonia androcèntrica que sostenen els patrons culturals patriarcals.

La perspectiva de gènere es focalitza en la *vida quotidiana* (Col·lectiu Punt 6, 2011) i dóna visibilitat a les experiències, com ara les de les dones i d'altres grups (canalla, gent gran, persones amb diversitat funcional, etc.).

La violència patriarcal i el sexisme també es promou des de l'espai públic. És per això que la meua intenció és abordar els mecanismes d'actuació i de transformació social que proposa la perspectiva de gènere a l'espai públic, en consonància amb metodologies que els moviments socials han desenvolupat per fer front a les violències sexistes/masclistes en l'espai públic, és el cas dels Protocols contra agressions masclistes en espais d'oci i festa major.

Des del simbolisme s'aborden les violències patriarcals que es nodreixen gràcies al sistema socio-econòmic predominant: el capitalisme. Per tal d'identificar les violències patriarcals podré reflexionar sobre la percepció que tenim sobre la seguretat (Ortiz, 2005) dels grups socials invisibilitzats.

La recerca en l'urbanisme promou una transformació en l'imaginari col·lectiu que aposta per reflexionar i sensibilitzar que l'espai públic no és neutre (Col·lectiu Punt 6, 2011) ja que consta d'una perspectiva clarament androcèntrica (Muxí, 2006) alhora de projectar-lo i condiciona a totes les persones que en fan ús.

Els mecanismes d'actuació dels moviments feministes autònoms de la ciutat de Barcelona, per fer front a les violències masclistes en espais d'oci i festa major, han promogut *protocols*, Feministes de Gràcia el 2014 (Annex 1) i Poble Sec Feminista el 2015¹, els quals insten a una resposta col·lectiva per donar visibilitat i sensibilitzar la població davant aquesta violència sistèmica. Tanmateix, un dels llocs on es viuen les violències masclistes és l'espai públic, motiu pel qual els moviments socials de Barcelona es centren en actuar-hi.

Com entenem els espais d'oci nocturn i la legitimació de la violència sexista és un punt de partida, ja que els mecanismes col·lectius d'actuació s'han desenvolupat en el marc de les festes majors de molts barris de Barcelona. Així mateix, aquests protocols cal revisar-los de manera periòdica, per tal de comprovar si incorporen la perspectiva de gènere focalitzada en l'espai públic concretament.

¹ Es pot consultar al següent web: <http://www.poblesecfeminista.org/protocol/>

Tinc la intenció de comprovar l'impacte dels protocols en el marc de les administracions locals, concretament a l'Ajuntament de Barcelona, i des d'un anàlisi qualitatiu donar-los visibilitat social mitjançant els mecanismes que el món acadèmic ens permet. En aquest sentit, cal comentar que darrerament les administracions locals estan donant èmfasi en visibilitzar les violències masclistes que s'esdevenen en l'espai públic, i concretament en l'àmbit de festes majors. Sense anar més lluny en les darreres festes de la Mercè van promoure campanyes de sensibilització ciutadana per eradicar les violències masclistes que s'esdevenen a les festes majors.

Amb experiències que coneixem, documentades o bé recollides en diverses tesis, articles i treballs acadèmics/pràctics voldria donar la oportunitat als moviments socials de visibilitzar-se, ja que les propostes que promouen per actuar i transformar l'imaginari cultural cal que se'ls doni el valor social. El moviment feminista autònom de la ciutat de Barcelona lluita per eradicar patrons que ens han estat imposats des del sistema de valors que ens regeix, capitalista i patriarcal.

Aleshores, tal i com he dit anteriorment, en l'àmbit dels barris de la ciutat de Barcelona s'estan desenvolupant els protocols impulsats des dels moviments socials per tal de fer front a les agressions masclistes en l'àmbit d'oci i festa major.

Les agressions que pateixen, sobretot les dones i en l'àmbit d'oci (nocturn), és una realitat endèmica que travessa qualsevol condició social. En aquest sentit, cal fomentar la sensibilització de la població mitjançant campanyes de difusió de missatges des de la perspectiva feminista.

L'Ajuntament de Barcelona va atorgar un premi al col·lectiu de Poble Sec Feminista pel seu protocol contra les agressions masclistes de l'any 2015. Aquest premi és un fet sense precedents pel que fa al reconeixement institucional d'una iniciativa popular i ciutadana per donar resposta a les agressions masclistes.

Dotar de ressò institucional aquestes fórmules d'acció i organització social és quelcom que el consistori barceloní ha tingut en compte fins avui dia, i s'ha emmirallat per iniciar un protocol de districte contra les agressions masclistes durant les festes majors a Gràcia, i sobretot les que van succeir i tenir difusió mediàtica, com les dels San Fermins d'Iruña.

3. Preguntes de recerca i objectius

3.1 Preguntes de recerca

A continuació, plantejo algunes qüestions que intento respondre amb el desenvolupament de la investigació:

- ❖ Quina relació té l'espai públic amb les agressions masclistes que s'hi esdevenen? Els mecanismes d'actuació dels moviments socials són suficients per eradicar la violència masclista?
- ❖ En quina fase del procés d'empoderament es troba la visibilització de les violències masclistes a la ciutat de Barcelona, i en concret a Gràcia i al Poble Sec?
- ❖ En els darrers anys, aquesta discriminació sexista s'ha fet més visible gràcies als "protocols d'actuació en contra les agressions masclistes" dels barris i implementats per ajuntaments: Quin és l'impacte que ha generat aquest tipus de respostes col·lectives?

3.2 Objectius generals i específics de la recerca

Objectiu general:

Analitzar, visibilitzar i aplicar la perspectiva de gènere a l'espai públic en els mecanismes d'actuació per fer front a les violències sexistes/masclistes que han estat desenvolupats des del feminisme organitzat i autònom dels barris de Gràcia i del Poble Sec. Cercar la intersecció entre el seu contingut i l'espai públic que promou l'urbanisme feminista.

Objectius específics:

- Identificar les violències sexistes/masclistes que es desenvolupen a l'espai públic i la percepció d'inseguretat.
- Visibilitzar els mecanismes dels protocols feministes per a fer front a les violències sexistes a l'espai públic i en el marc d'espais de lleure i de festes majors.
- Analitzar la perspectiva de gènere en l'espai públic en els protocols de Gràcia i del Poble Sec.
- Comprovar quin impacte han tingut els protocols en les institucions i administracions.

4. Marc Teòric

4. 1. Urbanisme feminista

El disseny i forma de les ciutats afecta a la percepció de la nostra quotidianitat. En aquest sentit, les estructures de poder del sistema patriarcal que es veuen reflectides en l'espai públic posen de manifest la seva definició en l'imaginari col·lectiu de la nostra societat.

L'objectiu de l'urbanisme hauria de ser que es pogués gaudir de ciutats inclusives que tinguessin en compte les diversitats que caracteritzen els espais urbans, i així fer possible que el *dret a la ciutat*² sigui un dret humà per a totes les persones (Col·lectiu Punt 6, 2011).

L'espai públic no és neutre, de fet amaga regles que corresponen a l'estructura de poders, valors i relacions que regeixen les nostres societats (Velázquez, 2002) i, per tant, els espais de socialització i de relació ajuden en la creació de vincles entre les persones (Jacobs, 1961). Així doncs, el sistema d'organització social i econòmica capitalista crea sinergies amb el sistema de valors culturals patriarcal, format de patrons i rols que s'han encarregat d'estructurar la perspectiva com ens mirem, entenem i ens relacionem al nostre món.

De fet, el patriarcat genera complicitat amb el capitalisme, i junts fan que les opressions de gènere estiguin instaurades i naturalitzades des d'un punt de vista estructural a tots els nivells. En aquest sentit, el disseny i la forma de les ciutats també estan projectades des d'aquestes òptiques i afecten directament a les nostres activitats i la percepció quotidiana que en tenim (Velázquez, 2002).

Les propostes que fa l'urbanisme feminista tenen a veure amb la de visibilitzar la vida de totes les dones des d'una perspectiva historiogràfica; recuperar la memòria de les dones oblidades; reconèixer la falta de neutralitat de l'espai des de la perspectiva de gènere; reconèixer i valorar la diversitat de persones que habiten, transiten i donen ús a l'espai públic; superar la dicotomia espai públic/privat; incorporar les experiències de les dones i percepcions de les dones

² S'entén per "Dret a la ciutat", el dret a que totes les persones tinguin ús de manera igualitària i sense discriminacions de qualsevol tipus: a transitar, habitar i donar ús als espais que conformen la ciutat. La ciutat, com a espai col·lectiu que pertany a la població que l'habita, és un espai que la població té dret a trobar-hi les condicions per a la seva realització, política, social i ecològica assumint els deures de solidaritat (Lefebvre, 1967).

en l'anàlisi de l'espai i la concepció de l'espai, així com donar valor a les tasques de cures i de reproducció (Pérez, 2013).

Per tant, queda clar que les ciutats són testimonis materials de les desigualtats, diferències i discriminacions que vivim i percebem a l'hora de desenvolupar les nostres vides. A més, els problemes de les ciutats són tractats i analitzats com a problemes d'una complexitat organitzada (Jacobs, 1961), és a dir, que a l'espai públic urbà hi tenen lloc un seguit de diferències socials com a conseqüència d'un entramat de condicionants que s'enllacen i s'interrelacionen entre ells.

No obstant, l'urbanisme feminista posa en igualtat de condicions les exigències derivades del món productiu i del món reproductiu, és a dir, es centra en les necessitats quotidianes d'atenció a les persones (Col·lectiu Punt 6, 2011). Les dues esferes (privada i pública) es posen de relleu al mateix nivell d'importància per evitar ampliar o perpetuar les diferències.

Igualment, l'espai públic ha patit transformacions amb la incorporació de les dones a l'esfera pública, però no ha estat motiu suficient per arribar a una transformació feminista (Bodelón; Alcover, 2008). En aquest sentit, cal referir que les problemàtiques del sistema que planifica i organitza les ciutats contenen una sèrie d'opressions interseccionals³, és a dir que influeixen i interaccionen molts elements que condicionen la percepció transmesa de les ciutats, sobretot des de l'educació i els patrons androcèntrics. Amb ideologies patriarcals i capitalistes, legitimades amb construccions econòmiques i polítiques que es fonamenten en la naturalitat de les condicions socials, les opressions de les dones també són una manifestació d'aquestes idees i es veuen reflectides en les ciutats. De fet, la desigualtat de gènere a la societat de classes, com la nostra, resulta una tendència històrica típica de la modernitat per "naturalitzar" ideològicament les desigualtats socio-econòmiques que imperen (Stolcke, 2000), i les quals es veuen reflectides en l'espai públic i les ciutats.

³ *Interseccionalitat*, terme que va ser introduït per Kimberlé Williams Crenshaw l'any 1989. Té com a objectiu visibilitzar que la opressió de gènere que pateixen i han patit les dones està directament relacionada amb altres condicions com ara la classe, raça, ètnia i/o religió. En el cas de les ciutats, es pot afirmar que la configuració del seu entramat espacial està condicionat també per aquests elements que interaccionen i que són menys "amables" amb segons quins col·lectius (els més oprimits) i per tant la percepció de seguretat, que analitzo tot seguit, varia molt segons el col·lectiu al que ens referim.

Aquesta diversitat crea fragmentacions, polaritzacions, guetificacions que repercuteixen en la qualitat de vida de moltes àrees del centre urbà i de determinades perifèries (Bofill, 2010). Per tot això, és necessària la reflexió sobre l'espai públic a partir del seu significat, és a dir, el significat que li donem com a membres de les societats, com a dones, que ens construïm i ens relacionem en ell. L'urbanisme feminista, doncs, situa en el punt de mira les experiències i percepcions de les dones i les diversitats. El disseny dels espais públics condiona la vida quotidiana de les dones amb més èmfasi que la dels homes degut a que les dones tenen una relació més estreta amb l'entorn immediat i realitzen més activitats relacionades amb els treballs reproductius (Ortiz, 2007) i de cures, en aquests espais.

En aquest sentit, les interaccions entre dones i homes es produeixen en llocs concrets i l'elecció dels espais on passar, transitar, habitar o viure té més conseqüències del que podria semblar (Patiño, 2013). Per tant, la planificació urbanística de l'espai de manera equilibrada i sense discriminacions intrínseques passa per eliminar espais mono-funcionals per apropar l'oci, la producció, residència i consum amb la finalitat d'evitar àrees segregades funcionalment (Ortiz, 2007). Aleshores, hauríem de crear espais de qualitat, accessibles i amb visibilitat que ajudin a disminuir i evitar la percepció d'inseguretat que pateixen les dones a l'espai públic, més endavant amplio el concepte d'*espais de la por i inseguretat*. La conceptualització d'aquestes experiències s'emmarca en el que es pot definir com a incorporar la *vida quotidiana* (Ciocoletto, 2014) en l'urbanisme feminista. Tanmateix, s'ha identificat que existeix una greu desigualtat en les prioritats de les actuacions urbanes que beneficien interessos capitalistes i promouen la segregació de la planificació urbanística (Ciocoletto, 2014). En aquest sentit, les dones també han quedat excloses de qualsevol planificació i per això és tant important incorporar les seves veus i experiències en tant que han estat excloses de la pràctica urbanística.

La lluita feminista en aquest àmbit va encaminada en assegurar els drets col·lectius invisibilitzats pel patriarcat, concretament els de les dones, que han quedat marginades dels interessos de les elits polítiques i econòmiques que tenen el poder de planificar i gestionar l'espai urbà (Perez, 2013). És per això que incorporar l'àmbit de l'urbanisme en el feminisme i, per tant, la perspectiva de

gènere en la pràctica urbanística i de disseny urbà és molt important per poder entendre com s'ha pensat i conformat l'espai públic per tal de transformar i eradicar les violències masclistes. Els protocols contra agressions masclistes també pretenen incidir en la visibilització d'aquestes violències patriarcals i contribuir a eradicar-les des de la pràctica i incidència del feminisme a l'espai públic, un engranatge de violències que perpetua el patriarcat i que penetren a les nostres societats.

4.2. Violències masclistes

El feminisme considera necessari diferenciar entre sexe i gènere abans d'abordar l'origen i característiques de la violència vers les dones. De fet, aquesta diferència, en l'epistemologia feminista, no només és terminològica sinó que permet entendre els fonaments pels que s'estableix una identitat de gènere, des de la concepció biològica i/o com un sistema d'organització social (Garzón, 2016).

Les violències que es perpetuen en l'espai públic es caracteritzen per ser el reflex de la violència estructural que sosté el sistema patriarcal. Les agressions i violències que pateixen, sobretot les dones, en l'àmbit d'oci (nocturn), és una realitat endèmica que travessa qualsevol condició social (Esplugues, 2007).

Per emmarcar-ho conceptualment, entenem que la *violència* és agressivitat alterada principalment per factors socio-culturals que li treuen caràcter automàtic i la traslladen a una conducta intencional i que causa danys personals. En aquest sentit, s'entén doncs que la violència és qualsevol conducta intencional que causa o pot provocar danys (Sanmartín, 2007).

Hi ha diversos criteris per classificar les violències. Poden ser implícites les violències simbòliques que exerceixen àmbits com la publicitat, els micro-masclismes, etc. i que van quedant en el nostre imaginari col·lectiu i cultural. D'altra banda, es podrien classificar les violències com a actives o passives. En el cas de les violència sexual es pot definir per qualsevol comportament en el que una persona exerceix un poder opressor sobre una altra persona per treure'n profit o gratificació sexual. Donada la magnitud d'aquests tipus de violències es poden considerar tant actives com passives. Les conseqüències de la violència sexual tenen una component addicional ja que poden ser físiques i emocionals (Sanmartín, 2007). La violència sexual és una manifestació de les violències

masclistes que estan naturalitzades des de tots els àmbits i sectors de la vida. Segons la Llei Catalana 5/2008, de 24 d'abril, del dret a les dones d'eradicar la violència masclista, la violència sexual està considerada com a una de les formes de violència que es pot exercir cap a les dones. I com a formes de violència masclista s'entenen la violència sexual i els abusos sexuals, així com l'assetjament sexual i les agressions sexuals.

És important posar de relleu que en aquests últims anys s'han desenvolupat molts estudis de gènere centrats en l'abordatge de les violències masclistes i també en l'espai públic. Una de les causes de les violències masclistes que tenen lloc a l'espai públic és impedir l'autonomia de les dones i així impedir que les societats es desenvolupin en total llibertat de les seves individualitats (Alsina, 2014), incloent tots els gèneres. Tanmateix, les causes que defineixen les violències sexuals estan subjectes a teories que tenen tres punts de vista ben diferenciats: biològiques, essencialistes i psico-patològiques. El cas de l'enfocament biològic està marcat per la naturalesa i l'instint de violència que l'espècie (humana) porta intrínseca en la construcció de les seves relacions, i posa de manifest un pretext que és inevitable. Aquest instint respon a una "pulsió interna" no modificable i desencadenada per un element exogen (Alsina, 2014). Els postulats essencialistes descarten qualsevol relació amb un condicionament social o relacional d'aquestes violències, i per tant, les diferències i discriminacions de gènere són inevitables i naturals. En canvi, en l'òptica psico-patològica els factors que desencadenen les violències sexuals són merament individuals, per tant aquestes teories sostenen que les experiències personals, familiars, etc. dels individus que exerceixen violència són motiu de la patologització de la seva conducta agressiva.

Ara bé, els moviments feministes no sostenen cap de les tres versions o punts de vista, ja que consideren que les violències sexuals i masclistes són fruit de la construcció social dels gèneres i de la divisió sexual de tots els àmbits de la vida de les persones, on el sistema cultural de patrons, rols i estereotips passen per les opressions que rep un col·lectiu social concret, en aquest cas les dones, i pel qual són assetjades, violentades, violades, i fins i tot, pot desenllaçar-se amb

femicidis⁴, una de les lacres socials més imperants del patriarcat i que s'arrossega a nivell global.

També hi ha una diferència que voldria mencionar i que moltes teories feministes tenen per discussió, en la diferència entre agressió i violència en l'àmbit sexual i de gènere. En aquest sentit, el feminisme contempla el gènere com a lluita amb l'objectiu d'eradicar les relacions de dominació interpersonal (Alsina, 2014). L'aproximació de gènere reconeix la diversitat d'agressions que existeixen en el marc de la violència sexual dins el patriarcat i per tant, els fets estan intrínsecament relacionats (violència-agressió) independentment del gènere. Aleshores, es podria afirmar que encara que les lleis en l'àmbit internacional com nacional contemplin la discussió entre violència i agressió i que s'acoti la relació de gènere que s'estableix entre ambdós, la violència sexual i la violència de gènere està seguint la relació del binomi de gènere, però ambdues són violències patriarcales.

Les agressions masclistes en contextos d'oci, com he assenyalat abans, es legitimen gràcies al manteniment de les relacions desiguals i les discriminacions que perpetua el sistema sexe-gènere en el marc del patriarcat. La socialització de gènere i la categorització de la *sexualitat normativa*⁵ són les qüestions fonamentals que condicionen la majoria de violències que s'esdevenen en contextos d'oci a l'espai públic. En aquest sentit, amb la violència sexual dels contextos d'oci nocturn, les relacions sexualitzades són determinants per a la construcció i la reproducció dels rols i relacions de gènere, ja que s'experimenta la possibilitat de patir situacions de violència i amb aquestes també es poden incorporar o deconstruir patrons de comportament masclista (Mecca, 2018).

Les denúncies del moviment feminista i, per tant, els mecanismes que s'han anat desenvolupant per fer front a les agressions masclistes (com ara els protocols motiu del meu treball) són respostes que tenen com a finalitat visibilitzar que en els espais festius la violència masclista està molt naturalitzada i com les actituds que es prenen o s'han pres han estat majoritàriament molt permissives. La

⁴ Assassinat d'una dona pel sol fet de ser dona. A l'estat espanyol el nombre de femicidis durant l'any 2017 va ser de 99 (Font: www.informesanuales.femicidio.net).

⁵ La *sexualitat normativa* consisteix en la categoria de relació sexual hegemònica que es desenvolupa en el sí del binarisme home - dona, i per tant amb l'hetero-normativitat com a model i patró a seguir majoritàriament.

gravetat de les seves conseqüències han estat molt tolerades i naturalitzades a nivell social.

4.3. Seguretat i espais de la por

Els canals de transmissió de la por a la nostra societat es diferencien amb el missatge, que està segregat pel sexisme i el gènere. Aleshores, relacionant-ho amb la percepció de l'espai de les dones, aquesta es veu influenciada per la manera com els mitjans de comunicació interpreten els llocs on s'han comès agressions de caràcter sexista o de violència de gènere. És així com sovint existeix una criminalització de les víctimes que han patit agressions, i la judicatura i els mitjans en són un clar exemple (només cal veure el mediàtic cas de *La Manada* aquest mateix any 2018), que se'ls adjudica un cert grau de responsabilitat pel fet d'haver-se exposat excessivament als riscos suposadament propis de l'espai públic (Pain, 1991).

La seguretat a les ciutats s'ha aconseguit i s'ha propagat de manera, sobretot preventiva, a través de la por i la coacció (Jacobs, 1961). És així com, es pot afirmar que la percepció d'inseguretat que tenen els grups socials més oprimits pel patriarcat (dones, migrants, diversitats de gènere, sexuals, funcionals, gent gran, infància, jovent, entre d'altres) és molt diferent entre ells, ja que l'espai públic està pensat per a desenvolupar les vides d'un grup hegemònic dominant, fonamentalment de gènere masculí i amb condicions vitals i socio-econòmiques òptimes, privilegiades i legitimades pel sistema de patrons culturals patriarcal. A més a més, és la manifestació més clara de la desigualtat de gènere que situa les dones en una posició de vulnerabilitat respecte la violència. La ideologia sobre la família i la divisió genèrica del temps i l'espai s'identifica com un dels elements principals que intervenen en la generació de les percepcions de perill de les dones (Oliver, 2007). Amb la divisió sexual del treball i les tasques que tradicionalment han relegat i adjudicat l'espai privat a les dones, així com les actituds agressives patriarcals que viuen a l'espai públic, ha provocat que, en major o menor mesura, la percepció d'inseguretat es posi de manifest de manera més agreujada en les dones i les diversitats. En aquest sentit, l'assetjament sexual que succeeix en contextos d'oci nocturn és una clara expressió de l'exposició social dels cossos de les dones: la cossificació. El cos de les dones al carrer, en ser

considerat com a objecte sexual, es mou i és vist de forma molt diferent del dels homes, la qual cosa provoca efectes restrictius en l'accés a l'espai, causats, per exemple, per la por (Rodó de Zárata, 2011).

Extrapolant-ho a l'espai públic, el perill al desconeixement impedit per elements de la ciutat altera la percepció social del risc (Mecca, 2018), i en el cas de les dones es veu agreujat per les violències que les sotmeten, emmarcades en l'espai públic i sobretot exercides per homes amb una relació de poder vers els seus cossos. Tanmateix, es relaciona amb la planificació i urbanització del mateix espai públic on es desenvolupen les seves relacions socials, com he dit abans.

En aquest sentit, hi ha molts tipus de por que percebem les dones en l'espai públic. Arran del qüestionari individual, que analitzaré en els resultats de manera més extensa, es pot comprovar que la percepció dels espais de nit i de dia canvien molt en funció del gènere. Per explicar-ho millor, una de les conseqüències dels mecanismes de control dels cossos de les dones és el fet que en molts casos canvien els seus recorreguts quotidians, o els que farien en context diürn per uns de nous en context nocturn. De fet, també es poden manifestar aquests canvis en els horaris, la vestimenta, l'actitud que es pren a l'hora de transitar pels carrers o l'autonomia de moure's (Alsina, 2014).

Els carrers com a espais d'exercici de la ciutadania estan dissenyats per a exercir un control social vers els cossos, sobretot els de les dones. Les estratègies de control social que existeixen de manera directe són aquelles dissenyades per evitar l'ús lliure i no controlat de l'espai públic (Miralles, 2016). De fet, en gran part ens trobem amb un control tàcit masculí sobre els espais de caràcter social transitori, d'entre el que es considera públic i privat (Patiño, 2013). Aquesta distinció es fonamenta en que l'espai públic és el reflex de la organització de la societat, capitalista i patriarcal en aquest cas, i com havia avançat en l'apartat d'urbanisme feminista, es considera que és l'espai on es legitima el control de la ciutadania de manera preventiva, directa i indirecta. Les metodologies de control indirectes són les que queden interioritzades, naturalitzades i invisibilitzades i això provoca una perspectiva de mètodes dissuasius de l'empoderament i l'ocupació de l'espai públic com a bé social. En aquest sentit, el disseny de les polítiques públiques per visibilitzar les tendències discriminatòries i el fet que aquestes puguin transformar els espais en més amables i menys insegurs per a

les dones, necessiten necessàriament la perspectiva de gènere (De la Cruz, 2008). Tanmateix, això implica que per a la millora de la socialització de les dones en l'espai públic és necessari un reconeixement dels nivells de vulnerabilitat i victimització que viuen i un millor anàlisi dels elements que conformen la seva inseguretat.

Per tant, l'amenaça del domini masculí (simbòlicament i explícitament) sobre els cossos de les dones a l'espai públic és un condicionant que ha determinat i determina quin tipus de relació establím les dones en ell. Així doncs, la por ha estat una eina de control i opressió vers les dones en tots els àmbits que constitueixen Estats i societats, i per la qual els feminismes i els estudis feministes han denunciat i li han donat visibilitat.

El dret a la lliure circulació per l'espai i l'autonomia de les dones s'ha vist vulnerat pels mecanismes de control social que s'han establert a l'espai públic, tot gràcies a la creació i instauració de mètodes de seguretat preventiva, que s'exemplifiquen amb la manera d'executar l'urbanisme tradicional (de fonament androcèntric). Apostar doncs, per l'empoderament i l'ocupació d'espais de manera col·lectiva i organitzada, anteriorment ni es plantejava, i és un mètode de visibilització de les inseguretats que vivim i patim les dones, i evidentment, les inseguretats que succeeixen en l'espai públic. Per tant, per arribar a una igualtat de drets de la ciutadania en el marc de l'espai públic, s'ha de produir una transformació de les relacions socials reforçant la situació de les dones a l'espai públic (Bodelón; Alcover, 2008). És per això que, per sentir-te lliure i segura en l'espai públic es poden destinar esforços en aplicar els principis de seguretat següents: saber on estàs i on vas, veure i ser vista, escoltar i ser escoltada, escapar i aconseguir ajuda, viure en un entorn net i acollidor i actuar col·lectivament (Michaud, 2006).

La por a la violència física, agressions i violacions és un altre element clau en la percepció d'inseguretat en els temps d'oci nocturns, sobretot en dones. De fet, aquesta percepció agreujada de les dones és un element que pot servir com a eina per millorar la qualitat de l'entorn urbà i eradicar violències masculines.

Ara bé, en els darrers anys, amb el control de seguretat que s'ha anat desenvolupant a les ciutats, partint d'un punt de vista correctiu malgrat els esforços d'intencions conciliadores inicials, s'han establert com a norma criteris que han promogut la seguretat des d'una òptica preventiva (Michaud, 2006). Per

a l'àmbit públic, les violències que involucren a actors que, per la seva gestió, defensen o repton certs principis de l'ordre social, es converteixen en víctimes *per sé* (Laub, 2007), com ara les dones. Per canviar els condicionants que influeixen i interfereixen en la percepció d'inseguretat que tenim les dones a l'espai públic és necessari implicar la comunitat que serà qui, al cap i a la fi, podrà treballar en la sensibilització i eradicació de les violències que provoquen aquestes inseguretats en l'espai públic.

Entendre l'espai públic des de les experiències de les dones i les violències que perceben i viuen condiona l'imaginari col·lectiu. Així es va modelant la concepció de la vida urbana i les nostres realitats i, per tant, si es legitimen les situacions discriminatòries i les desigualtats que promou el patriarcat es va transformant i modelant la percepció de seguretat que tenim les persones.

4.4. Protocols i funció social de la festa

Per a bona part de la societat, la festa representa un parèntesi dins la rutina de la vida quotidiana. Malgrat siguin espais de diversió i/o evasió, no podem oblidar que els espais quotidians i festius, o d'oci, es retro-alimenten i són dependents. Per tant, el que succeeix en els espais d'oci i festius promou i té un simbolisme que incideix en la construcció social de les nostres relacions, així doncs és el reflex que conforma les nostres realitats.

La funció social de la festa i dels espais d'oci és imprescindible per que segueixi funcionant l'engranatge del sistema cultural i social hetero-patriarcal. És per això que en les festes s'hi veuen representades les identitats, valors, estructures i ideologies que prevalen i dominen les nostres relacions posant de manifest discriminacions, jerarquies i relacions de poder. No obstant, no perdem de vista que també són espais que fomenten la cohesió social i ofereixen oportunitats per a la presa de consciència i la creació d'identitats col·lectives fomentades a través de l'exaltació de l'afectivitat (Feministes de Gràcia, 2016). En aquest sentit, fa poc temps que el punt de mira està situat en els espais de festa per analitzar com operen les opressions patriarcal, i per tant, per eradicar les violències masclistes, ja que és imprescindible tenir en compte aquests espais a l'hora de combatre-les.

És per això que l'anàlisi de la perspectiva de gènere en l'urbanisme i veure si els protocols que aposten per sensibilitzar i combatre les violències masclistes en l'espai públic, i en contextos d'oci i festa major, és quelcom que considero d'especial interès per promoure la transformació de les dinàmiques socials des d'una perspectiva feminista. El caràcter simbòlic de la violència masclista que té lloc en l'espai públic, així com el que ofereixen els espais de festa, és l'oportunitat per transgredir els sistema de relacions socials que està pre-establert (relacions de poder, rols de gènere diferenciats i fonamentats en la divisió sexual del treball i les tasques, hetero-normativitat, binarisme de gènere⁶) amb l'objectiu d'assolir canvis que incideixin en un procés de transformació social.

Segons l'Assemblea de Feministes de Gràcia, "la construcció d'unes festes feministes i populars ha de ser un procés continu, crític i de presa de consciència, que passi pel qüestionament individual i col·lectiu, responsabilitzant totes les persones i agents a treballar-hi, ja que res ni ningú es lliura de la marcada influència patriarcal" (Annex 2).

A partir de tots aquests processos de reflexió i arran de les experiències de moltes dones, s'ha comprovat la necessitat de construir mètodes de resposta col·lectiva i auto-gestionats, que visibilitzin les discriminacions i violències patriarcal que pateixen les dones i les diversitats⁷, en àmbits com la festa major i l'oci nocturn.

4.4.1 Protocol contra agressions masclistes Feministes de Gràcia

El procés que va donar peu a la creació del protocol de Feministes de Gràcia ha passat per moltes fases. De fet, consideren que la guspira que va encendre la flama va ser l'escalada de violència masclista que es va fer visible en el marc de les festes majors d'Iruñea al juliol de 2013. A més a més, la ingerència del govern

⁶ Les relacions de poder que s'estableixen dins els moviments socials, a més de les que inicialment emergeixen i estan naturalitzades amb les relacions socials entre persones denoten una supremacia des del punt de vista androcèntric (de l'home i per a l'home) amb rols molt marcats que impossibiliten una realitat igual. També, els espais públics naturalitzats són construïts amb una clara influència del binarisme de gènere que sosté la societat patriarcal ja que només dona l'oportunitat de ser home/dona i exclou la resta d'identitats de gènere. A més, les diversitats d'opció sexual que existeixen a les nostres societats també estan criminalitzades fet pel qual encara s'emfatitza més la violència simbòlica que existeix amb aquests col·lectius, també oprimits.

⁷ Amb *diversitats* em refereixo al col·lectiu LGTBIQ+.

conservador de l'Estat Espanyol que volia revisar els condicionants civils sobre el dret a l'avortament de les dones va ser motiu suficient per organitzar-se des del feminisme al barri. Més endavant amplio totes les informacions referents a la creació del protocol, amb els resultats de l'entrevista que vaig poder realitzar a companyes militants de Feministes de Gràcia.

Com que eren conscients que les agressions masclistes, més explícites i moltes altres més implícites, succeïen amb total legitimitat i impunitat als espais de festa, van decidir iniciar la campanya del protocol el 2014 amb cartells i pintades que simbolitzaven el descontent amb el sistema que ha perpetrat les dinàmiques on les dones ens hem sentit violentades però que ha estat emmascarat gràcies a la tradició cultural, fins que moltes de nosaltres hem dit prou. Aquest petit gest de visibilitzar a l'espai públic una disconformitat es va dur a terme en els espais alternatius i anticapitalistes de les Festes Majors de Gràcia del 2014.

D'altra banda, es va iniciar el procés de redacció dels continguts del Protocol que avui dia s'aplica però que ha estat (re)revisat i desenvolupat gràcies a un procés d'avaluació i construcció comunitària amb els col·lectius que s'hi han anat adherint al llarg d'aquests 4 anys.

Inicialment, a nivell de continguts, el protocol del barri de Gràcia va ser una proposta nascuda arrel del protocol del moviment feminista de la ciutat de Donosti, juntament amb el del col·lectiu feminista de Sabadell *Justa Revolta*⁸, el qual va crear un *Protocol per a la prevenció i abordatge de les violències masclistes als moviments socials*. Aquest procés d'incorporació d'idees va posar de manifest l'anhel de construir una resposta col·lectiva per fer front a les agressions masclistes en contextos de festa major, i que encara està en permanent procés de revisió com a conseqüència del propi procés comunitari.

L'any 2016 es va introduir la idea d'infografia del protocol, que adjunto tot seguit (Figura 1), per exposar amb facilitat, tot utilitzant un material gràfic accessible, el procediment d'atenció i actuació en cas que es produís una agressió masclista. També es va crear una campanya de difusió "Inundem Gràcia de Feminisme" que

⁸ "Protocol per a la prevenció i abordatge de les violències masclistes als moviments socials" *Justa Revolta*. Disponible a: <http://justarevolta.blogspot.com/2015/06/protocol-per-la-prevencio-i-abordatge.html>
[Data consulta: 18 juny 2018].

incloïa falques sonores⁹ que es van distribuir en els espais de festa major alternatius adherits al protocol.

Figura 1. Info-grafia “Protocol Feministes de Gràcia Festa Major 2016”

Font: Feministes de Gràcia.

Després del procés comunitari que es va esdevenir arran de la proposta de protocol durant les festes majors del 2014, 2015 i 2016, l’any 2017 Feministes de Gràcia va iniciar un procés d’elaboració d’un protocol contra agressions masclistes en contextos de festa major amb el Districte de Gràcia i on, avui dia, s’ha elaborat un llibert recull de recomanacions sobre *Com caminem cap a unes festes amb perspectiva de gènere?* (Annex 3) i que s’ha basat en el que van presentar les feministes del Poble Sec. Més endavant explicaré el procés d’elaboració d’aquest material ja que, personalment, he tingut la oportunitat de participar en la redacció de continguts.

⁹ Són versions de cançons amb una lletra nova amb un marcat caràcter feminista que assenyalen que als espais de festa major del barri no es tolerarà cap agressió masclista, perquè són espais lliures de sexisme. Es pot consultar la campanya sencera al web: <https://donesfeministesdegracia.wordpress.com/cartellera/campanya-fmgracia16/>

4.4.2 Protocol contra agressions masclistes Poble Sec Feminista

La proposta de protocol que va sorgir al barri del Poble Sec és fruit d'un treball col·lectiu entre dones dels moviments socials del barri amb l'objectiu de reflexionar sobre les agressions masclistes que succeeixen en els seus espais de festa major. L'any 2015 van decidir organitzar-se, formant el grup motor del protocol contra agressions masclistes amb l'elaboració de contingut basat en el protocol de les feministes de Donosti i el de l'Assemblea de Feministes de Gràcia. Avui dia s'ha transformat en l'edició d'una guia d'*Idees per construir una festa major amb perspectiva feminista* (Annex 4) i que també està en revisió permanent.

El procés ha estat notablement diferent, ja que les valoracions sempre han donat peu a construir noves formes de promoció d'unes festes lliures de masclisme des dels missatges del "No és No" fins a missatges de situacions concretes que elles consideraven masclisme (editat en cartells i material de difusió, que es pot consultar al seu web: www.poblesecfeminista.org).

En la promoció del protocol de Poble Sec Feminista es va crear una taula de debat amb diferents dones del barri on exposaven, les seves experiències de violències masclistes als espais públics del barri des dels seus àmbits professionals (ja que moltes elles no eren només veïnes sinó que hi treballaven) i personals. En aquest sentit, el grup promotor es va presentar al *Premi 25N* de l'Ajuntament de Barcelona, i el van guanyar l'any 2015, la qual cosa les hi va permetre finançar el projecte a nivell de difusió i de campanyes comunicatives els anys següents. Un dels resultats va ser l'edició del "Protocelet": una versió molt reduïda del protocol i simplificada però amb els elements fonamentals d'actuació en cas d'agressió masclista, i que adjunto a continuació (Figura 2).

Figura 2. "Protocollet" Poble Sec Festa Major 2016

Què és una agressió masculista?
Una agressió masculista es dona quan una persona atempta contra la llibertat o identitat sexual d'una altra, fent ús dels seus privilegis.
Els comentaris indesitjats, els gestos sexuals, les mirades persistents i la invasió de l'espai personal, els insults, humiliacions, freds i tocaments sense consentiment, així com el xantatge emocional, els cops o la violació, són agressions masculistes.
Aquest tipus d'accions no són anècdotes aïllades, sinó mecanismes d'opressió i dominació que formen part de la violència estructural del sistema heteropatriarcal.

Qui les exerceix?
Vivim en un sistema que atorga privilegis segons el gènere que ens és assignat al néixer, i que situa els homes en una posició de superioritat respecte les dones i persones amb gèneres i sexualitats no normatives.
Més enllà d'això, tots i totes podem ser agressors/es perquè podem transpassar els límits de l'altra persona, ja que aquests són subjectius.

On?
Les agressions masculistes apareixen constantment en la nostra quotidianitat. A l'espai públic també són recurrents en tant que forma de control del sistema heteropatriarcal. A les nostres festes i en context d'oci nocturn, trobem manifestacions de violència masculista que afecten el lliure gaudi de la festa.

*Es per això que hi volem donar resposta.
Si ens toquen a una, ens toquen a totes.*

**RES justifica una agressió, ni la forma de vestir, ni l'hora, ni l'alcohol o les drogues consumides.
En aquests espais responem col·lectivament a les agressions masculistes.**

cap d'agressió sense Resposta

Nosaltres som feministes, quin és el teu super poder?

GUIA PER UNES FESTES LLIURES DE MASCLISME
Poble Sec Feminista 2016

Entitats adherides 2016
CC Albareda · CC El Sortidor
Assemblea de Barri / La Base
Castellers de Poble Sec
La Electrodomèstica · La Tinta
Raons Públiques · CFD

#PobleSecFeminista
www.poblesecfeminista.org
info@poblesecfeminista.org
fb: Poble Sec Feminista
tw: @barrefeminista

si VIUS una agressió → **SÍ** → **posa els teus límits** → **no és NO** → **cessa l'agressió?** → **NO** → **si vols... gaudeix la festa!!**

Busquem una resposta: pots sola?

si VEUS una agressió → **NO** → **busca suport** → **parla amb el teu entorn, gent propera i/o BUSCA ELS PUNTS ADHERITS AL PROTOCOL mira en la contra d'aquest fullet!**

Nosaltres ens proposem actuar de la següent manera (sempre segons la voluntat de la persona que ha patit l'agressió):

- 1) comunicar a la persona agressora que no admetem el seu comportament masculista
- 2) si no cessa en el seu comportament, expulsar la persona del lloc de la festa, bar o entitat
- 3) comunicar des de l'escenari que hi ha hagut una agressió masculista i s'hi ha fet front. Sempre respectant la intimitat de la persona que ha estat agredida.

RECURSOS

900 900 120. Servei d'atenció permanent contra la violència masculista. Gratuït i confidencial. 24h.

016. Servei telefònic d'informació i d'assessorament jurídic en matèria de violències masculistes

Emergències 112. Servei públic d'accés universal i gratuït 24h

Hospital Clínic de Barcelona. Atenció a les agressions sexuals 932 275 400 / 932 275 400

Punts d'informació i Atenció a les Dones (PIAD). Serveis municipals de informació, atenció i assessorament en tots aquells temes d'interès per a les dones.

Servei d'Atenció, Recuperació i Acollida (SARA). Atenció ambulatoria específica a persones víctimes de situacions de violència masculista. Tel. 932 915 910

Tamaia. Atenció a dones que han patit violència masculista. 934 120 883 - www.tamaia.org

Caladona. Espai de trobada i relació entre dones i grups de dones. 934 127 161 - www.caladona.org

Hollaback. Aplicació per mapar l'assetjament al carrer, visualitzar-ho i compartir testimonis. www.barcelona.inollaback.org

Font: Poble Sec Feminista.

L'evolució del protocol ha anat passant per moltes fases i, de fet, fins avui el treball de protocol s'ha traduït amb un llibret de recull d'*Idees per construir una festa major amb perspectiva feminista* (Annex 4) que inclou la perspectiva de gènere en tots els elements de gestió que Poble Sec Feminista considera fonamentals per a crear uns espais de festa feministes, com ara l'espai públic, la programació, la comunicació, la formació i sensibilització, el protocol d'actuació i el seguiment (acompanyament a la persona agredida). Actualment, participo en la millora del llibret en l'apartat d'espai públic que vol encarar les festes majors del 2019. El grup motor, ara per ara, no es troba en el millor dels moments a nivell de força de treball per no disposar de temps voluntari suficient. Cal anar avançant i veient com aniran les festes majors d'estiu del 2018, que de moment han acordat durant a terme dues formacions a col·lectius adherits, o que s'hi vulguin adherir, i que es faran durant el mes de juny.

5. Metodologia

La proposta de recerca feminista del treball titulat "*Anàlisi de la perspectiva de gènere a l'espai públic en els protocols contra agressions masclistes de Gràcia i Poble Sec*" que em dispo a desenvolupar és d'investigació i d'aprenentatge col·lectiu, basat en una anàlisi crítica amb la participació activa dels grups de persones implicades, en aquest cas dones i col·lectius feministes dels barris de Gràcia i Poble Sec, que s'orienta a estimular i facilitar la pràctica transformadora i el canvi social (Folgueiras-Bertomeu, 2018). Aquests barris es caracteritzen per haver desenvolupat mecanismes per fer front a les agressions masclistes en els seus espais d'oci i festa major mitjançant un procés comunitari. A més, analitzo l'espai públic com a mitjà per visibilitzar les desigualtats que sorgeixen i persisteixen en aquest àmbit, i com pot prevenir i sensibilitzar en l'eradicació d'aquestes violències hegemòniques patriarcals.

L'anàlisi qualitatiu permet observar tot el recorregut pel qual es basen els protocols contra agressions masclistes en el marc dels moviments feministes autònoms de Barcelona dels barris de Gràcia i del Poble Sec. Seguidament, analitzo fins a quin punt es té o s'ha tingut en compte l'espai públic i si s'incorpora la perspectiva de gènere en aquest àmbit d'actuació.

La investigació consisteix en un procés reflexiu, sistemàtic, controlat i crític que té com a objectiu estudiar un aspecte de la realitat amb una finalitat pràctica. En aquest cas, es basa en les metodologies feministes que apliquen la perspectiva de gènere en l'urbanisme i l'espai públic. Parteixo de la crítica feminista sobre la seva planificació i projecció, així com de les violències masclistes i el sexisme que hi tenen cabuda (la violència simbòlica i la percepció de la inseguretat, entre d'altres). La pròpia realització de l'estudi és en sí mateixa una forma d'intervenció (Folgueiras-Bertomeu, 2018) i, per tant, em converteixo en participant de la lluita per la llibertat obtenint un coneixement directe de la vida social (Álvarez-Gayou, 2003). A més, també es pot comprovar quin impacte han tingut aquestes iniciatives i generar espais d'intercanvi entre les institucions com ara l'Ajuntament de Barcelona, en ambdós barris. L'acció que es pot desenvolupar, no només és la finalitat última de la investigació, sinó que ella mateixa representa una font de coneixement, al mateix temps que la pròpia realització de l'estudi és

una forma d'intervenció (Folgueiras-Bertomeu, 2018). Finalment, la participació significa que en el procés està involucrada la comunitat, i es considera com a subjecte actiu que contribueix a conèixer i transformar la seva pròpia realitat.

Aleshores, una Investigació-Acció-Participativa (IAP) consisteix en canviar la realitat i afrontar els problemes de la comunitat a partir dels seus propis recursos que es plasmen en generar coneixement que alliberi el coneixement popular i les seves percepcions a través del procés d'investigació (Martí, 2002) i que en el meu cas, he facilitat l'aportació d'eines metodològiques a l'hora d'analitzar la perspectiva de gènere en l'espai públic. Aquest procés ha promogut l'empoderament de les dones que formen part dels col·lectius de Gràcia i del Poble Sec, en un increment de poder polític o incidència política, tant en l'estructura social dels barris com en l'administració pública que s'ha emmirallat d'aquests processos. Això ha comportat una consolidació de l'estratègia d'acció pel canvi. És així com el procés de recopilació d'informació, coneixement, experiències, empoderament i acció a nivell local ha generat un entramat horitzontal que permet l'ampliació d'horitzons en el procés de transformació social que albira aquest treball.

En aquest cas, la investigació té la finalitat d'obtenir coneixement exploratori (Martí, 2002) sobre les violències sexistes que es produeixen a l'espai públic, en contextos festius, així com contextualitzar i contrastar el coneixement que es produeixi a través del recorregut previ en el procés de recopilació per comprovar quin grau d'aplicació es pot generar amb l'aplicació de les metodologies. Per tant, consisteix en aconseguir visibilitzar noves maneres de producció de metodologies per a millorar les tècniques qualitatives que investiguen sobre aquesta qüestió.

La recollida d'informació està plantejada primerament per a conceptualitzar la problemàtica escollida, i sobretot gràcies als objectius. La recopilació d'informació està feta a partir de l'anàlisi de documentació elaborada pels moviments feministes dels barris de Gràcia i del Poble Sec de Barcelona, concretament del col·lectiu *Feministes de Gràcia* i *Poble Sec Feminista*, per mitjà de diversos processos.

En primer lloc, disposarem d'un qüestionari individual (Annex 5), fet amb l'aplicatiu GoogleForms, adaptat d'una proposta elaborada pel Col·lectiu Punt 6 i que es va dur a terme en l'anàlisi de la percepció d'inseguretat del barri de la Sagrada Família i en el marc del treball per a l'elaboració d'un protocol contra agressions masclistes en espais de festa; i així fer un anàlisi breu sobre la percepció d'inseguretat als barris de Gràcia i del Poble Sec per part de les membres dels col·lectius i veïnes adherides al mateix. Així mateix, es pot comprovar si han patit agressions en els espais de festa major i una valoració superficial sobre el protocol de cada barri. En aquesta línia, el qüestionari individual que s'ha distribuït entre quaranta participants (18 del Poble Sec i 22 de Gràcia) dels barris de Gràcia i del Poble Sec, de manera anònima, té l'objectiu de (re)pensar l'espai públic quan parlem de protocol contra agressions masclistes d'oci i festa major.

D'altra banda, s'han realitzat entrevistes a membres dels dos col·lectius (Annex 6) on s'exposa i explica el procés i els motius de creació dels protocols. D'una banda, una dona del grup motor de Feministes de Gràcia explica el procés de creació del protocol que després s'exemplifica amb el treball que han desenvolupat al barri respecte l'espai públic, així com la seva valoració. D'altra banda, les companyes del grup motor del Protocol de Poble Sec Feminista també han explicat el procés de creació i desenvolupament del protocol al seu barri.

Finalment, s'ha desenvolupat un taller participatiu amb el col·lectiu Feministes de Gràcia (Annex 7), on els seus resultats s'han vist reflectits en l'aplicació d'un recull editat en forma de llibret de recomanacions per construir unes festes lliures de sexisme, en el marc del procés comunitari que s'està duent a terme al Districte de Gràcia, on Feministes de Gràcia hi participa, i que s'ha presentat aquest darrer mes de maig de 2018.

Cal remarcar que una de les dificultats principals que m'he trobat per poder fer l'anàlisi del procés de creació, i sobretot amb el procés de reflexió sobre la perspectiva de gènere en l'espai públic, ha estat que ambdós col·lectius parteixen d'una realitat molt dispar.

D'una banda, Poble Sec Feminista està integrat per persones que a títol individual formen part d'un grup promotor del Protocol contra agressions masclistes de

festa major, és a dir, són membres d'altres col·lectius del barri i es troben per pensar, desenvolupar i dur a terme el protocol. En canvi, l'Assemblea de Feministes de Gràcia és una assemblea consolidada que es va crear l'any 2013 arran del procés de mobilitzacions feministes com a resposta de les agressions sexuals que es van produir als Sanfermins de Iruñea, i que va acabar desenvolupant el Protocol contra agressions masclistes del barri el 2014.

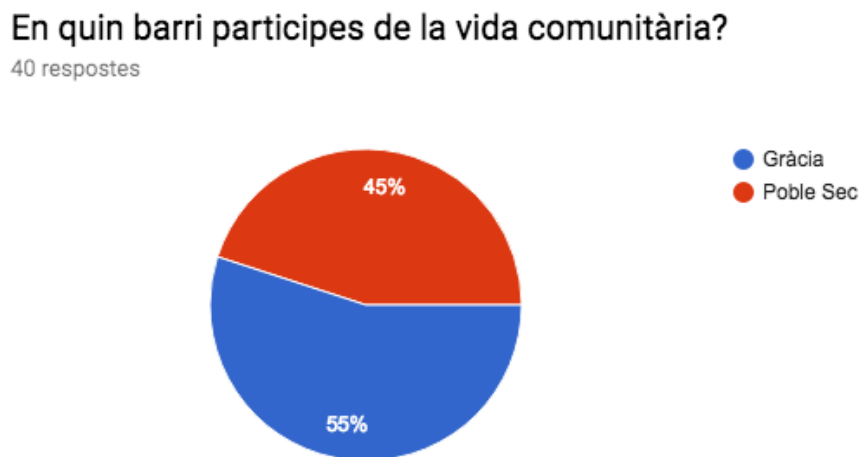
Per a la recerca d'informació del barri del Poble Sec, he tingut l'oportunitat de trobar-me amb la cooperativa Raons Públiques, col·lectiu d'arquitectes i urbanistes que apliquen mètodes de participació ciutadana en processos de transformació de l'espai urbà, i que m'han proporcionat informació de rellevància en el procés d'implementació d'anàlisi de l'espai públic amb perspectiva de gènere en el marc del protocol del barri. És per aquest motiu que els processos d'anàlisi i aplicació de la perspectiva de gènere d'ambdós barris han estat molt diferents en metodologia i resultats.

6. Resultats

6.1 Percepció de seguretat a Gràcia i Poble Sec

Les persones que van respondre el qüestionari individual anònim van ser 39 dones i 1 home, entre les quals un 45% són del Poble Sec (18) i un 55% són de Gràcia (22).

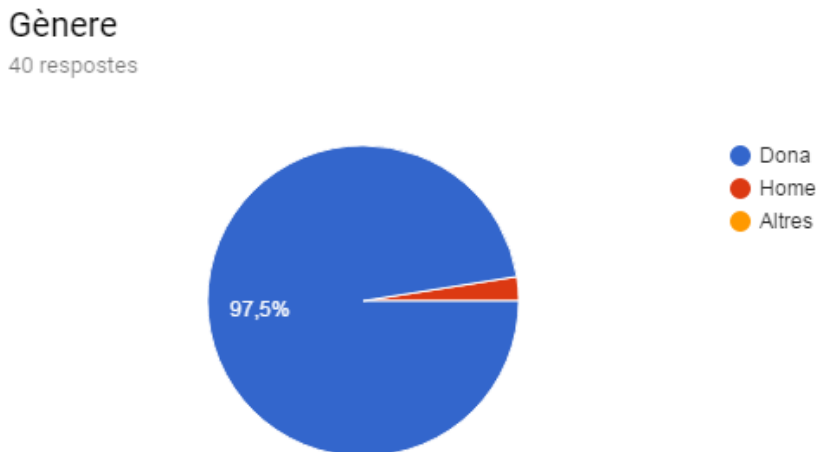
Figura 3. En quin barri participes de la vida comunitària?

Font: Elaboració pròpia, 2018.

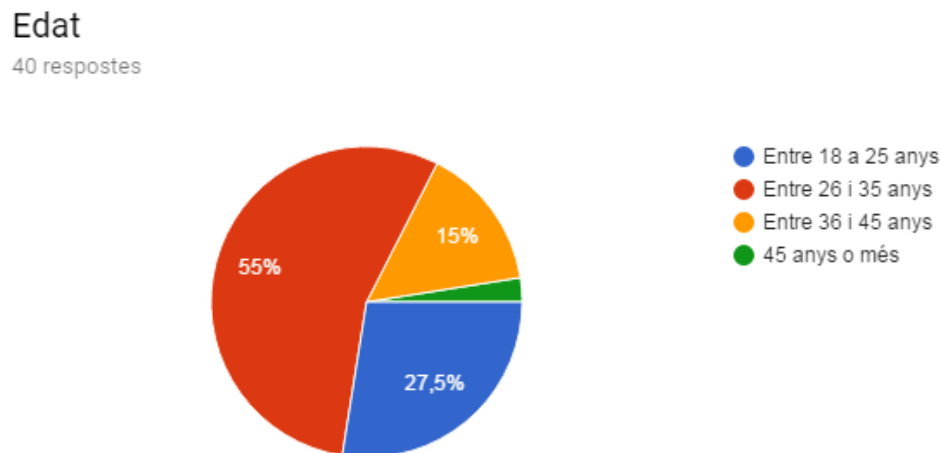
Les franges d'edats de les enquestades són: de 18 a 25 anys (27,5%), de 26 a 35 anys (55%), de 36 a 45 anys (15%) i de 45 anys o més (2,5%) (Figura 4 i 5).

Figura 4. Classificació per gènere de les enquestades

Font: Elaboració pròpia.

Figura 5. Classificació per edat de les enquestades

Font: Elaboració pròpia.

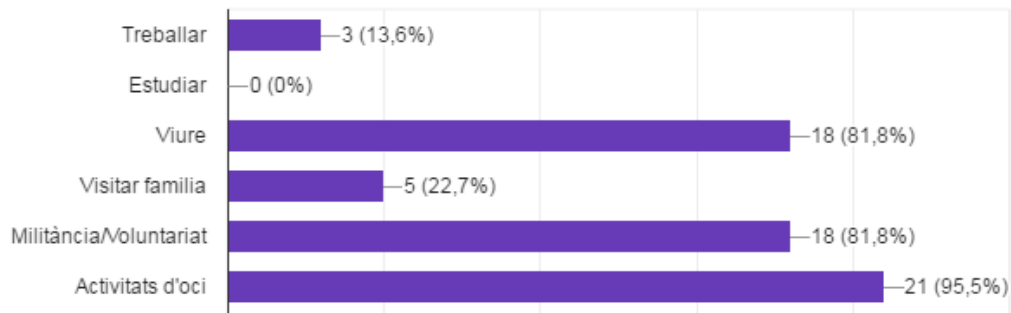
6.1.1 Percepció d'(in)seguretat a Gràcia

Al barri de Gràcia, hi han participat 22 persones que viuen i desenvolupen activitats d'oci i festa al seu barri. 18 persones són militants o voluntàries que participen de la vida comunitària de Gràcia. Cal assenyalar també que la franja d'edat d'entre els 26 i 35 anys (la majoria de participants), posa de manifest que les dones participants desenvolupen les seves tasques productives fora del barri: només 3 persones treballen al barri (Figura 6). Sobre la percepció d'inseguretat, un 77,3% creu que vivim en una ciutat segura, mentre que el 22,7% considera que no (Figura 7).

Figura 6. Quines activitats realitzes al teu barri?

Quines activitats realitzes al teu barri?

22 respostes

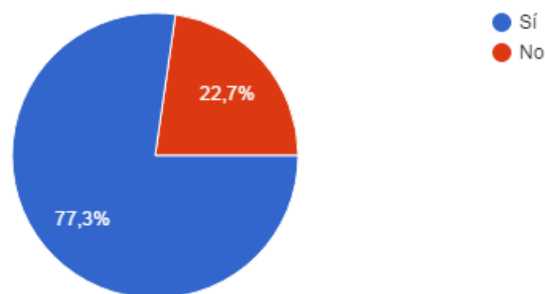

Font: Elaboració pròpia.

Figura 7. Percepció d'inseguretat a Barcelona

En general, creus que vius en una ciutat segura?

22 respostes

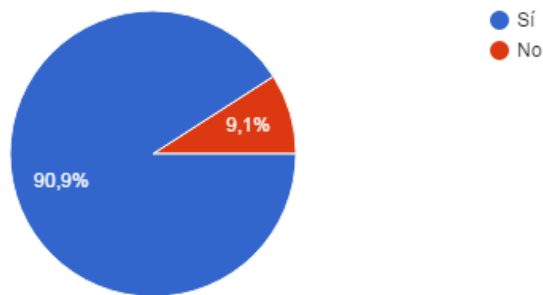
Font: Elaboració pròpia.

D'altra banda, es considera que és un barri molt segur ja que el 90,9% de les enquestades diuen que Gràcia és un barri segur, mentre que només un 9,1% considera que no és un barri segur (Figura 8).

Figura 8. Percepció d'inseguretat a Gràcia

En general, creus que Gràcia és un barri segur?

22 respostes

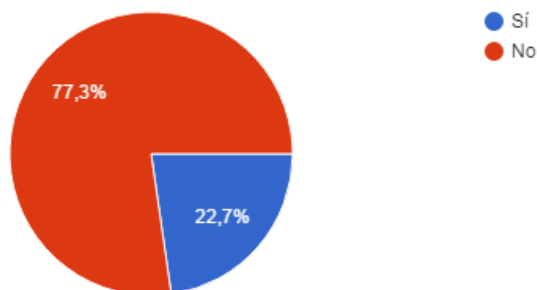
Font: Elaboració pròpia.

Un element clau en la percepció d'inseguretat de les dones respecte l'espai públic és el que les condiciona en els recorreguts que fan diàriament. En aquest sentit, malgrat gairebé totes les enquestades considerin que és un barri segur, modifiquen els seus recorreguts de dia i de nit (un 77,3%) (Figura 9). Les raons podrien ser, l'exposició de les dones a les violències patriarcals que tenen lloc a l'espai públic i la cultura de la por i la violació que està instaurada amb els patrons culturals.

Figura 9. Recorreguts diürns i nocturns

Fas els mateixos recorreguts de dia que de nit?

22 respostes

Font: Elaboració pròpia.

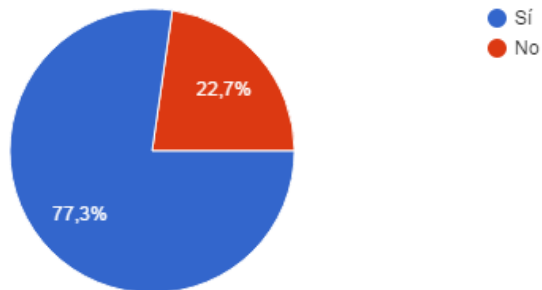
De fet, moltes de les participants han indicat que modifiquen els seus recorreguts de dia i sobretot de nit, fet que posa de manifest que les condicions de visibilitat, i

per tant d'il·luminació dels carrers, és un element clau que podria servir per a canviar aquestes dinàmiques (Figura 10).

Figura 10. Llocs que passes de dia però de nit evites

Hi ha llocs que hi passes de dia però de nit els evites?

22 respostes

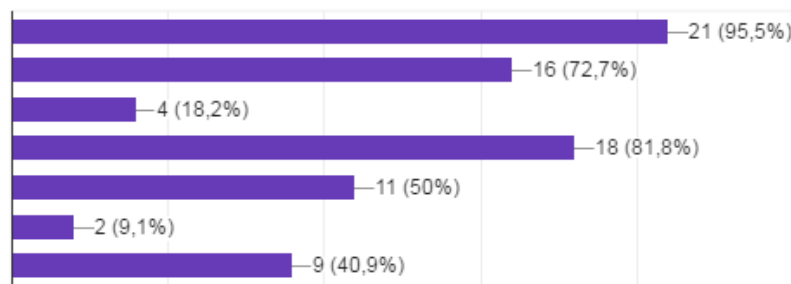
Font Elaboració pròpia.

Pel que fa als elements que condicionen la percepció d'inseguretat a l'espai públic la majoria de participants consideren que han d'estar ben il·luminats (95,5%); que hi transiti molta gent (un 72,7%); que hi puguin circular vehicles (18,2%); que hi hagi establiments comercials oberts (81,8%); que hi hagi locals d'oci i hosteleria oberts (50%), accessos de metro i/o bus (40,9%) i càmeres de video-vigilància (9,1%) (Figura 11).

Figura 11. Elements que fan que l'espai públic sigui o sembli segur

Quins elements creus que fan que un lloc sigui o sembli segur:

22 respostes

Font Elaboració pròpia.

De les dades se n'extreu que les dones majoritàriament consideren que per sentir-se més segures a l'espai públic han d'estar ben il·luminats i que hi transiti molta gent en cas que les dones circulin soles per l'espai públic, sobretot si és de

nit. Com he indicat en el marc teòric, els espais solitaris poden impulsar la percepció d'inseguretat.

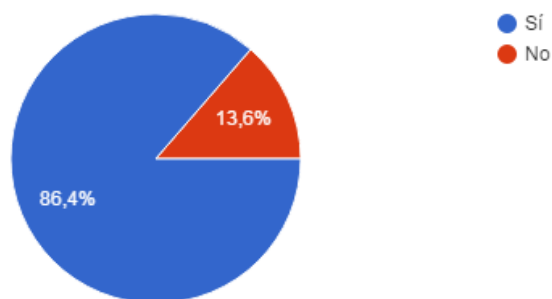
D'altra banda, altres aspectes que es tenen en compte per a la percepció d'inseguretat a l'espai públic són els establiments comercials oberts ja que és un factor que pot donar peu a la intersecció de més persones entrant i sortint dels locals.

Ara bé, preguntant la percepció que poden tenir les participants de l'enquesta sobre el fet de caminar soles pel barri de nit, la seva percepció general és que no se senten insegures i per tant, es corrobora la pregunta del principi que considera que viuen en un barri segur (Figura 12).

Figura 12. Seguretat quan camines pel barri

Et sents segur/a quan camines sol/a de nit pel barri?

22 respostes

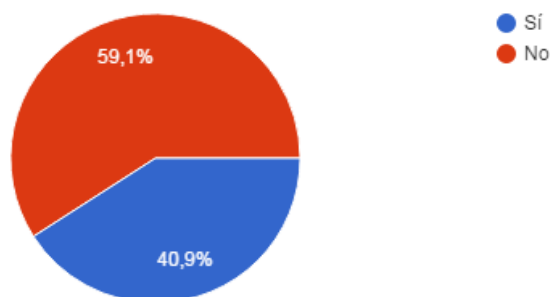
Font Elaboració pròpia.

Pel que fa a la sensació que provoca la por que pateixen moltes dones a l'espai públic, és sabut que en moltes ocasions s'han de produir modificacions en els recorreguts que es fan habitualment per la franja horària en la que es realitza. De fet, i centrant-me en el qüestionari, es percep que quan caminen de nit tornant de festa hi ha un 40,9% de participants que demanen ajuda o acompanyament per tornar a casa (Figura 13).

Figura 13. Alguna vegada has demanat que t'acompanyin a casa?

Alguna vegada (has utilitzat transport) has demanat que t'acompanyin a casa, tornant de festa, per evitar caminar sol/a de nit pel barri?

22 respostes

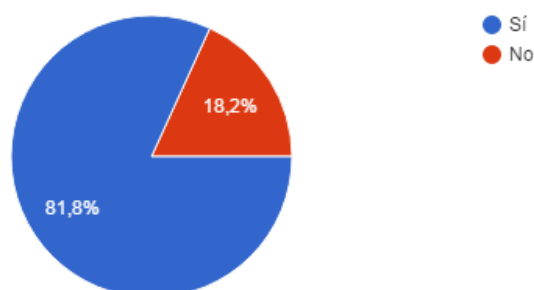
Font Elaboració pròpia.

D'altra banda, un altre factor que pot influir en modificar recorreguts per la percepció d'inseguretat que pateixen les dones a l'espai públic és en les conductes que han transformat en el seu dia a dia, ja que el 81,1% de participants han hagut de modificar les seves conductes personals en algun moment de les seves vides transitant per l'espai públic i és una violència que pateixen tantes dones (Figura 14).

Figura 14. Alguna vegada has canviat la conducta habitual per sentir-te més segura?

Alguna vegada has canviat alguna conducta habitual per sentir-te més segur/a en algun espai del barri?

22 respostes

Font Elaboració pròpia.

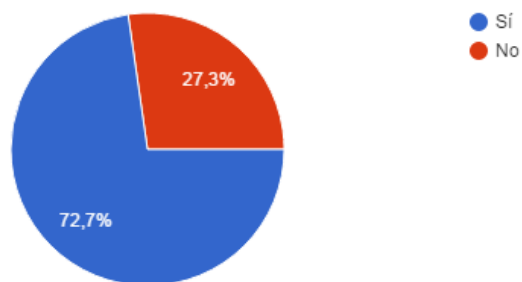
Una de les dades més greus a l'hora d'analitzar quantitativament aquestes dades és que moltes de les dones enquestades han estat agredides sexualment o amb

agressió masclista en l'últim any, de fet un 72,7% de les participants (16 persones de 22). I, concretament, en espais de l'espai públic. Ara bé, de les enquestades, els espais de festa major han estat espais segurs (majoritàriament) ja que el 86,7% no han patit agressions masclistes en festes majors, malgrat el 13,6% sí que han patit una agressió sexista (Figura 15). Finalment, dir que la majoria de les participants en el qüestionari, un 77,3%, considera com a element fonamental, la incidència que té el protocol contra agressions masclistes en festes majors.

Figura 15. Has patit alguna agressió masclista en el darrer any?

En l'últim any, has patit alguna agressió de caràcter sexista o masclista?

22 respostes

Font Elaboració pròpia.

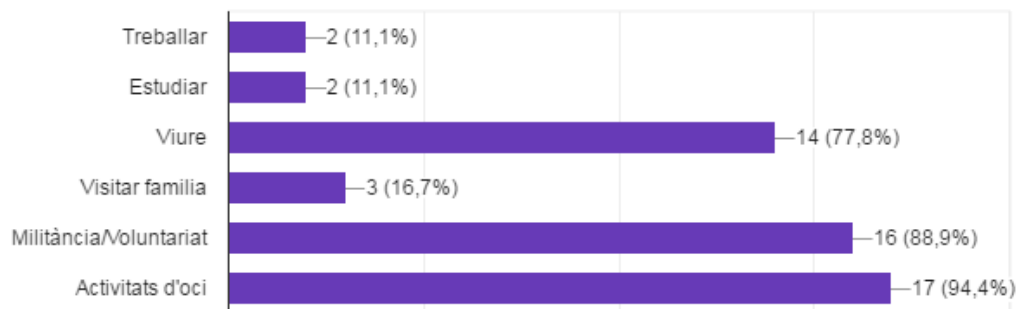
6.1.2 Percepció d'(in)seguretat a Poble Sec

Al barri de Poble Sec, tenim una mostra representativa de 18 persones participants en el qüestionari. Bona part d'elles desenvolupen activitats d'oci al barri (94,4%), així com, activitats relacionades amb la militància i el voluntariat (88,9% de les participants) (Figura 16).

Figura 16. Quines activitats realitza al barri?

Quines activitats realitzes al teu barri?

18 respostes

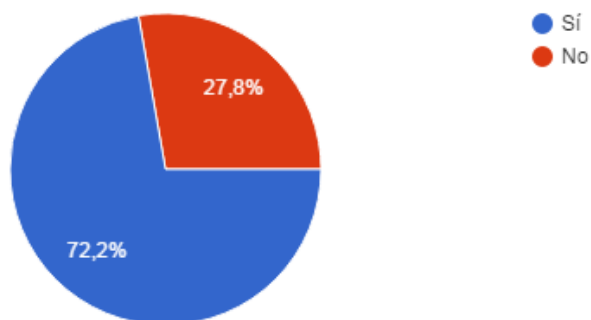
Font Elaboració pròpia.

Pel que fa a la percepció d'inseguretat de les persones de la mostra representativa al barri del Poble Sec, i respecte la ciutat de Barcelona, dir que un 72,2% consideren que és una ciutat segura i un 27,8% consideren que no ho és (Figura 17).

Figura 17. Percepció de seguretat a nivell ciutat

En general creus que vius en una ciutat segura?

18 respostes

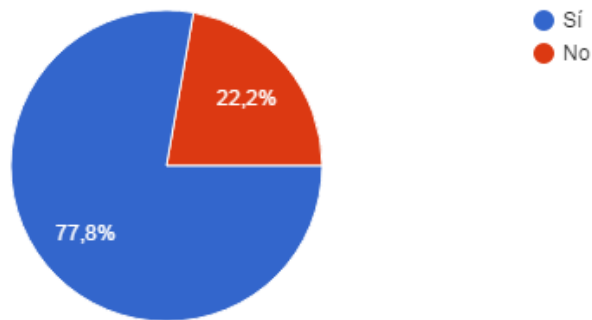
Font Elaboració pròpia.

En canvi, les participants del Poble Sec consideren que el barri és segur en un 77,8% i un 22,2% de les persones consideren que és insegur. En aquest sentit, la percepció d'inseguretat a escala ciutat i a escala de barri són proporcionals a les dues esferes (què vols dir amb les dues esferes?) (Figura 18).

Figura 18. Percepció de seguretat al barri

En general, creus que vius en un barri segur?

18 respostes

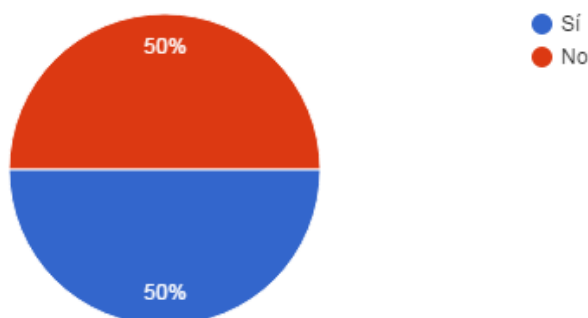
Font Elaboració pròpia.

En quant a recorreguts quotidians, un 55,6% de les persones enquestades acostumen a fer els mateixos recorreguts, però per a un 44,4% els recorreguts són variables en funció de les seves circumstàncies i activitats de vida. Un factor que cal destacar és que existeix una diferència entre els recorreguts que es fan de dia i que es fan de nit. De fet, el 50% afirma que no fa els mateixos recorreguts de dia que de nit. En l'apartat del marc teòric on abordava la percepció d'inseguretat de les dones a l'espai públic, s'enunciava que la cultura de la por que les dones hem patit és un element clau per indicar que en els espais foscos (de nit) ens podem arribar a sentir incòmodes o insegures. En aquest sentit, tot i que no hi ha una explicació qualitativa dels motius pels quals no es segueixen els mateixos recorreguts de dia que de nit, la mostra del qüestionari presenta una clara diferència entre recorreguts diürns i nocturns (Figura 19).

Figura 19. Recorreguts de nit i de dia

Fas els mateixos recorreguts de dia que de nit?

18 respostes

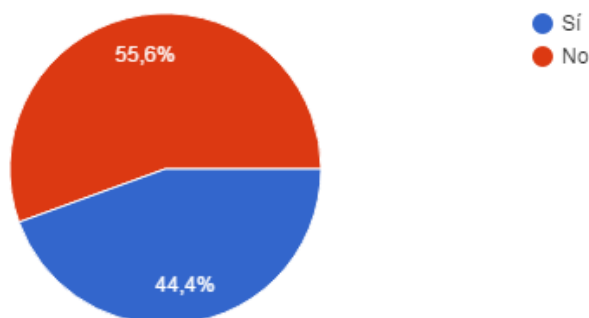
Font Elaboració pròpia.

De fet, sobre els espais que eviten de nit però que de dia hi passen, cal dir que un 44,4% de les participants evita passar de nit per llocs que de dia hi passaria tranquil·lament (Figura 20).

Figura 20. Hi ha llocs que passes de dia però de nit evites?

Hi ha llocs que hi passes de dia però de nit els evites?

18 respostes

Font Elaboració pròpia.

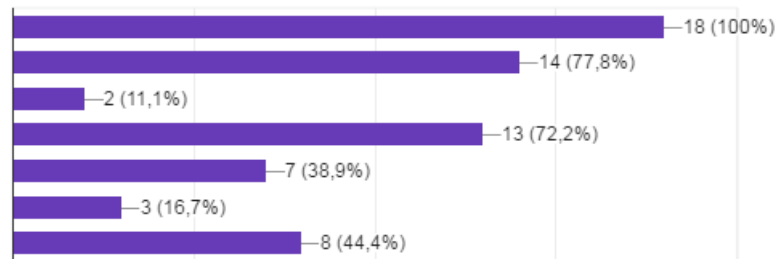
Totes les participants del Poble Sec consideren que el seu barri és un lloc segur perquè els espais estan ben il·luminats. D'altra banda, un 77,8% considera important que l'espai públic estigui transitat per persones. Com a altres elements que es consideren importants a l'hora de sentir que un espai urbà és segur cal destacar també que els establiments comercials estiguin oberts (72,2%) ja que pot ser que promogui la circulació de persones entrant i sortint dels establiments, sense generar hostilitats a l'entorn urbà. Es considera necessari també que en els

recorreguts la percepció de seguretat sigui favorable quan hi ha accessos de metro i/o bus a prop dels llocs on es transita (Figura 21).

Figura 21. Elements de l'espai que fan que sigui segur.

Quins elements creus que fan que un lloc sigui o sembli segur:

18 respostes

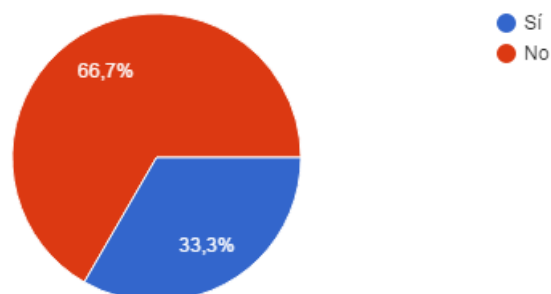
Font Elaboració pròpia.

Pel que fa als seus recorreguts quotidians consideren que els espais on transiten quan realitzen activitats d'oci nocturn són segurs, ja que la majoria no evita cap espai públic per no posar en risc la seva seguretat. És a dir, un 66,7% de les participants no eviten passar per llocs concrets del barri per mantenir la seguretat pròpia (Figura 22).

Figura 22. Llocs del barri que evites per no posar en risc la seguretat pròpia

Hi ha espais d'oci al barri que evites per no posar en risc la teva seguretat?

18 respostes

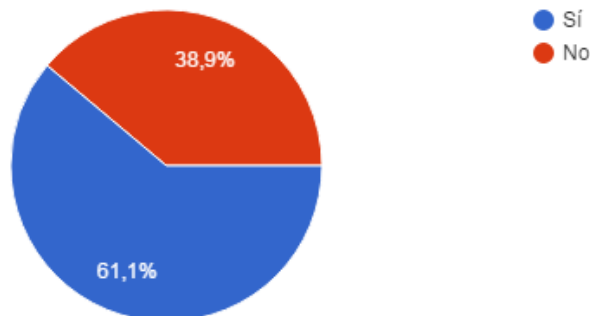
Font Elaboració pròpia.

Pel que fa a la seguretat global del barri, el Poble Sec es considera un barri segur ja que un 61,1% de les participants, així ho indiquen. Ara bé, un 38,9% percep inseguretat a l'hora de transitar pel barri de nit, sobretot pel fet de que circulen en solitud (Figura 23).

Figura 23. Seguretat quan transites pel barri.

Et sents segur/a quan camines de nit sol/a pel barri?

18 respostes

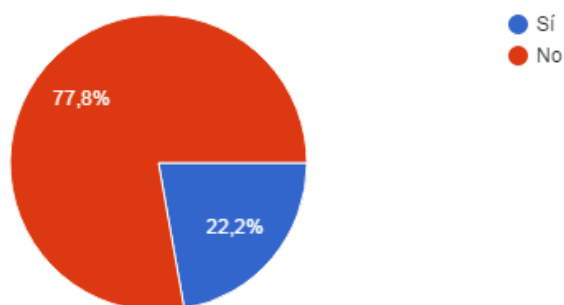
Font Elaboració pròpia.

D'altra banda, pel que fa a la solidaritat i la sororitat, que s'entén com una aliança de les dones en el compromís i amb la lluita contra fenòmens d'opressió diversos per crear espais on es puguin sentir lliures i segures (Lagarde, 2006), el fet de demanar a algú que t'acompanyi fins a casa després de sortir de festa, és un element que posa de manifest la necessitat de sentir-se acollides i cuidades per la gent de confiança en cas que circulin de nit i soles (les dones). Aleshores, un fet que posa de rellevància que hi ha encara una sensació que l'espai públic no és segur és la demanda de persones que necessiten ser acompanyades fins a casa al seu barri després de sortir de festa. En aquest sentit, un 22,2% de les participants reconeixen que alguna vegada han demanat ser acompanyades fins a casa després de sortir de festa (Figura 24).

Figura 24. Alguna vegada has demanat que t'acompanyin a casa després de sortir de festa?

Alguna vegada has demanat que t'acompanyin a casa després de sortir de festa al barri, per evitar caminar sol/a pel barri?

18 respostes

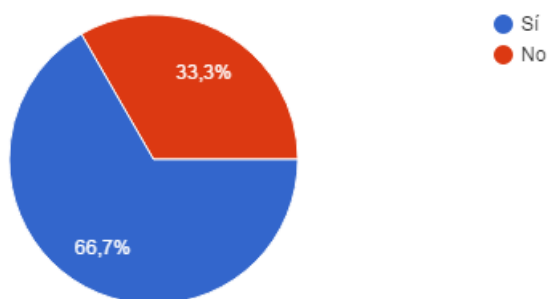
Font Elaboració pròpia.

Tal i com assenyalen les participants del barri de Gràcia, la transformació en les conductes habituals que es desenvolupen a l'espai públic és una realitat. En aquest sentit, en el Poble Sec es veu també com un 66,7% de les participants han canviat les seves conductes habituals per mantenir la seguretat en els seus recorreguts (Figura 25).

Figura 25. Has canviat la conducta habitual per sentir-te segur/a en algun espai concret?

Alguna vegada has canviat la teva conducta habitual per sentir-te més segur/a en algun espai concret del barri?

18 respostes

Font Elaboració pròpia.

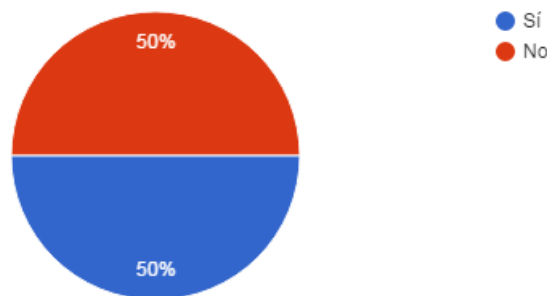
Finalment, el bloc del qüestionari que aborda el protocol refereix a les violències masclistes que patim a l'espai públic (sobretot les dones i les diversitats). En contextos de festa major, l'espai públic és un espai de socialització i de

perpetuació dels patrons i estereotips patriarcals que sotmeten els cossos i per això desemboquen en violències de caràcter directe o indirecte. En aquest sentit, les persones que han participat del barri del Poble Sec, en l'últim any han patit una agressió masclista a l'espai públic en un 50% front les que no n'han patit cap. Segueix sent un nombre elevat de persones les que pateixen (majoritàriament dones) agressions a l'espai públic i per tant, són un problema social que, amb eines i accions, cal treballar-hi de forma permanent per tal d'eradicar-les (Figura 26).

Figura 26. Has patit alguna agressió masclista en l'últim any?

En l'últim any, has patit alguna agressió de caràcter sexista o masclista al barri?

18 respostes

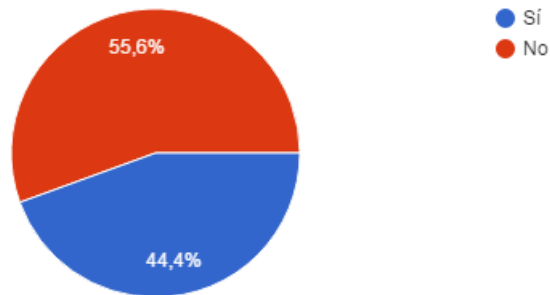
Font Elaboració pròpia.

En aquest sentit, les persones enquestades opinen sobre la incidència i la importància de l'impacte que ha generat el protocol contra agressions masclistes en els espais de festa major. En contrast amb el barri de Gràcia, les companyes de Poble Sec han constatat que no ha tingut incidència ni en la prevenció ni en la resposta de les agressions que han patit, de fet un 55,6% de les participants considera que no ha estat motiu rellevant per a la sensibilització i acció de resposta. En canvi, un 44,4% de les persones participants sí que consideren que el protocol contra agressions masclistes ha tingut incidència per tal de fer front a les agressions masclistes que s'han esdevingut en els contextos de festa major i en les quals hagin pogut estar involucrades directa o indirectament (Figura 27).

Figura 27. Creus que el Protocol ha tingut i té incidència per a prevenir i donar resposta a les agressions?

- En cas d'agressions en festa major creus que el Protocol ha tingut o té incidència a l'hora de prevenir i donar resposta?

18 respostes

Font Elaboració pròpia.

6.1.3 Reflexions finals

Hem vist que en ambdues casuístiques es considera que Barcelona és una ciutat segura i, concretament, els barris de Poble Sec i Gràcia també ho són. Ara bé, hi ha moltes diferències entre la percepció d'inseguretat pel que fa als criteris que es consideren que promouen un espai públic més segur. En aquest sentit, els mecanismes d'organització social per fer front a les violències patriarcales que tenen lloc a l'espai públic són la metodologia que duen a terme en forma de protocol contra agressions masclistes en contextos d'oci i festa major. Concretament, els diferents barris del districte de Gràcia han estat pioners en aquests mètodes de sensibilització i actuació per fer front a les agressions masclistes en l'espai públic. Pel que fa als recorreguts i la percepció d'inseguretat a l'espai públic, és notori que la conducta canvia tractant-se de contextos diürns i nocturns. Observant els resultats també es pot extreure que la incidència dels protocols respecte l'encaix i resposta de les agressions masclistes, per part de les persones participants, es considera que existeix, però perquè hi hagi un impacte de transformació social respecte l'espai públic encara queda molt camí per recórrer

6.2 Procés de creació dels protocols

6.2.1 Feministes de Gràcia

Procés de creació i estat actual del protocol

En aquest apartat exposo les principals idees sorgides arrel de l'entrevista realitzada a l'Alba Serra, una de les activistes del col·lectiu Feministes de Gràcia i que va participar en la creació del protocol del barri.

En un inici, la creació del protocol contra agressions masclistes en contextos de festa major va estar relacionat amb l'objectiu transversal de l'assemblea: Inundar Gràcia de Feminisme. En aquest sentit, Feministes de Gràcia era l'únic col·lectiu feminista que tenia com a lluita principal el feminisme. L'assemblea de Dones Feministes de Gràcia es crea arran de la necessitat de treballar el feminisme, independentment dels col·lectius i moviments socials en els que participen les dones que s'aglutinen a Feministes de Gràcia, amb la inquietud de formar una assemblea feminista al barri.

El col·lectiu va considerar que la perspectiva feminista en els espais d'oci i festa major era necessari degut a l'allau d'agressions que han patit sobretot en els espais anticapitalistes i alternatius, malgrat que que les persones en aquests espais estan més empoderades i conscienciades. D'aquesta manera, moltes de les participants de l'assemblea consideraven imprescindible promoure estratègies per fer una festa major amb perspectiva feminista.

A partir del 2014, el protocol es va crear iniciant-se amb una campanya de sensibilització dirigida a les assistents de les festes majors, en els espais alternatius, amb pintades pel barri. En aquella ocasió, van rebre la repressió i la criminalització per part de l'administració pública ja que els va interposar una multa de més de 10.000€.

Al 2015, va ser la primera vegada que es va aplicar el protocol arran de tot l'allau mediàtic de les primeres agressions que es feien públiques dels San Fermin d'Iruñea. A partir d'aleshores consideren que el protocol és una eina útil per combatre les agressions masclistes de manera col·lectiva i conjunta. Ara bé, replantejar el model de festa major era un element clau que calia desenvolupar per tenyir de feminisme tot el barri, i sobretot la festa major. Per exemple, incloent grups de música formats per dones o en gran part de dones, presència de

dones damunt de l'escenari, repartiment de tasques abans, durant i després de la festa, visibilitzar les feines invisibles i visibles de gestió de les festes majors, per tal de promoure un canvi sobre el model d'oci que està establert: unes festes inclusives i lliures d'agressions masclistes. Per al desenvolupament del protocol, en un inici, es van basar amb el model de Justa Revolta, col·lectiu feminista mixt de Sabadell, que va ser el primer col·lectiu que durant l'any 2013 va desenvolupar un protocol contra agressions masclistes en el marc dels moviments socials de Catalunya. El protocol de Justa Revolta va servir perquè Feministes de Gràcia pogués dur a terme un treball profund i de debat, sobre les agressions masclistes que succeïen en el marc dels moviments socials així com per aportar lectures sobre espais d'oci i festa major des d'una perspectiva feminista.

Les formacions internes van ser extretes del treball que havien dut a terme les feministes de Donosti que era el primer moviment feminista que s'havia posicionat a favor de tractar i reflexionar sobre els espais de festa major i les agressions masclistes que succeeixen. El contingut inicial del protocol de Gràcia, va ser extret de Justa Revolta i adaptat als espais de festa major del barri.

Als inicis de l'Assemblea de Dones Feministes de Gràcia, el subjecte polític en el que es van situar van ser les dones cis, que patien desigualtats i opressions també en espais de festa major que elles participaven. Uns espais en els que, tot i estar polititzats i entendre'ls com a alternatius, no es declaraven explícitament com a feministes. De fet, hi ha moltes situacions on es veuen excloses, quelcom que les incomodava i les molestava més.

Inicialment, el protocol va tenir molt bona acollida, però també van comprovar i patir resistències dins els propis moviments socials. No tant des de la negativa de voler donar una resposta col·lectiva enfront una agressió sexista, sinó per la conceptualització sobre què era una agressió. Sense sensibilització no s'aconsegueix un posicionament respecte les agressions masclistes.

Les Feministes de Gràcia han hagut d'actuar de manera punitiva en contextos de festa major en els que han participat i organitzat un espai propi. De fet, l'any 2016, la nit que organitzaven la festa de la Plaça del Raspall, va haver-hi una agressió de caràcter lesbòfob amb burla, assetjament i insults inclosos, i entre 15 persones (totes dones) van fer fora a la persona agressora de la plaça. La sensació i valoració que n'extreuen és un empoderament col·lectiu i sobretot una actuació

sense culpabilitat. Pel que fa a les agressions que han comptabilitzat, han estat majoritàriament cap a dones, lesbianes i trans. Des de l'Assemblea no s'han detectat dins el protocol, agressions cap al col·lectiu LGTBI. I donat que es tracta d'una realitat desigual més invisibilitzada, caldria treballar-hi per visibilitzar-les i construir estratègies de sensibilització i empoderament també sobre aquestes violències.

Els col·lectius que s'adhereixen al protocol són els anticapitalistes i els alternatius a nivell de barri. El primer any, el 2014, es va desenvolupar degut a un treball intern i intens per les pròpies feministes. Els anys següents, cada col·lectiu que es volia adherir al protocol havia de fer-se seu el contingut del protocol per la diversitat de característiques i espais de festa. Per tant, el que es posa de manifest és la importància que existeixi un procés comunitari, ja que any rere any s'ha anat modificant i transformant el contingut per anar incloent-hi diversitats i casuístiques que han anat apareixent amb la incorporació de col·lectius nous i diversos.

Pel que fa a la senyalització de les persones encarregades del protocol, en un inici, la barra era el punt on s'havia plantejat fer l'atenció de les persones que havien patit una agressió. Malgrat això, la realitat és que es considera que la barra és un punt que genera conflictes, degut al model de festa major tan massificat. A més a més, la gent que treballa en els torns de barra poden tenir la formació i eines suficients per atendre les persones agredides, però potser és necessari que vagin identificades amb algun element visual tipus armilles, braçalets, samarretes, etc.

L'Ajuntament i el districte de Gràcia van iniciar un procés conjunt amb Feministes de Gràcia per a elaborar un protocol contra agressions masclistes amb un tret ben diferenciat: la intervenció dels cossos i les forces de seguretat en el cas d'agressions greus. Amb aquest treball s'ha iniciat un procés per incorporar la perspectiva feminista en el marc de les festes majors del barri a nivell més global i que té un impacte més ampli. Des d'un inici hi havia reticències per incorporar en el llenguatge del protocol la "perspectiva feminista", perquè volien treballar des de la construcció d'unes festes "igualitàries" i en aquest sentit hi va haver molt debat. La complicitat del CJAS (Centre Jove d'Anticoncepció i Sexualitat) i les seves treballadores va ser important per incloure el discurs de les Feministes de Gràcia en el contingut del Protocol del Districte. Ara bé, la diferència entre el

protocol dels moviments socials o alternatius i el del Districte és en els mètodes de resposta, com ara que intervinguessin educadores socials, els cossos sanitaris i de seguretat.

L'espai públic i la festa

L'espai públic és on succeeixen les agressions i està condicionat per la tipologia d'espai, ja que tenen característiques diferents i per tant, les respostes seran diferents. Les agressions succeeixen en places i carrers, durant i sobretot després de la festa, és a dir, quan s'acaba l'horari de programació. En aquest sentit, les persones estan exposades a patir qualsevol agressió de caràcter sexista en els espais de festa i en els limítrofs. Els elements clau que s'han tingut en compte, per part de Feministes de Gràcia, als espais on s'ha aplicat el protocol, ha estat la cartelleria i les campanyes que han fet de manera conjunta. Així mateix, les persones que formen part dels espais estan sensibilitzats i conscienciats respecte el protocol. Igualment, es plantegen com saber fins a on arriba aquesta senyalització. Consideren important que tots els elements de la festa estiguin ben senyalitzats perquè la informació sigui visible per a totes les persones assistents. Ara bé, reconeixen que no s'han plantejat mai abans senyalitzar on estarien, per exemple, els WC o bé on està la barra; creuen que podria ser una bona mesura a adoptar, però cal treballar-hi. Pel que fa a la il·luminació no s'han plantejat un treball respecte aquest element de la festa però consideren que hi haurien d'incidir més i generar possibles mesures que pal·liïn la manca d'il·luminació de molts carrers i places, un cop s'ha acabat la programació de festa major.

Pel que fa a la "vigilància informal" ¹⁰ és un terme pel qual no se senten identificades, sobretot pel que fa als espais alternatius, així que es podria anomenar "prevenció informal". Elles valoren que és una eina útil, ja que com més gent tingui coneixement de què en els espais de festa major s'aplica un protocol, més incidència social té.

Si ens centrem en el disseny dels espais de festa major, en la disposició dels elements de la festa, Feministes de Gràcia és una assemblea que no organitza cap

¹⁰ Entenem vigilància informal aquella realitzada per persones que formen part dels col·lectius adherits al protocol o que gestionen el protocol i estan visibilitzades per aquesta tasca.

espai concret i, per tant, la gestió de l'espai on participen segueix una metodologia organitzativa.

L'any 2017, els WC de la Plaça del Raspall es van situar prop de l'escenari, però no va ser degut a una reflexió prèvia sinó per casualitat de la distribució que els va situar allà: la localització va ser dissenyada des dels serveis tècnics del districte de Gràcia.

Finalment, en el marc del treball i del procés comunitari dels espais alternatius de festes de Gràcia, encara no han treballat prou sobre l'espai públic i sobre la voluntat de reduir les causes que poden provocar possibles agressions masclistes. Consideren que és una molt bona eina per aportar benestar i seguretat a totes les persones que participen de la festa. Per tant, consideren que és necessari reflexionar sobre l'espai públic i apostar per incorporar la perspectiva de gènere.

6.2.2 Poble Sec Feminista

Procés de creació i estat actual del protocol

El grup motor de Poble Sec Feminista és un grup format per dones de diferents col·lectius del barri del Poble Sec que l'any 2014 es van aplegar amb la inquietud de treballar per eradicar agressions masclistes que havien patit elles mateixes durant les festes majors del seu barri. En el marc d'aquest grup he pogut entrevistar a la Carla Alsina i la Marta Pérez, ambdues membres del grup des de la seva creació.

El protocol de Poble Sec es va crear arran de les festes majors, ja que moltes vegades les dones no havien pogut reaccionar davant d'agressions masclistes patides en primera persona, i necessitaven una eina comuna i de reacció col·lectiva. Va ser entre converses de dones de l'Ateneu La Base i Castellans del Poble Sec, que aquesta inquietud es va traduir en una primera proposta de Protocol contra agressions masclistes del Poble Sec per a l'any 2015, on només s'hi van adherir dues entitats, les abans descrites. A nivell conceptual, les agressions es van considerar com a *sexistes* però després d'un debat intens van decidir considerar-les com a *masclistes*, perquè volien focalitzar i assenyalar qui eren les persones responsables de les agressions, amb un clar abús de poder masculí. Ara bé, consideren que és un debat que haurien de reobrir-lo ja que des del 2014 les dinàmiques i realitats han canviat.

Aquell mateix any, l'Ajuntament va concedir el *Premi 25N* a la proposta dotant d'un ingrés econòmic que va permetre crear una nova eina: el "Protoolet", una versió molt reduïda del protocol, més accessible i amb un llenguatge planer. Arran del poder mediàtic del premi, es van adherir 6 entitats més durant el 2016. Aquell mateix any es van promoure tres formacions amb les entitats que s'havien adherit i que gestionaven espais de festa de diversa tipologia i tipus de públic assistent. En aquest sentit, Poble Sec Feminista considerava obligatori fer la formació del major nombre de persones dels col·lectius que volien adherir-se al protocol. Era, doncs, una declaració de mínims per poder reflexionar sobre els principis bàsics d'actuació. Aquell any, es va iniciar un procés que va pressionar cap a la Coordinadora d'Entitats (que és qui gestiona i fa de pont amb el Districte de Sants-Montjuïc) i es va aconseguir que el pregó de festa major el fes una dona, una llevadora del barri. Aquest fet situava una feina invisible al centre i va dotar de contingut el pregó amb un discurs sobre el treball de cures i els espais de criança en un marc com el de les festes majors.

L'any 2016, es van comptabilitzar sis agressions durant les festes, i com a treball posterior van decidir fer un manifest de rebuig que el tenen penjat al seu web¹¹. En tots els casos es va reaccionar de manera conjunta i, fins i tot, van reaccionar espais que no estaven adherits, essent les dones qui majoritàriament van donar resposta. Consideren que seria una bona idea, fer un mapeig de les entitats que estan adherides al protocol, incorporant-lo al "Protoolet" per visibilitzar els espais de festa major on es dóna resposta a les agressions masclistes.

Generar un espai còmode de debat i de gestió en context de festa major no és fàcil. Cal problematitzar situacions possibles, i també les agressions que han succeït, les quals la majoria són provinents d'homes agredint a dones. Tenen coneixement de moltes agressions que succeeixen en portals, carrers, carrerons, entre d'altres espais i, per tant, es pot afirmar que no només passen en els espais on s'organitzen activitats per festa major.

La itinerància de persones encarregades de fer vigilància durant els torns que s'estableixen en cada espai no cobreix els perímetres més enllà dels propis espais de festa major i això fa que es produeixin moltes situacions en espais limítrofs. La

¹¹ Manifest de rebuig de les agressions masclistes en festa major de Poble Sec 2016: <http://www.poblesecfeminista.org/5-agressions-masclistes-en-2-dies-de-festa-major-al-poble-sec/> [Data de consulta: 18 de juny 2018]

“vigilància informal” es distribueix en parelles itinerants amb algun element identificatiu. Aquesta mesura reconeixen que no ha estat una eina que s’hagi debatut massa, el que sí que han detectat és que a l’inici de la creació del protocol indicaven que la gent havia d’anar a la barra per comunicar-se amb la organització de l’espai de festa, però a mesura que han passat els anys, han reflexionat que la barra és un punt conflictiu que els ha fet adoptar aquests tipus de mètodes de prevenció i dissuasius. La observació activa, com elles anomenen, és la vigilància preventiva que consideren com una eina útil, però actualment no saben si ha de formar part de les persones encarregades de protocol o de tot el col·lectiu; ja que si la conscienciació social és de totes no caldria que hi hagués encarregades ni parelles itinerants (que han de prioritzar que siguin dues dones, o dona-home i sense anar begudes). Per tant, no saben si ho tenen prou treballat com per afirmar si aquesta pràctica empodera o no als col·lectius i membres d’entitats adherides al protocol.

Pel que fa a la comunicació de les agressions en els espais adherits al protocol es fa un comunicat conjunt que es llegeix en tots els espais de festa major l’endemà que succeeix una agressió, o com a mínim aquest és el consens. D’altra banda, també comenten que no tenen un registre exhaustiu de les agressions, de fet consideren que registrar les agressions no és la finalitat del protocol. La finalitat és la d’aconseguir un lliure gaudir i donar resposta a les agressions en el moment de la festa amb un acompanyament i suport a la persona agredida. Ara bé, també hi ha el factor d’incidència que promou la sensibilització i, sobretot, la prevenció. De fet, és un 80 o 90% de la feina que desenvolupen des de Poble Sec Feminista. Elles apel·len a la corresponsabilitat, més enllà del gènere, en quan a mètodes preventius i de sensibilització per part dels espais, ja que és imprescindible que les persones que organitzen espais de festa major hagin fet les formacions que organitzen i on es reflexiona sobre les agressions masclistes.

La Carla i la Marta formen part de l’assemblea de l’Ateneu La Base i amb el seu col·lectiu organitzen festa major. Elles han fet una assimilació del protocol en funció del model de festa i l’espai que tenen, ara bé pel que fa als elements concrets dins l’espai no s’ho han parat a pensar. Aquesta és la intenció del protocol, que els col·lectius se’l facin seu i s’adaptin a cada espai i model de festa. L’estratègia d’atenció i acollida de persones agredides es distribueix amb la

persona responsable de la barra que explica a cada torn el protocol. I en cas que hi hagi una agressió s'adreçaran les primeres persones que acullin a les agredides cap a les persones encarregades de protocol en els torns que s'han establert.

Un altre tema latent és el que fa referència a les expulsions de l'espai públic de les persones agressores, ja que són situacions molt incòmodes i desagradables en tant que són espais públics gestionats pels col·lectius. A partir d'aquí, si hi ha una agressió, sempre es decideix en funció de les necessitats i inquietuds de la persona agredida. I, si s'assenyala a una persona per convidar-la a marxar de l'espai moltes vegades s'han topat amb situacions de violència i molta agressivitat. De fet, l'any 2016, es va donar una situació en la que van fer fora a un home i al cap d'una estona va tornar amb una navalla. L'expulsió la van realitzar tres dones i un home, però l'home agressor anava molt drogat i quan va tornar amb la navalla es va haver d'amenaçar que es trucaria a la policia. Aquella agressió va succeir en el moment de la recollida de l'espai de l'Ateneu La Base.

L'espai públic i la festa

El disseny dels elements mòbils de la festa que es situen en l'espai públic creuen que té importància i el consideren un element imprescindible per pensar les festes. La divisió de gènere entre l'àmbit públic/privat és un element de control i de poder dels homes vers les dones, afirmen.

L'any 2016, Col·lectiu Punt 6 les va ajudar a iniciar un procés d'anàlisi de l'espai públic en contextos de festa major i d'oci en el marc dels protocols, ja que elles, com a arquitectes i urbanistes, treballen en aplicar la perspectiva de gènere a l'espai públic i Poble Sec Feminista no havia incidit en la perspectiva de gènere des d'aquest àmbit.

Arran de la participació del col·lectiu Raons Públiques, cooperativa d'arquitectes i urbanistes adherides al protocol de Poble Sec Feministes i que fins aleshores no havien treballat mai amb la perspectiva de gènere, es va proposar fer un treball de diagnosi durant les festes majors d'aquell any (2016) mitjançant unes fitxes de diagnosi (Annex 9) dels espais concrets i amb la distribució d'un tríptic divulgatiu indicant els elements que havien detectat com a importants per tenir en compte a l'hora de pensar els espais de festa major. Aquell treball no ha quedat visibilitzat degut a la manca de disponibilitat i de dedicació de les voluntàries que ho van

idear i iniciar. Caldria sistematitzar els resultats de la diagnosi i fer-ne una valoració posterior. El mateix any es van editar les falques sonores.

En els espais de festa major que són de dimensions més grans és on s'aglutina més gent i per tant és probable que hi hagi més agressions. Pel que fa a la il·luminació i la senyalització durant les festes majors, el protocol està senyalitzat i els elements dels espais on es desenvolupa la festa també. Però la localització on se situen els elements tipus l'escenari o les barres està dictaminada pel Districte de Sants-Montjuïc. Front als obstacles urbanístics, la localització dels elements es veu impedit. Però per exemple, a l'espai de festa de l'Ateneu La Base, es va canviar el lloc on es situaven els WC per tal de guanyar-ne moviment. De fet, l'any 2017 dos dies abans de l'inici de la festa, el districte els va notificar que canviava de lloc els WC i el punt de llum, la qual cosa va provocar que haguessin de pensar de nou com distribuir els elements com ara la barra. La conseqüència directa va ser que la barra es va situar en un espai molt fosc i amb poca il·luminació. Igualment això no va impedir que la organització canviés els banys on creien que era més adequada la il·luminació. En general, la il·luminació depèn de l'espai concret i pot ser que sigui més deficitària degut a la gestió amb el districte.

Finalment, un cop feta la valoració del 2017, al grup motor hi van romandre cinc persones, i esperaven que sorgís una assemblea feminista al barri. El novembre 2017, es va valorar que degut a les baixes forces que hi havia al grup motor es volia deixar la gestió i organització promotora a noves persones. Hi ha la inquietud que ningú ho entomi o lideri. I, de fet, està passant.

Per Poble Sec Feminista la Guia d'*Idees per construir una festa major amb perspectiva feminista* (Annex 4) és el protocol, ja que el protocol que hi ha al web (protocol del 2015) està desactualitzat. Al 2017 no havia de ser una qüestió reactiva i volien fer recomanacions per fer unes festes feministes: programació, espai, representació, comunicació, distribució de tasques i les qüestions integrals de la festa. Poble Sec Feminista, considera que per incorporar la perspectiva de gènere en els contextos de festa major cal trencar amb les assignacions de rols de gènere i distribució del poder (homes, àmbit públic; dones, àmbit privat). La festa doncs, és una expressió d'àmbit públic i, per tant, existeix un biaix de gènere. A banda d'això, el carrer també sosté les nostres construccions socials, com ara la sexualitat, l'amor romàntic, feminitat i masculinitat. Les festes majors són espais

de relació, de trobada, de comunitat, de celebració, on es generen relacions íntimes com ara conèixer gent i anar a “llogar”. Amb una perspectiva de gènere on es contemplin les diversitats sexuals es podria eradicar les violències provinents del sistema (cis)heteronormatiu patriarcal. En aquest sentit, Poble Sec Feminista considera que cal reflexionar-hi molt més per tal de veure i reconèixer quina cultura de festa estem promovent. En aquest punt els protocols són una bona eina per visibilitzar una inquietud de canvi i transformació social, perquè són mecanismes per encetar un diàleg sobre com abordar les agressions masclistes.

6.3 Taller de reflexió sobre el protocol vers l'espai públic

En la dinàmica del taller participatiu (Annex 7) hi van participar unes 25 persones, totes elles dones, a l'Ateneu Llibertari de Gràcia (Carrer d'Alsina, 5) i es va estructurar amb dues parts. D'una banda, em vaig inspirar en la metodologia que ha estat desenvolupada a Amèrica Llatina, amb el títol "*Caminando nuestros barrios, construyendo ciudades sin violencia*"¹² s'ha pogut comprovar que sempre que una dona analitza els seus recorreguts quotidians són molt més complexos ja que interfereixen en major mesura les tasques de cures i, per tant, van més enllà del recorregut productiu (casa-feina). En aquest cas, a Gràcia vaig demanar-los que fessin una reflexió sobre els seus recorreguts de Festa Major en funció de si eren assistents o organització, i que situessin els elements fixos i mòbils que doten de serveis els carrers i les places on es desenvolupa la festa. Seguidament, se'ls va demanar que plasmissin en un plànol els elements que els suposaven més inseguretats a l'hora de passar pels punts de la festa (Figura 28).

Figura 28. Recorreguts pel barri de les participants al taller i als espais de festa major amb protocol

¹² És una metodologia desenvolupada a l'Argentina l'any 2008 per un grup de dones que estaven incloses en el programa *Ciudades sin violencia hacia las mujeres, Ciudades para tod@s*. Duta a terme per UNIFEM - Red Mujer y Hábitat LAC - CICSA i amb la col·laboració de l'AECID.

Font: Fotografia de l'autora.

Arran del taller que vaig dissenyar i desenvolupar amb Feministes de Gràcia, amb l'objectiu de repensar l'espai públic i la seva perspectiva de gènere en el marc del protocol contra agressions masclistes del barri es remarquen els elements que tot seguit exposo.

Pel que fa a la **il·luminació**, entrellaça amb la percepció de seguretat que pateixen i viuen les dones que han participat del taller. En aquest sentit, totes les dones han tingut experiències molt diverses respecte els espais de festa major. La percepció de situar-te en el rol d'assistent a la festa canvia molt respecte el de participant de la organització de la festa, ja que com a conseqüència d'aplicar el protocol, se'n pren consciència de maneres diverses en un espai o altre. Ara bé, totes arriben a la conclusió que és necessari repensar l'espai on desenvolupem la festa des d'una perspectiva feminista, ja que millora les nostres vides i fa sentir-nos còmodes, segures i lliures. Les preguntes proposades en quan a la il·luminació varen ser les següents:

*En general, la **il·luminació** és bona? Perquè? Com es pot/podria millorar?*

Diagnosi:

1. Els espais auto-gestionats no tenim recursos (econòmics) per fer una bona il·luminació.
2. La majoria de llum es disposa i projecta cap a l'escenari.
3. Els carrers estan menys il·luminats que les places.
4. La il·luminació és escassa en places més petites.
5. Bona il·luminació prop de locals i comerços.
6. Els voltants de les places estan poc il·luminats. La il·luminació s'acaba quan s'acaba l'horari de la festa.

Proposta:

- *Il·luminació més forta.*
- *Espai més amable potser amb un mural per baixar la tensió.*
- *Miralls per reflectir.*
- *Il·luminar els voltants de les places.*
- *Seguir l'horari de la il·luminació després de la fi de festa/concerts.*

Un dels elements més conflictius a l'hora d'analitzar l'espai públic i la manera com es projecta en els espais d'oci i festa major són els **banys provisionals públics** que s'instal·len arreu dels espais de festa major. En aquest sentit, la localització dels banys és un element clau que s'ha posat de manifest amb la voluntat que no sigui un pol d'atracció de possibles agressions masclistes. La raó d'aquesta incomoditat col·lectiva, en el cas de les Feministes de Gràcia, és pel fet que se situen en un lloc apartat de la festa i poc il·luminats (normalment, a dos carrers de la festa i en espais o bé amb aglomeracions o bé amb poca il·luminació).

Els lavabos, com són? És un punt que s'hauria de tenir en compte des de la perspectiva de gènere? Perquè? Creieu que es pot millorar? Com?

Diagnosi:

1. No estan en llocs ben il·luminats.
2. Sempre són insuficients.
3. Poc higiènic (el manteniment hauria de ser més sovint).
4. Obligar als bars a oferir el servei de bany a tothom en defecte de més banys públics.
5. Estan mal senyalitzats.
6. Haurien d'estar més propers al lloc de festa i amb un bon punt d'il·luminació.
7. Acostumen a estar fora de la plaça i estan massificats.
8. N'hi ha pocs i estan bruts (acabes pixant a un carrer solitari, allunyat i fosc).
9. Lavabos per a persones amb discapacitat estan bruts. No hi ha paper ni papereres dins. Són molt alts (en altura).

Proposta:

- *Posar-ne més i adaptats per tots els col·lectius.*
- *Sense segregació per sexes.*
- *Que estiguin prop de la festa i més il·luminats.*
- *Tenir-ho en compte a la fase prèvia de negociació amb l'ajuntament, en quan a permisos.*

A les festes majors dels barris de Barcelona, com ara Gràcia, els **accessos** als espais poden convertir-se en un punt conflictiu. És per això que cal tenir-los en compte a l'hora de poder aplicar una perspectiva de gènere en aquest aspecte. Aquests espais on s'organitza la festa major són diversos tant en la seva tipologia com en l'ús que se'n fa i els horaris que d'aquest se'n deriven, doncs segons l'ús diürn o nocturna d'accedeix per una banda i se'n surt per una altra. Tot i així, aquesta evolució en la forma d'organitzar els accessos només es té en compte en aquells carrers que participen del concurs de carrers.¹³

¹³ El barri de Gràcia organitza un concurs de decoració de carrers en què les associacions veïnals desenvolupen la preparació del decorat durant tot l'any i on l'organització social que suposa aquest esdeveniment promou i sosté un teixit associatiu molt fort, implicat i característic de la ciutat.

Accessos a les places i carrers. *Què hi passa en els accessos (de dia i de nit)? Com podem millorar?*

Diagnosi:

1. Hi ha tanta gent que tallen els carrers i això impedeix a moltes veïnes accedir amb normalitat o facilitat als seus domicilis.
2. Es fan taps a les entrades dels espais (festes massives).
3. Als accessos al barri hi ha poca informació (en format de cartells) que mostri que s'hi està aplicant un protocol. Tampoc hi apareixen els telèfons d'atenció.
4. Places amb molta dificultat d'accés a les barres. Accessos poc il·luminats, massificats, gent perjudicada (alcohol, drogues...). Hi ha tanta gent que no s'hi pot passar de forma lliure (i molts s'aprofiten per fer tocaments i agressions).
5. S'acaba extremadament aviat i la gent segueix al carrer (tanquen els bars, finalitzen els protocols, la il·luminació disminueix) aquests poden ser factors de risc a l'hora de patir una agressió masclista.
6. Alguna plaça de fàcil accés però que de nit està poc il·luminada i amb poca afluència de gent i cotxes als voltants, un cop s'acaba la festa.
7. Espais molt foscos, falten rampes, molta aglomeració de gent durant l'horari de la festa.

Proposta:

- *Recuperar l'espai públic per al barri, per a les veïnes.*
- *Millorar l'accés als banys. Poden estar en llocs de trànsit però propers als espais de festa.*
- *L'Ajuntament hauria de posar més llum durant més estona, encara que l'horari de la festa s'hagi acabat.*
- *S'hauria de visibilitzar dins el barri, la senyalització dels espais de protocol i del moviment feminista, però també a les fronteres i als límits d'aquest.*
- *Afavorir la lliure circulació de persones en tots els accessos.*

La **senyalització** dels espais és un altre dels elements claus que cal tenir en compte a l'hora d'analitzar l'espai públic amb una perspectiva de gènere. En quant als protocols contra agressions masclistes cal tenir en compte que

controlar l'espai on et situes és un element clau per sentir-nos segures. En aquest sentit, la senyalització dels accessos, els espais, els banys així com la cartelleria que faci referència a l'aplicació d'un protocol contra agressions masclistes. És per això que Feministes de Gràcia va valorar com funciona la senyalització de les festes majors al seu barri i com es podria millorar.

Senyalització: *Com és? Com creieu que funciona? Com podem millorar-la?*

Diagnosi:

1. No saps on són els banys a qualsevol plaça o carrer, sempre estan mal senyalitzats.
2. Seria una demanda per afegir al protocol (sobretot transports). Ja ho vam exigir a districte.
3. Més senyalització del punt lila¹⁴ (més gran).
4. Senyalitzar on podem obtenir informació sobre el protocol (sobretot per prevenir una agressió: prevenció i sensibilització).
5. Festes massificades on es veu poc la senyalització del punt lila (en el cas de què hi hagi).
6. Punt a favor: barra amb bastants cartells sobre el protocol i persones itinerants encarregades, ben senyalitzades.
7. Entre concert i concert anar recordant l'aplicació del protocol i la localització del punt lila.
8. Manca de més cartells i més visuals sobre el protocol.

Propostes:

- *Millora del disseny dels cartells, ubicació, difusió, explicació i formació.*
- *Millorar la senyalització dels banys tant des del Districte com des de l'organització dels espais anticapitalistes i autogestionats.*

¹⁴ El *Punt Lila* és el punt d'atenció a les persones que hagin pogut patir qualsevol tipus d'agressió masclista durant el desenvolupament de les festes majors. En aquest sentit, a les festes majors de Gràcia del 2017 van habilitar un punt a la Plaça de la Vila on hi havia atenció social i psicològica de persones formades i especialitzades en atenció a víctimes de violències masclistes. Es va valorar molt positivament.

Ara bé, els espais auto-gestionats, segueixen un procés diferent a l'hora de donar atenció a les persones que hagin pogut patir agressions i realitzen un acompanyament directe a les víctimes. En cas que es tracti d'una agressió greu es deriva l'atenció a d'altres serveis socio-sanitaris.

- *Senyalitzar els transports públics més propers a tots els espais de festa major.*
- *Els cartells podrien anar penjats a cada arbre i també a la barra i cantonades.*
- *Escriure la senyalització del protocol també als banys.*
- *Elaborar una pancarta gran i plànol del carrer o plaça per visibilitzar on es situen tots els espais de la festa.*

En els protocols contra les agressions masclistes en contextos de festa major es recomana que un cop succeeix una agressió ens hem de dirigir a la **barra** a denunciar-ho o demanar ajuda. Aquest és un element conflictiu, ja que cada vegada més experiències posen de manifest la necessitat de visibilitzar que la barra és un lloc no adequat per facilitar l'atenció a persones que hagin pogut patir algun tipus d'agressió masclista. Feministes de Gràcia proposen les següents preguntes: *La barra com és? Com la podem millorar?* A més, s'ha pensat fer un taller de millora de la barra (Annex 8) a nivell de disseny, però que no ha estat possible desenvolupar-lo per manca de disponibilitat amb el col·lectiu, degut al seu dia a dia. Tanmateix, les preguntes van ser contestades per les participants assistents al taller i van analitzar-ho de la següent manera:

*La **barra** com és? Com la podem millorar?*

Diagnosi:

1. Les barres estan enganxades a la paret i resulta conflictiu amb la circulació de persones. Estan molt massificades.
2. Espais de difícil accés. Sovint és impossible que la gent de la barra et pugui atendre si pateixes una agressió. No sempre hi ha dones a la barra.
3. En alguns espais el protocol està en un espai diferent de la barra. Per tant, si una persona es dirigeix a la barra se l'acompanya a l'espai del protocol i de fet, gairebé totes es dirigeixen a l'espai del Protocol directament.
4. Persones encarregades de protocol amb samarreta o armilla que es situïn entre el públic.
5. Aglomeracions, inaccessibilitat, barres altes i brutes, espai de trobada per compartir.

6. Buscar punt alternatiu d'atenció de protocol.
7. Moltes vegades no hi ha alternatives no alcohòliques a l'oferta de consum a les barres.
8. No inclusiva (molt alta per gent amb cadira de rodes).

Propostes:

- *Podria haver-hi paper de vàter (per quan s'acabin en els banys).*
- *Disposar de productes d'higiene.*
- *El punt lila també ha de ser un punt d'informació on també s'expliqui el protocol, i no només s'atenguin possibles agressions masclistes.*
- *El Punt Lila no hauria de ser a la barra o una sola persona.*
- *Hauria d'haver un lloc dedicat només a protocol.*
- *Les barres haurien de ser més llargues, amb accés amb baranes i un sistema alternatiu per accedir a fer protocol, i més il·luminació.*
- *Les persones encarregades de protocol han de comptar amb formació específica sobre atenció de violències masclistes i estar senyalitzades amb algun element distintiu (poden ser samarretes, mocadors, braçalets, entre d'altres).*
-

Figura 29. Assistents al taller observant els resultats del mapeig en el plànol del barri

Font: Fotografia de l'autora.

Per acabar, Feministes de Gràcia considera que cal fer festes enfocades al veïnat i no tant massives, a l'hora que inclusives i lliures d'agressions de qualsevol tipus. Per això, cal treballar conjuntament amb tots els col·lectius i agents implicats en la festa i apostar per promoure un empoderament comunitari en les línies del feminisme. Aquest és un procés que des de Feministes de Gràcia han impulsat al barri i que s'ha anat transformant a mesura que han passat els anys des de l'inici de l'aplicació del protocol. S'han fet millores i s'hi han vist implicats tots els agents de festa major, inclús el consistori barceloní, que ha iniciat campanyes i processos de manera conjunta i amb la participació activa de Feministes de Gràcia per crear contingut i estratègies d'acció fins a dia d'avui.

6.4 Incidència política i comunitària (Gràcia i Poble Sec)

Arran de la publicació dels protocols contra agressions masclistes, tal i com s'assenyalava anteriorment, hi ha hagut un procés d'inclusió d'idees sorgides dels moviments feministes autònoms dels dos barris (Gràcia i Poble Sec) en motiu de l'anàlisi i el procés d'acció participativa que han donat lloc a una incidència en les polítiques públiques d'igualtat, sobretot pel que fa a sensibilització i treball per a l'eradicació de les violències masclistes a l'espai públic en contextos de festa major. És per això que el consistori barceloní s'ha fixat en aquests mètodes de resposta i acció col·lectiva per visibilitzar aquesta realitat discriminadora patriarcal.

El procés de creació del protocol de Gràcia, per part de Feministes de Gràcia, descrit a l'apartat del marc teòric, va donar peu l'any 2016 a iniciar el procés conjunt amb el Districte de Gràcia en el marc de les festes majors. Es va desenvolupar un protocol que partia de la proposta del protocol de Feministes de Gràcia, amb l'edició de cartelleria i unes xapes per a la sensibilització. Es va fer una redacció dels procediments posteriors a l'hora d'atendre i contenir una agressió sexista, ja que als protocols habituals pre-establerts en violència de gènere calia incloure la intervenció dels cossos de seguretat i d'atenció psico-sanitària en cas que fos necessari. Un fet que no contemplava el protocol de Feministes de Gràcia. Per tant, es va iniciar un procés comunitari obert a tots els carrers i places, entitats veïnals del Districte de Gràcia (principalment al barri de la Vila de Gràcia) per fer formacions sobre violències masclistes a l'espai públic i en contextos de Festa Major. Aquestes formacions, durant l'any 2017, es van dur a terme de forma conjunta amb el Centre Jove d'Anticoncepció i Sexualitat (CJAS) i l'Assemblea de Feministes de Gràcia, que van realitzar dues sessions formatives per promoure la sensibilització i anàlisi sobre les violències masclistes a l'espai públic en el marc de les festes majors de Gràcia.

Durant les festes majors es van comptabilitzar agressions masclistes que van ser ateses pels diferents espais on havien succeït però en comunicació permanent entre les entitats adherides al mateix, entre elles el Districte, a més del dispositiu de seguretat extraordinari de festa major. Un fet important que cal remarcar és que en el moment que es va valorar el protocol, a posteriori de les festes majors, es va iniciar un procés per poder millorar els elements que conté el mateix

protocol (per exemple, llenguatge més planer, com desenvolupar estratègies de millora de la visibilització, senyalització, etc.). De la valoració de Festa Major 2017 se'n deriva el protocol adaptat a les festes de Foguerons 2018¹⁵ (a finals de gener) on es desenvolupa un mecanisme lleugerament diferent al de festa major, potser també perquè la festa major de Foguerons a Gràcia està concentrada en pocs espais públics però molt massius. En aquest sentit, també s'hi van comptabilitzar agressions masclistes, però el punt lila es va situar en una de les places més centrals del barri i va ajudar a l'hora d'informar de l'aplicació del protocol en sí mateix.

Posteriorment, es va iniciar el procés en el que actualment s'està treballant, per encarar les festes majors del 2018. En aquest sentit, s'ha fet una programació de com encarar el protocol a nivell formatiu. S'han fet dues sessions de formació encaminades a reflexionar vers les violències masclistes i per explicar l'aplicació del protocol contra les agressions masclistes. En motiu del contingut del protocol de Gràcia enguany s'ha editat un recull d'idees (Figura 30) per construir uns festes amb perspectiva de gènere: *Com caminem cap a unes festes amb perspectiva de gènere?* (Annex 3).

¹⁵ La festa popular de *Foguerons a Gràcia*, és una festa que organitza la comunitat mallorquina resident a la ciutat de Barcelona per Sant Antoni (26 de gener) motiu de la seva Diada. S'organitzen ballades folklòriques i trobades populars que inunden també de fogueres les places de la Vila de Gràcia. En aquest sentit, el Districte que atorga els permisos per ocupar l'espai públic a les entitats que ho demanen, va desenvolupar un protocol contra agressions masclistes en el marc de la Festa de Foguerons.

Figura 30. Guia de recomanacions per a festes a l'espai públic a Gràcia

Font: Districte de Gràcia.

A títol personal, he tingut la oportunitat de participar activament del procés de creació de contingut d'aquesta guia de recomanacions, amb idees que poden seguir els espais que desenvolupen i apliquen el protocol contra agressions masclistes en contextos de festa major al 2018, i respecte l'espai públic. És així com en l'apartat *Com podem plantejar una festa amb perspectiva de gènere?* es pot incidir en idees que es plantegen en sis eixos: model organitzatiu, programació de la festa, imatge i elements visuals, repartiment de tasques, gestió de l'espai públic i prevenir les agressions masclistes. En la gestió de l'espai públic hi apareixen els criteris que se'n van derivar del taller sobre espai públic i protocol que vaig dissenyar i desenvolupar amb el col·lectiu de Feministes de Gràcia, la qual cosa posa de manifest la rellevància clau que té la gestió de l'espai públic entre les

prioritats per poder combatre el patriarcat també en aquest àmbit, i en contextos d'oci i festa major.

En canvi, pel que fa al barri del Poble Sec, el procés d'incidència política i comunitària ha dut un camí ben diferent del de Gràcia. En aquest sentit, el recull d'*Idees per construir una festa major amb perspectiva feminista* és un llibret que el col·lectiu Poble Sec Feminista va editar l'any 2016, com una declaració d'intencions per anar un pas més enllà del protocol desenvolupat el 2014. Es va elaborar un llenguatge més planer i entenedor cara als col·lectius que s'havien adherit al procés comunitari (Figura 31).

Figura 31. Idees per construir una festa major amb perspectiva feminista

Font: Poble Sec Feminista.

En aquest sentit, elles consideren que aquest és el protocol que apliquen avui dia i que està en procés de transformació, revisió i re-edició permanent. Si bé és cert que els col·lectius participants en el procés d'adhesió i de treball comunitari per fer front a les violències patriarcalcs que s'esdevenen als espais públics, i també espais de festa, són protagonistes també en les valoracions, tot aportant propostes de millora que queden recollides en les transformacions d'edició i en

les actes de les reunions que s'estableixen i es planifiquen de manera periòdica abans i després de la festa.

Pel que fa al procés que va dur a terme Poble Sec Feminista, i respecte l'espai públic, el col·lectiu Raons Públiques, que treballen en l'àmbit de la transformació urbanística amb processos comunitaris de participació ciutadana, l'any 2017 va elaborar un document sobre els espais públics des d'una perspectiva de gènere. Aquest tríptic aporta una visió recomanable per poder aplicar la perspectiva de gènere a l'espai públic en el marc del protocol. Els criteris que van establir al Poble Sec sorgeixen arrel del reconeixement i la revisió de l'espai públic dels contextos festius propis com: *espai de relació per a tothom i on col·lectivament ens responsabilitzem del que passa a l'espai públic, la il·luminació, "saber on estem i cap a on anem" (senyalització) i saber on buscar ajuda i espais de recursos* (Figura 32).

Figura 32. Per uns espais amb perspectiva de gènere, a la Festa Major del Poble Sec

A LA FESTA MAJOR DEL POBLE SEC
15-24 juliol 2016

Per uns espais amb perspectiva de gènere!

INTRODUCCIÓ

La perspectiva de gènere no busca tractar a les dones com a ser excepcional i vulnerable que s'ha de protegir. Al contrari, la perspectiva de gènere permet tornar a l'urbanisme i a l'espai públic la seva potencialitat per promoure valors d'igualtat d'oportunitats en la societat, igualtat entre homes i dones, entre generacions i entre cultures.

Durant la festa proposem fer una **tasca d'observació** de la manera en la qual s'han posat (o no) en pràctica aquestes recomanacions als diferents **espais públics** de la festa, i realitzar una petita enquesta per tal de recollir suggeriments i vivències. Aquest treball podrà ajudar-nos per poder seguir creant entre totes la nostra festa del barri!

Les persones voluntàries per sumar-se a l'**equip d'observació - anàlisi** es poden apuntar a :
info@raonspublicques.org

Durant la festa major del barri, els veïns i les veïnes ens trobem per compartir entre tots i totes moments festius, activitats variades, música i ball, i això ho fem apropiant-nos dels carrers i les places del nostre barri. La festa major és a la vegada el moment de l'any on una gran diversitat de persones fan servir els espais del barri. A l'hora d'organitzar la festa ens preocupen molts temes : temes de disposició espacial, temes de logística, o be de decoració etc. tots aquests elements contribuiran a l'èxit de la festa.

Com a entitats participants a la festa major del barri del Poble Sec i adherides al **Protocol d'actuacions contra les agressions sexistes** ens proposem iniciar enguany una reflexió per a pensar també en la manera en la qual aquesta organització espacial pot generar **un espai agradable que fomenta les relacions, en el qual ens sentim segures i còmodes**. Aquest document conté un primer apartat de criteris generals per a pensar espais públics amb perspectiva de gènere, i un llistat de recomanacions per a la festa major.

Si teniu qualsevol comentari, ens ho podeu fer arribar a :
info@raonspublicques.org
info@poblesecfeminista.org

Poble Sec FEMINISTA .org
raons públiques

CRITERIS A TENIR EN COMPTE...

1. Espai de relació per a tothom i on col·lectivament ens responsabilitzem del que passa a l'espai públic

De manera general, uns espais públics utilitzats per una diversitat de persones (homes, dones, famílies, gent gran, joves...) són espais més agradables i segurs, i permeten la socialització per a tots els públics. A la vegada, aquest ús col·lectiu de l'espai permet generar una responsabilitat col·lectiva sobre allò que passa a l'espai públic: cadascú i cadascuna se sent/es responsable d'allò que hi succeeix, la millor manera per fer front a tot tipus d'agressions.

2. Saber on estem i cap a on anem

Per poder sentir-se a gust en la ciutat, es manifesta la importància de poder saber on estem, i cap a on anem, per tal de poder tenir una certa visibilitat dels seus recorreguts i de l'ús de l'espai públic. Això es pot concretar amb: una senyalització clara dels espais i recorreguts, una disposició amb certa transparència (limitant els obstacles visuals i barreres arquitectòniques) i visibilitat.

3. Il·luminació

La il·luminació a la ciutat és un element que contribueix a la sensació de seguretat. Uns espais amb una il·luminació feble generen unes estratègies per evitar aquests espais.

4. Saber on buscar ajuda / espai de recursos

Si passa qualsevol cosa, és important poder saber on buscar ajuda i a qui ens podem apropar per tenir recolzament. A la ciutat ens podem referir més directament a la comissaria (que pot estar ben senyalitzada), però també a la xarxa comunitària del barri i a alguns espais de referència com a comerços (per exemple). En el cas del protocol, es realitza la tasca de visibilitzar i informar els espais i aquelles persones on buscar ajuda i/o recursos.

RECOMANACIONS...

Aquestes recomanacions són generals i s'apliquen de manera lliure per a les entitats adherides al protocol. També es poden anar ampliant segons les experiències de cada entitat, i segons les seves característiques: tipus d'espai públic (carrer estret o plaça), material del que disposa l'entitat (escenari, barra...), tipus d'il·luminació, disponibilitat humana...

1. mirada global

Abans de començar intentem donar una mirada global sobre l'organització dels espais de la festa. Amb aquesta mirada disposarem de més eines per la planificació dels espais. Podem pensar en els diferents espais: espai de la barra, espai principal de la festa (escenari+ zona baile, zona d'activitats), banys (si en teniu!), però també carrers propers. Per altra banda, podem pensar en les diferents tasques que tindrem als diferents moments de la festa: abans (la preparació), durant (la festa) i després (el desmuntatge).

2. senyalització

- Tenir especial cura de col·locar els cartells a una altura que sigui visible (ni massa baix ni massa alt).
- La informació dels cartells ha de ser llegible, amb una mida de lletra adequada i amb un contrast de color alt perquè es pugui llegir amb poca llum.
- Si feu algun tipus de dibuix de senyalèctica intenteu fer dibuixos clars i que no puguin confondre.
- Per tal de saber on estem i cap a on anem es podrien senyalitzar els diferents elements de la festa: banys, barra, escenari... o altres per poder-los trobar amb facilitat en moments punta de la festa quan hi hagi poca visibilitat. Es pot realitzar amb fletxes o amb un plànol general d'ubicació dels espais o mitjançant il·luminació.
- Per tal de tenir coneixement del que passa als carrers del voltant es podria tenir un plànol del barri amb indicació dels espais de festa. (proposta a valorar per l'any vinent)

3. organització de l'espai

Si tenim la possibilitat de col·locar banys (tipus poly-klyn), col·locar-los en els espais més lluminosos del carrer i no els més foscos, i a una distància no aliats de la festa. Seria convenient abans de la col·locació fer una observació de nit per definir l'espai més adequat.

4. espai recursos/descans

L'espai de festa és un espai amb molt soroll i gent, seria convenient preveure un espai d'intimitat i tranquil·litat on poder parlar o atendre a algunes persones. Per tal de què aquest espai no es vegi com un espai estigmatitzat proposem la creació d'un espai de descans per les persones que estan a la barra on, si algú ho demana, es pugui seure tranquil·lament una estona. L'espai pot estar més o menys preparat o pot ser dins del local o associació o fora a l'espai públic.

5. visibilitzar la campanya del protocol

- Visibilitat dels recursos, és important que el punt per rebre ajuda o informació sigui visible, tant si és la barra com si és un altre espai. Seria convenient disposar d'un distintiu uniforme per a totes les entitats i col·locar-lo de manera visible (tipus banderola a la barra... banderola similar als tallers oberts o altre element)
- En espais grans la col·locació d'un tòtem pot ser útil per donar visibilitat a la campanya però també com a un punt de referència a l'espai.

Font: Raons Públiques.

L'any 2017, Raons Públiques va elaborar unes fitxes de diagnosi (Annex 9) dels espais públics en contextos de festa major per poder analitzar *in situ* el desenvolupament de les festes majors als col·lectius, assemblees i espais on s'aplica el protocol contra agressions masclistes de Poble Sec Feminista. En aquest sentit, es pot comprovar que el procés d'anàlisi, diagnosi i resultats de Poble Sec Feminista en coordinació amb Raons Públiques (que també estan adherides al protocol), i havent-ho consultat amb els dos col·lectius, indiquen que s'ha d'aprofundir de manera més exhaustiva sobretot en la fase de diagnosi. Per això, no s'han obtingut resultats d'aquestes diagnosis, ja que l'elaboració d'aquest material i del treball de camp de les companyes encarregades ha estat molt ínfim en temps de dedicació. La idea de les anàlisis dels espais de festa major, tenint en compte els criteris de Raons Públiques i Poble Sec Feminista i que he avançat anteriorment, havia de ser durant el desenvolupament de les festes majors del barri i en horari de festa nocturna (depenent del col·lectiu que organitzava i el seu format).

Pel que fa a la implicació d'espais municipals, els centres cívics del Sortidor i l'Albareda estan involucrats directament en l'aplicació del protocol, però en les trobades comunitàries que realitzen no hi assisteix cap responsable del districte

de Sants-Montjuïc. En aquest sentit, doncs, el recorregut és ben diferenciat del de Gràcia. Ara bé, la incidència que té el protocol del Poble Sec als espais autogestionats i els oficials es posa de manifest de manera similar, tant pel que fa a la senyalització i les falques.¹⁶

Així doncs, el procés d'incidència política està molt relacionat amb l'aplicació directa a l'espai públic del barri, però segons els dos col·lectius més involucrats en aquest àmbit i en el marc del protocol consideren que és necessari aprofundir més en els elements que condicionen el desenvolupament de violències masclistes relacionades amb la gestió de l'espai públic per tal d'eradicar-les.

Finalment, he tingut la oportunitat de sumar-me al grup de treball del grup motor del Protocol amb Poble Sec Feminista, en les darreres setmanes, la qual cosa em dóna la oportunitat d'aportar aspectes que relacionen els protocols contra agressions i l'espai públic, amb els elements de diagnosi descrits anteriorment, aprofitant tot el treball previ que ha realitzat Raons Públiques, així com el treball propi que he desenvolupat en la metodologia aplicada al protocol contra agressions masclistes del districte de Gràcia.

¹⁶ Es pot consultar tot el material gràfic i de difusió del protocol de Poble Sec Feminista al següent enllaç: <http://www.poblesecfeminista.org/material-grafic/>

7. Conclusions

La perspectiva de gènere en el contingut dels protocols dels barris de Gràcia i Poble Sec s'ha introduït de manera diferent en un barri i en l'altre. Mentre que en un barri s'havia incorporat una anàlisi urbanística amb la implicació d'agents especialitzats en el procés comunitari (Poble Sec amb Raons Públiques), a l'altra (Gràcia) era la primera vegada que s'establí una reflexió sobre els aspectes urbanístics. Considero que per tal de promoure unes festes lliures de masclisme s'han de contemplar mesures vinculades al disseny i a la disposició dels elements i els espais per tal de què les festes es desenvolupin de manera igualitària i sense discriminacions cap a qualsevol persona, independentment del seu gènere.

Arrel del procés d'anàlisi de l'espai públic en els protocols contra agressions masclistes dels barris de Gràcia i Poble Sec, es pot afirmar que el disseny i la localització dels elements que conformen l'espai de desenvolupament de la festa com a lloc de construcció de relacions socials condiciona la percepció de seguretat que tenim les dones i altres col·lectius diversos sexuals i de gènere, per tal de sentir-nos lliures. La metodologia d'anàlisi i el reconeixement dels espais públics socialitzadors de la festa, mitjançant el qüestionari sobre les experiències i violències sexistes viscudes a l'espai públic, així com el taller de reflexió sobre el contingut en els protocols respecte l'espai públic dissenyat i desenvolupat amb el col·lectiu Feministes de Gràcia, han sigut elements claus per a avaluar l'impacte en la organització i gestió de les festes majors.

El canvi de model organitzatiu i sobretot de gestió del procés que s'ha portat a terme entre col·lectius i organitzacions socials ha estat un procés molt enriquidor i productiu pel que fa al treball en la sensibilització de les violències patriarcals. Amb el disseny de formacions adaptades als col·lectius que organitzen festes majors al districte de Gràcia i dinamitzades amb la implicació del Centre Jove d'Anticoncepció i Sexualitat (CJAS) i Feministes de Gràcia, s'ha aconseguit l'objectiu de sensibilitzar les organitzacions que promouen la festa de manera coordinada i efectiva.

Aplicar un protocol contra agressions masclistes en àmbits d'oci nocturn o de festa major elaborat des de grups feministes autònoms és una proposta que té un impacte real pel que fa a la incorporació d'idees subversives feministes per fer front a les violències patriarcals. El mètode és el procés comunitari i, per tant,

està en reflexió i transformació permanent, ja que els mètodes per prevenir i eradicar les agressions i violències sexistes a l'espai públic que conflueixen en diversos àmbits (no només l'espai públic) poden ser diversos i poden servir per (re)adaptar-los en funció del context, tipus d'espai festiu i tipologies dels col·lectius participants de la festa. En aquest sentit, la reflexió que parteix de les idees que promou l'urbanisme feminista són essencials i imprescindibles per analitzar aquests espais de relació social.

El qüestionari individual ha servit per contextualitzar la percepció d'inseguretat i la opinió que tenen les participants respecte la incidència dels protocols contra agressions masclistes de Gràcia i del Poble Sec. En aquest sentit, els resultats són diferents pel que fa a la incidència comunitària del protocol, ja que el consideren amb més o menys incidència en funció de les seves subjectivitats i experiències pròpies. Igualment, com he assenyalat en l'apartat dels resultats, la percepció d'inseguretat a la ciutat i al barri està consensuada per part de les participants ja que consideren que viuen en una ciutat i uns barris segurs, malgrat les violències que hagin pogut patir.

Dels criteris que s'han descrit contextualitzats en l'urbanisme feminista, tant en el capítol del marc teòric com en els resultats del taller, s'han tingut en compte en el contingut del qüestionari per comprovar el grau d'importància que ha de tenir la perspectiva de gènere per aconseguir construir espais més amables i accessibles, a més d'inclusius i segurs per a totes les persones. Tanmateix, els resultats del taller queden reflectits en els criteris del recull d'*idees per construir unes festes amb perspectiva de gènere* que es distribueix actualment al Districte de Gràcia (en el marc de les Festes Majors 2018) un dels objectius que em vaig plantejar a l'inici d'aquesta investigació.

Pel que fa a la visibilització de les estratègies dels moviments feministes autònoms de la ciutat de Barcelona, la tendència del consistori actual inclou la participació activa dels mateixos en els processos de transformació de les dinàmiques socials, i promou que el treball de base organitzat es vegi reflectit més enllà dels contextos en els quals han desenvolupat la seva lluita i incidència pública. Amb la implicació d'agents públics que poden aportar recursos per al desplegament d'estratègies de difusió i sensibilització per pal·liar les violències patriarcals, com ara els districtes de Gràcia i Sants-Montjuïc, i sense

condicionants de partida, es pot comprovar que any rere any la incidència dels protocols contra agressions masclistes es fa més visible durant les festes majors, amb campanyes de prevenció, sensibilització i difusió.

D'altra banda, els processos comunitaris autogestionats, amb Poble Sec Feminista i Feministes de Gràcia al capdavant, fa que la inquietud de transformació i de canvi es trobi en un punt de confluència entre interessos institucionals, ja que l'objectiu d'eradicar les violències patriarcal per part de totes genera un procés comunitari genuí que ha fet dels protocols de Gràcia i Poble Sec un exemple a seguir arreu del territori.

Així doncs, tenint en compte el procés comunitari que s'ha desenvolupat en els dos barris, i de manera diferenciada, comprovo que la necessitat i la inquietud que transmeten a l'hora de reflexionar i analitzar l'espai públic en contextos de festa major en el marc dels protocols i tenint en compte els criteris que proposa l'urbanisme feminista, és imprescindible per construir espais de festa major més segurs, accessibles i inclusivament per a totes les persones, lliures de sexisme i de violències patriarcal.

Un dels elements clau que considero essencial per poder eradicar qualsevol violència a l'espai públic és la transformació dels patrons i rols socials que legitimen les violències i discriminacions patriarcal que han oprimit de manera hegemònica els col·lectius més invisibilitzats, com ara també les dones. En aquest sentit, les campanyes de sensibilització que promouen els protocols contra agressions masclistes en contextos d'oci i festa major són eines molt útils per a treballar en la seva eradicació.

D'altra banda, el disseny de metodologies de reflexió vers l'espai públic i adaptades als col·lectius que desenvolupen i organitzen la festa, siguin feministes o no, també és necessari perquè els patrons i rols que s'estableixen degut a les condicions de gènere que tenim les dones es posin de manifest per adonar-nos de les discriminacions que també legitimen des de la nostra pròpia condició. Ara bé, la lluita feminista per visibilitzar les discriminacions i agressions masclistes que patim les dones en contextos d'oci i festa, legitimades pel sistema capitalista i patriarcal, és l'element que mou la inquietud i promou un canvi de perspectiva que està permeant en molts àmbits de la societat i sobretot després del San

Fermin de 2016, quelcom que ha iniciat un camí de no retorn en la transformació social.

Per tant, el disseny d'estratègies comunitàries que visibilitzen i posen el focus en la violència sexual que s'esdevé a l'espai públic que de manera hegemònica ha estat projectat amb perspectiva androcèntrica, és una influència del feminisme en l'àmbit de l'urbanisme. En aquest sentit, el treball dels moviments feministes autònoms ha estat imprescindible i considerat com a referent per tal de desenvolupar estratègies d'empoderament col·lectiu en quan a la sensibilització i l'acció per eradicar les violències patriarcals que succeeixen en els espais públics de sociabilització on es desenvolupa la festa. L'oci nocturn és un esquer perfecte per a legitimar moltes de les conductes patriarcals masclistes que donen peu a violències vers les dones i altres diversitats sexuals i de gènere, la qual cosa, doncs, és un ambient social clau que cal dotar de recursos i accions concretes per treballar la sensibilització en l'eradicació d'aquestes violències i els protocols contra agressions que sorgeixen en el sí dels feminismes autònoms.

Finalment, considero que el meu treball és un bon punt de partida per tal de crear metodologies adaptades en quan a l'anàlisi de l'espai públic per tal d'incorporar perspectiva de gènere en el contingut dels protocols dels barris on he tingut la oportunitat de participar i on actualment participo. Caldria seguir treballant per a poder avaluar amb eficàcia totes les estratègies proposades pels col·lectius en els espais públics.

El treball per eradicar les violències masclistes i patriarcals, directes o indirectes, que tenen lloc a l'espai públic és una tasca que cal desenvolupar des de i amb tots els agents socials implicats per tal d'arribar a la sensibilització i, sobretot, cal creure en l'empoderament comunitari per eradicar les conductes que ens semblen injustes des del feminisme, cap a les dones i les diversitats de gènere i sexuals, amb l'aplicació d'estratègies que poden donar resposta, com ara les eines que proporcionen els protocols contra agressions masclistes de festa major.

És un petit bri de llum cap a la percepció d'un espai públic que ha estat tenyit sempre de patriarcat i que, amb optimisme, es pot començar a observar un canvi de percepcions de les dones, pel que fa a instaurar accions de transformació que apel·len al conjunt de la societat, i treballar en l'eradicació dels patrons culturals patriarcals que ens han discriminat de forma permanent. Cal treballar, doncs, en

el camí de desenvolupar estratègies d'acció per tenir tots els àmbits, sectors i racons de feminisme per sentir-nos vives, lliures i (amb vides) dignes.

8. Bibliografia

- ❖ Alsina, Carla (2014). *Protocol contra les agressions sexistes en contextos de festa major. Estudi al voltant de les violències sexuals en contextos d'oci nocturn a l'espai públic*. Treball final de Màster en Estudis de Dones, Gènere i Ciutadania. Institut Inter-universitari d'Estudis de Dones i Gènere: Barcelona.
- ❖ Álvarez-Gayou, José-Luís (2003). *Cómo hacer investigación cualitativa: Fundamentos y Metodología*. Editorial Paidós: Ecuador, ISBN: 9688535168.
- ❖ Bodelón, Encarna; Alcover, P. G. (2008). *Construint els drets de les dones: Dels conceptes a les polítiques locals*. Col·lecció Estudis. Sèrie Igualtat i ciutadania. Diputació de Barcelona. Disponible a: <https://www1.diba.cat/uliep/pdf/39884.pdf>
- ❖ Bofill, Anna (2010). Urbanisme i gènere. L'urbanisme des de la política de les dones. *Barcelona Societat: revista d'informació i estudis socials*, (19), 76-86. Disponible a: <http://ajuntament.barcelona.cat/dretssocials/sites/default/files/revista/revista-19-art6-urbanisme-i-genere-urbanisme-politiques-dones.pdf> [Data consulta: 3 juny 2018].
- ❖ Ciocoletto, Adriana (2014). Tesis doctoral: *Urbanismo para la vida cotidiana. Herramientas de análisis y evaluación urbana a escala de barrio desde la perspectiva de género*. Directoras: Garcia, P.; Muxí, Z. Universidad Politécnica de Cataluña. Barcelona (mayo de 2014). Disponible a: <http://www.tdx.cat/handle/10803/275979>
- ❖ Col·lectiu Punt 6 [Muxí, Zaida; Ciocoletto, Adriana; Casanovas, Roser; Fonseca, Marta; Gutiérrez, Blanca] (2011). La ley de barrios en Cataluña: La perspectiva de género como herramienta de planificación. *Revista Feminismo/s*, (Exemplar dedicat a: La arquitectura y el urbanismo con perspectiva de género. Coord: María-Elia Gutiérrez-Mozo), N.º. 17. 131-153, ISSN 1696-8166, Disponible a: https://rua.ua.es/dspace/bitstream/10045/22339/1/Feminismos%2018_07.pdf [Data consulta: 09 maig 2018].
- ❖ De la Cruz, Carmen (2008). Seguridad de las mujeres en el espacio público: aportes para las políticas públicas. *Pensamiento iberoamericano*, (2), 205-223. Disponible a: <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=2873347> [Data consulta: 11 juny 2018]
- ❖ Falú, Ana (2009). *Mujeres en la ciudad: De violencias y derechos*. Ediciones Sur - Red Mujer y Hábitat de América Latina: Santiago de Chile. ISBN: 978-956-208-085-9.

- ❖ Feministes de Gràcia (2016). Festa Sí, Lluita també. Article publicat a *La Metxa - Revista dels moviments socials dels barris de Vallcarca, La Salut i Vila de Gràcia*. (juliol). [Data consulta: 9 novembre 2017]
- ❖ Feministes de Gràcia (2014). *Protocol en contra les agressions masclistes de la Vila de Gràcia*. <http://donesfeministesdegracia.wordpress.com>
- ❖ Flores, Artemisa (2014). Tesis doctoral: *Metodología feminista: ¿una transformación de prácticas científicas?* Directora: González Garcia, M.I. - Universidad Complutense de Madrid. (set. 2013) Disponible a: <http://eprints.sim.ucm.es/24645/1/T35177.pdf>
- ❖ Folgueiras-Bertomeu, Pilar; Sabariego-Puig, Marta (2018). Investigación-acción participativa. El diseño de un diagnóstico participativo. *REIRE Revista d'Innovació i Recerca en Educació*, 11(1), 16-25. Disponible a: <http://doi.org/10.1344/reire2018.11.119047> [Data consulta: 30 maig 2018].
- ❖ Garcia, Maria Dolors; Ortiz, Anna; Prats, Maria (2014) *Espacios públicos, género y diversidad*. Icaria Ed.: Barcelona.
- ❖ Jacobs, Jane (1961). Muerte y vida de las grandes ciudades. (Traducció de *The death and life of Great American Cities*. Edició 2011) ISBN: 9788-4938-98502. Madrid: Capitan Swing Libros. Disponible a: <https://www.u-cursos.cl/fau/2015/2/AE4062/1/foro/r/Muerte-y-Vida-de-Las-Grandes-Ciudades-Jane-Jacobs.pdf>
- ❖ Justa Revolta (2015). *Protocol en contra les agressions masclistes en moviments socials*. <http://justarevolta.blogspot.com.es/2015/06/protocol-per-la-prevencio-i-abordatge.html?m=1> [Data consulta: 30 maig 2018].
- ❖ Lagarde, Marcela (2006). Pacto entre mujeres. Sororidad. *Mujeres. net*. Disponible a: http://e-mujeres.net/sites/default/files/pacto_entre_mujeres_sororidad.pdf
- ❖ Laub, Claudia (2007). Violencia urbana, violencia de género y políticas de seguridad ciudadana. A *Ciudades para convivir: sin violencia hacia las mujeres, debates para la construcción de propuestas*, de Falú, Ana; Segovia, Olga, (2007). Ediciones Sur. Disponible a: http://www.dhl.hegoa.ehu.es/ficheros/0000/0072/Ciudades_para_convivir.pdf [Data consulta: 11 juny 2018]
- ❖ Lefebvre, Henri (1967). Le droit à la ville. *L'Homme et la société*, N. 6. 29-35. Disponible a: https://www.persee.fr/doc/homso_0018-4306_1967_num_6_1_1063
- ❖ Magro, Tania (2012). Prácticas urbanas inclusivas desde el movimiento de mujeres. *Innovaciones científicas: la integración de la perspectiva de género*. Conferencia final del estudio "La dimensión de género en los contenidos de la investigación científico-técnica", 29-30 març 2012,

Madrid. Disponible a:

<https://encajesurbanos.files.wordpress.com/2018/03/artc3adculotania-magro-definitivo1.pdf>

- ❖ Martí, Joel (2002). La investigación: acción participativa, estructura y fases. In *La investigación social participativa* (pp. 79-123). El Viejo Topo. Disponible aquí:
http://beu.extension.unicen.edu.ar/xmlui/bitstream/handle/123456789/175/JMarti_IAPFASES.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- ❖ Michaud, Anne (2006). Seguretat i convivència: un flux amb enfocament de gènere en l'espai urbà. A *Urbanisme i Gènere - Una visió necessària per a tothom*, 127-135. Institut d'Edicions de la Diputació de Barcelona. Disponible a: <https://www1.diba.cat/uliep/pdf/36241.pdf>
- ❖ Miralles, Mar (2016). TFM: *Les joves i les estratègies urbanes de control social a l'espai públic. Una aproximació teòrica*. Màster en Estudis Territorials i de la Població. Universitat Autònoma de Barcelona.
- ❖ Mecca, Margot (2018). Tesis doctoral: *Descubriendo el ocio nocturno urbano. Primeras experiencias entre adolescentes en Barcelona*. Directora: Prats Ferret, M. Disponible a:
<https://www.tesisenred.net/handle/10803/462061> [Data consulta: 06 juny 2018]
- ❖ Montoya, Ana Milena (2012). Mujeres, derechos y ciudad: apuntes para la construcción de un estado del arte desde el pensamiento y la teoría feminista. *Revista Territorios, [S.l.]*, N. 27, (des.), 105-124, ISSN 2215-7484 [Data consulta: 09 maig 2018].
- ❖ Muxí, Zaida (2006). Ciudad pròxima: Urbanismo sin género. *Revista Ingeniería y Territorio*, nº75, 68-75. ISSN 1695-9647. Disponible a:
<http://www.ciccp.es/revistaT/portada/index.asp?id=330>
[Data consulta: 09 maig 2018].
- ❖ Muxí, Zaida (2011). ¿Qué aporta la perspectiva de género al urbanismo? *Revista Feminismo/s - Revista del Centro de Estudios de la Mujer de la Universidad de Alicante*. N. 17 (juny), 105-129, ISSN 1696-8166. Disponible a:
https://rua.ua.es/dspace/bitstream/10045/22338/1/Feminismos%2018_06.pdf [Data consulta: 09 maig 2018].
- ❖ Oliver, Laia (2007). De la recerca sobre la por a la por en la recerca. Reflexionant entorn dels sentiments i les percepcions d'inseguretat de les dones en el treball de camp. *Documents d'anàlisi geogràfica*. N. 49, p.183-196. Disponible a: <https://ddd.uab.cat/record/24079> [Consulta: 9 juny 2018].
- ❖ Ortiz, Anna (2005). Espacios "del miedo", ciudad y género: experiencias y percepciones en algunos barrios de Barcelona. *La ciudad y el miedo: VII Coloquio de Geografía Urbana*. 299-311, ISBN 84-8458-214-0.

- ❖ Ortiz, Anna (2007). Hacia una ciudad no sexista: algunas reflexiones a partir de la geografía humana feminista para la planeación del espacio urbano. *Revista Territorios*, N.16-17, (gener-juliol), 11-28, ISSN: 0123-8418. Disponible a: <http://www.redalyc.org/articulo.oa?id=35701702> [Data consulta: 09 maig 2018]
- ❖ Pain, Rachel (1991). Space, sexual violence and social control: integrating geographical and feminist analyses of women's fear of crime. A: *Progress in Human Geography*, 15 (4), p. 415-431. Disponible a: <http://journals.sagepub.com.sire.ub.edu/doi/abs/10.1177/030913259101500403> [Data consulta: 9 juny 2018]
- ❖ Patiño, María (2013). *Los espacios del miedo; Espacios físicos y simbólicos*. Premi a Projecte Final de Màster en Estudis de Dones, Gènere i Ciutadania - Institut Interuniversitari d'Estudis de Dones i Gènere. Disponible a: <https://www.iiedg.org/ca/recerca/Losespaciosdelmiedo.pdf>
- ❖ Pérez, Paula (2013). Reformulando la noción de "Derecho a la Ciudad" desde una perspectiva feminista. *Encrucijadas-Revista Crítica de Ciencias Sociales*, 5, 92-105. Disponible a: <http://www.encrucijadas.org/index.php/ojs/article/view/67/61>
- ❖ Poble Sec Feminista (2015). *Protocol d'actuació contra les agressions masclistes. Festes Majors Poble Sec*. <https://poblesecfeminista.files.wordpress.com/2016/02/protocol-antisexista-def.pdf>
- ❖ Rodó de Zárata, Maria (2011). El jovent i els espais públics urbans des de la perspectiva de gènere: Un estat de la qüestió des de la geografia. *Documents d'anàlisi geogràfica*, 57(1), 0147-162. Disponible a: <https://ddd.uab.cat/pub/dag/02121573v57n1/02121573v57n1p147.pdf>
- ❖ Sanmartín, José (2007). *¿Qué es violencia? Una aproximación al concepto y a la clasificación de la violencia*. Δαίμων. Revista de Filosofía, nº 42, 9-21, ISSN: 1130-0507. Disponible a: <http://revistas.um.es/daimon/article/view/95881> [Data consulta: 09 maig 2018].
- ❖ Stolcke, Verena (2000) "¿Es el sexo para el género lo que la raza para la etnicidad... y la naturaleza para la sociedad?". *Política y Cultura*, 14, 25-60. Disponible a: <http://www.redalyc.org/pdf/267/26701403.pdf> [Data consulta: 1 juny 2018]
- ❖ Van Dijk, Teun (1999). El análisis crítico del discurso. *Revista Anthropos*, 186, 23-36. Disponible a: <http://mingaonline.uach.cl/pdf/racs/n30/art10.pdf> [Data consulta: 1 juny 2018]
- ❖ Velázquez, Isabel (2000). El tiempo de las cerezas. Reflexiones sobre la ciudad desde el feminismo. Ciudades para un futuro más sostenible, *Boletín CF+ S*, 19. Disponible a:

<http://polired.upm.es/index.php/ciur/article/viewFile/1044/1063>

[Data consulta: 3 juny 2018]

- ❖ Villaplana, Virginia (2013). Identidades feministas, cultura visual y narrativas. *Asparkia*. Investigació feminista, (19), 73-88. Disponible a: <http://www.e-revistas.uji.es/index.php/asparkia/article/view/470>

Altres recursos

- ❖ Feministes de Gràcia, *Ni per festes ni mai! #NOésNO* Disponible a: <https://donesfeministesdegracia.wordpress.com/2014/08/12/ni-per-festes-ni-mai-noesno-material-feminista/>
- ❖ Districte de Gràcia (2016). *Protocol Contra agressions masclistes Gràcia Antimasclista*. Disponible a: http://lameva.barcelona.cat/fmgracia/sites/default/files/versi%C3%B3%20web_Protocol.pdf

9. Annexos

ANNEX 1

PROTOCOL CONTRA LES AGRESSIONS SEXISTES EN ESPais DE FESTA

Assemblea de Dones Feministes de Gràcia -

Agost de 2016

COL·LECTIUS COL·LABORADORS I ADHERITS:

Envieu-nos correu i us afegim, volem saber qui té ganes de sortir-hi, no us hi volíem posar d'entrada 😊

L'Assemblea de Dones Feministes de Gràcia presentem la següent proposta per tal d'articular una resposta col·lectiva davant qualsevol tipus d'agressió sexista i LGBTIfòbica.

L'actuació en cas d'agressió durant Festes de Gràcia és responsabilitat de tots els col·lectius que les organitzem i de totes les persones que estem a la plaça, i per tant cal el compromís i la implicació de totes.

No s'han de tolerar actituds, comportaments ni conductes sexistes, i qualsevol agressió per motiu de gènere ha de ser condemnada col·lectivament i ha de comportar una resposta conjunta i contundent.

Lluitem per unes festes lliures d'agressions masclistes i LGBTIfòbiques!

PROTOCOL CONTRA LES AGRESSIONS SEXISTES EN ESPais DE FESTA

Assemblea de Dones Feministes de Gràcia - Agost de 2016

1.- PROPOSTA DE LÍNIES D'ACTUACIÓ DAVANT D'UNA AGRESSIÓ SEXISTA

No tothom entén les agressions de la mateixa manera, però cal tenir clar que en el moment en què una persona es senti agredida i vulgui donar-hi resposta caldrà actuar col·lectivament, i sense entrar en judicis ni qüestionaments sobre la seva decisió.

Diferenciem entre:

Assetjament: Qualsevol actitud sexista que no impliqui contacte físic, no desitjada i que incomodi, violenti o no agradi a la persona qui la pateix. S'hi inclouen: piropos indesitjats, invasió de l'espai, bavorsos, insults, humiliacions, no és no, etc.

Agressió física: tocaments no desitjats amb o sense força.

En cas que es produeixi un assetjament es diferencien 2 nivells d'actuació:

- **AVÍS:** Es comunica a l'agressor que la seva conducta és una agressió sexista i que la persona agredida se sent incòmode i violentada. Se li fa saber que si no atura aquesta actitud serà expulsada de la plaça.
- **EXPULSIÓ:** si la persona agressora no atura l'assetjament, expulsió de la plaça.

En cas que es produeixi una agressió física sense força es defineixen 2 nivells d'actuació:

- **AVÍS:** Es comunica a l'agressor que la seva conducta és una agressió sexista i que la persona agredida se sent incòmode i violentada. Se li fa saber que si no atura aquesta actitud serà expulsada de la plaça.
- **EXPULSIÓ:** si la persona agressora no atura l'assetjament, expulsió de la plaça.

En cas que es produeixi una agressió física amb força hi ha un sol nivell d'actuació:

- **EXPULSIÓ DIRECTA**

2.- PROPOSTA DE PROTOCOL D'ACTUACIÓ

1. Cal que **TOTS i TOTES** estiguem atentes davant de qualsevol possible agressió sexista. Si veus o se t'informa d'una agressió el primer pas és anar on s'ha produït l'agressió i parlar amb la persona agredida. En cas que l'agredida necessiti atenció mèdica, l'acompanyarem a l'ambulància o centre mèdic.

Cal tenir en compte el següent:

- La resposta individual de la persona agredida és totalment lliure, entenem que ha de poder actuar com vulgui davant d'una agressió. Si no vol donar cap resposta, és la seva decisió.
- Es donarà una resposta col·lectiva en cas que la persona agredida ho vulgui.
- En tot moment cal recolzar i donar suport a la persona agredida, i és important preservar-la sense que se senti exclosa de l'espai de festa. Li hem de proporcionar un espai de seguretat i apartar l'agressor.
- Cal tenir clar que hi haurà actituds, comportaments i conductes que no seran tolerades, i que les hem de rebutjar per tal de gaudir d'unes festes lliures de sexismes.

2. Els espais de Festa Major adherits al protocol posaran a disposició **dues persones al dia identificades amb una armilla de color lila** encarregades de vetllar pel compliment del protocol i l'assessorament i assistència de les possibles persones agredides. Si és necessari, busca-les en l'espai de festa i t'ajudaran a donar una resposta col·lectiva.

3. En cas d'**expulsió de l'espai de festa** un grup de persones s'encarregarà de fer fora l'agressor de la plaça.

- Primer cal dialogar: s'informarà a la persona agressora que ha de sortir de la plaça i el perquè.
- Cal vigilar quines actituds prenem perquè en cap cas es vol una confrontació física directa. La primera línia ha d'estar formada per persones que se sentin capaces a fer front a la situació de manera responsable i coherent, priorititzant situacions no violentes.

Hem de ser conscients de les nostres capacitats i limitacions en cada moment, ja que no volem que es generi una situació pitjor de la que es tenia.

4. Si en qualsevol agressió s'arriba al nivell 2 (expulsió), creiem important fer-ho saber a totes les persones que estiguin a l'espai de festa. Per això, en el moment que s'hagi expulsat a l'agressor o mentre s'estigui produint l'expulsió, es pujarà a l'escenari a llegir el manifest genèric consensuat i annexat al protocol com a **manifest 1**.

L'endemà, abans de l'inici dels concerts, en tots els espais de Festa Major adherits al Protocol contra les agressions sexistes a Festes de Gràcia 2016, independentment del lloc on s'hagi produït l'agressió, es tornarà a pujar a l'escenari i el llegirà un segon manifest recordant el que va passar la nit anterior i advertint que no es tolerarà cap actitud sexista, annexat al protocol com a **manifest 2**.

És important no mencionar en cap cas a la persona agredida ni fer-ne cap referència, només fer saber que s'ha expulsat a una persona de la plaça a causa d'una agressió. Cal tenir cura, també, del llenguatge utilitzat.

3. CAMPANYA DE PREVENCIÓ DE LES AGRESSIONS

La prevenció i condemna a les agressions abans que es produeixin és igual o més important que l'actuació *in situ* en casos flagrants. Per tot això, des de l'Assemblea de Dones Feministes de Gràcia, amb l'ajuda d'altres col·lectius anticapitalistes i d'associacions de carrers de Festa Major, hem desenvolupat una forta campanya de prevenció.

Proposem fer conjuntament:

- **Manifest general** de condemna a les agressions sexistes en què els col·lectius s'hi podran adherir.
- **Manifestos breus** per llegir en cas que es produeixi una expulsió per assetjament o agressió (vid. Manifest 1 i Manifest 2)
- **Cartells interns:** cartell explicatiu de les línies d'actuació per als espais adherits al protocol. Totes les persones organitzadores han de tenir clar les línies d'actuació del protocol.
- **Falca:** entrada/cançó contra les agressions masclistes, de caràcter lúdic però amb un missatge clar i contundent, per tal que soni cada nit. Proposem que tots els col·lectius es facin responsables que aquesta gravació soni unes quantes vegades durant la nit (entre concerts, mentre punxen els Pds...). És important que l'equip tècnic i de so estigui informat.
- **Cartells preventius**, en format de campanyes anteriors, en llengua catalana i anglesa (ex: *No és no, el meu cos no és un objecte*, etc)
- Cartell format DIN-A1 o DIN-A0 amb el **mapa indicatiu dels espais d'autodefensa feminista**.
- **Visibilització dels espais** d'autodefensa feminista mitjançant logo **"POTS aturar les agressions masclistes"** en els programes i cartells de Festa Major.

Des de l'Assemblea de Dones Feministes de Gràcia obrim aquesta campanya a tothom qui vulgui col·laborar, us animem a participar-hi.

SI ENS TOQUEN A UNA ENS TOQUEN A TOTES

CAP AGRESSIO SENSE RESPOSTA!

ANNEX

A. MANIFEST 1

Us volem fer saber que, lamentablement, s'acaba de produir una agressió sexista a la plaça. La persona agressora ha estat expulsada perquè en en aques espai NO tolerem aquests tipus de conductes.

Volem recordar a tothom que no permetrem cap mena de comportament que limiti a les persones la seva manera de gaudir de les festes lliurement. La nostra resposta és i serà clara i contundent: No callarem davant de cap agressió.

Mostrem totes el nostre rebuig i la nostra ràbia, fem soroll i plantem-nos davant de les actituds masclistes i davant de les agressions.

NO ESTÁS SOLA PER FER FRONT A LES AGRESSIONS!

CAP AGRESSIÓ SENSE RESPOSTA!

B. MANIFEST 2

A la festa major de Gràcia estem construint un ambient festiu feminista. Un espai basat en relacions igualitàries, per a tots i per a totes, lliure d'opressions sexistes, homòfobes, lesbòfobes, bifòbiques, racistes i classistes. Us volem fer saber que ahir es va produir una agressió sexista i per això els col·lectius que participem de la festa a la plaça vam dur a terme una resposta conjunta.

No permetrem cap mena de comportament que limiti a les persones la seva manera de gaudir de les festes lliurement, ni permetrem que aquest tipus d'actituds i conductes s'escudin sota un paraigües d'alcohol i de festa, perquè RES excusa una agressió .

Us volem recordar que totes les persones que participem i gaudim de la festa major som responsables de donar resposta davant de qualsevol agressió. El silenci també ens fa còmplices, no tinguem por de donar una resposta clara i contundent a les agressions sexistes. Mostrem totes el nostre rebuig i la nostra ràbia, fem soroll i plantem-nos davant de les actituds masclistes.

CAP AGRESSIÓ SENSE RESPOSTA!

ANNEX 2

“Festa sí, lluita també”

Festa sí, lluita també” cridaven als 80 els Kortatu a l’inici dels seus concerts, i és que com ells, cal tenir present que **les festes són també espais polítics de transformació social**. Per la major part de la societat la festa, i la resta d’espais d’oci, representen un parèntesi dins la rutina quotidiana. Són viscudes com una ruptura amb l’ordre establert on poder fer coses que no solen estar permeses en el nostre dia a dia. Malgrat siguin espais de diversió i evasió, no podem oblidar que les dues esferes (espai festiu i quotidià) s’alimenten mútuament, és a dir, tot el que succeeix a les festes a nivell simbòlic incideix en la construcció social real i viceversa.

I és que la funció social de la Festa i els espais d’oci és absolutament imprescindible per a que segueixi funcionant l’engranatge del sistema. Si afinem una mica més la mirada, de seguida ens n’adonem que esdevenen representacions culturals i socials amb un fort contingut simbòlic en el qual es pot veure reflectit el model de societat en la que vivim. Per aquest motiu, les festes no són illes aïllades dins les nostres vides i realitats quotidianes, i en elles s’hi representen les identitats, els valors, les estructures i les ideologies imperants, amb totes les seves respectives discriminacions, jerarquies i relacions de poder.

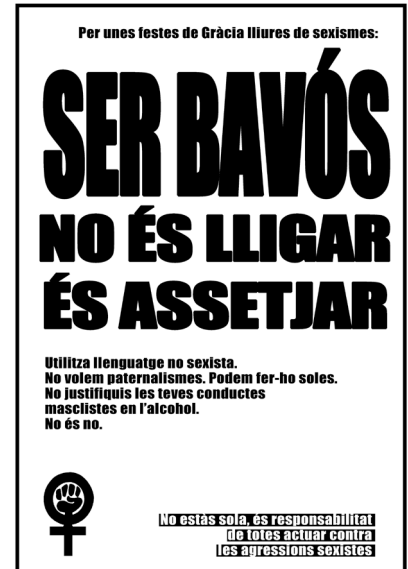
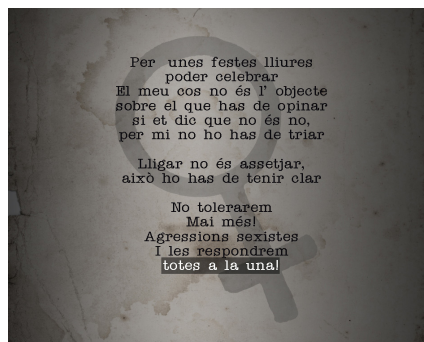
No obstant, no podem perdre de vista que són també espais que fomenten la cohesió social i ofereixen nombroses oportunitats per a la presa de consciència i la creació d’identitats col·lectives fomentades a través de l’exaltació de l’afectivitat: **les emocions**. Fa poc temps que s’ha posat la mirada en els espais de festa com a espais on analitzar com operen les diverses opressions que s’esdevenen en la nostra societat, i és per aquesta raó que és absolutament imprescindible tenir en compte aquests espais a l’hora de combatre-les. El caràcter simbòlic que ofereixen els espais de festes esdevé l’oportunitat per a transgredir allò que està pre-establert i assolir canvis que incideixin en un procés de transformació social.

Són representacions culturals i socials amb fort contingut simbòlic on es pot veure reflectit el model de societat en la que vivim

En aquesta línia, posem la mirada en els espais de festa coma espais en els que s’hi representen també les estructures d’opressió heteropatriarcal: relacions de poder, rols de gènere diferenciats i naturalitzats, l’heteronormativitat i el binarisme, etc. Per aquesta raó, **cal posar en marxa els mecanismes que contribueixin a la transformació social**: per una vida lliure d’opressions, ara i aquí. A més, indispensable arremangar-se les mànigues i transformar també la festa, construir-la i viure-la des d’una aposta feminista. La construcció d’unes festes feministes i populars ha de ser un procés continu, crític i de presa de consciència, que passi pel qüestionament individual i col·lectiu, responsabilitzant totes les persones i agents a treballar-hi, ja que res ni ningú es lliura de la marcada influència patriarcal.

La clau per a la construcció d’unes festes feministes és identificar els elements d’opressió i influència patriarcal que no estan exemptes i transformar-los;

Un dels elements persistents en totes les festes i espais d’oci són les agressions de caràcter masclista

el model d’organització (amb mecanismes de participació, horitzontalitat o jerarquia, i sistemes de presa de decisions), **la programació** (garantint que cobreixin els interessos de totes les persones, tenint cura de la referencialitat i la presència de les dones en escenaris i programació), **els elements visuals** (les imatges utilitzades en la difusió, el llenguatge inclusiu, la representació de les diversitats, etc.), **la divisió sexual del treball** (homes realitzant feines i tasques que impliquen esforç físic mentre les dones s’ocupen del guarnit...), **gestió de l’espai públic** (garantint la comoditat i seguretat de les dones, condicionant l’espai públic o bé la separació per binarisme als lavabos) i finalment, **la reflexió feminista contínua i explícita dedicant espais concrets per a treballar la qüestió**, com per exemple l’elaboració de protocols de resposta col·lectiva davant les agressions sexistes.

Malauradament, un dels elements persistent en totes les festes i espais d’oci són les agressions de caràcter masclista, sovint justificades amb el consum d’alcohol o altres substàncies estupefaents. Les festes són espais de desinhibició i exaltació de l’alegria, fet pel qual sota la justificació del “tot s’hi val” segueixen trobant cobertura i complicitat les violències estructurals cap a les dones.

si ens toquen a una ens toquen a totes
cap agressió sense resposta

És imprescindible un treball continu de **sensibilització, conscienciació i prevenció**, amb l'objectiu d'evitar que es produeixin en espais festius amb tallers d'autodefensa feminista, per a les dones, acompanyats de processos de reflexió col·lectius per a detectar les agressions i desenvolupar protocols de resposta per abordar-les de la manera més efectiva possible, quan es produeixin.

Així mateix, és imprescindible la responsabilitat de totes les persones de respondre amb una actitud ferma davant qualsevol tipus d'agressió, així com ho és la de tots els agents organitzadors de la festa, fet que encara no succeeix avui dia.

És imprescindible la responsabilitat de totes les persones de respondre amb una actitud ferma davant qualsevol agressió

Una de les estratègies desenvolupades en els darrers anys, a la Vila de Gràcia, ha estat plantejar un procés de treball continu amb l'elaboració i desenvolupament d'un protocol de gestió de les agressions masclistes en el context de la Festa Major. Entenem que per a qualsevol persona el fet de reconèixer una agressió, d'una manera o altre, esbiaixa la subjectivitat de la mateixa, tan per part de l'agredida com de qualsevol persona que se senti violentada davant una situació en la que es reproduïen opressions i imposicions desiguals, jeràrquiques i de caràcter sexista. Entendre el poder que exerceix una persona sobre una altra fa que es desenvolupi una acció d'autodefensa o de defensa col·lectiva.

En aquest sentit, cal que els col·lectius que organitzem festes als nostres barris, prenguem la iniciativa de sensibilització social en els contextos on ens trobem. Resulta fonamental que aquesta tasca vagi de la mà d'unes campanyes de presa de consciència sobre el masclisme que impera en el nostre imaginari cultural i que fan que qualsevol situació on hi hagi alguna agressió de caràcter sexista **sigui invisibilitzada per les pròpies persones agredides** i/o les que la presenciïn.

Apostem per la transformació social, individual i col·lectiva, des del suport mutu per construir uns espais lliures de violència sexista, eradicant violències d'un sistema capitalista i patriarcal que oprimeix a totes les persones independentment del gènere amb el qual se sentin identificades. Som conscients que les violències visibilitzades, en la seva major part, són les que s'exerceixen cap a la dona. Tot i així, no volem deixar d'apostar per l'apoderament de tots els col·lectius invisibilitzats pel patriarcat, les diversitats sexuals i dissidents de gènere, que també es veuen molt afectades per unes relacions de poder desiguals que les oprimeixen.

Per això procurem promoure mecanismes d'apoderament individual i col·lectiu mitjançant el suport mutu, que incloguin una perspectiva intergeneracional, intercultural, interdisciplinària i de classe, per a qüestionar de manera permanent el sistema que volem eradicar, també, en els nostres espais d'oci i de festa.

Per unes festes de Gràcia lliures de sexismes:

NO ÉS NO

**El meu cos no és un objecte.
Utilitza llenguatge no sexista.
No volem paternalismes. Podem fer-ho soles.
No justifiques les teves conductes
masclistes en l'alcohol.**

No estàs sola. És responsabilitat de totes actuar contra les agressions sexistes

si no podem ballar
no és la nostra **REVOLUCIÓ**

Perquè quan estem de festa, seguim lluitant!

Cal apostar per l'apoderament de tots els col·lectius invisibilitzats pel patriarcat

En definitiva, és imprescindible tenir en compte la importància social i col·lectiva que tenen les festes per tal de donar-los la categoria política que es mereixen. Cal ser conscients de la seva capacitat transformadora, i cal que ens n'apropriem per tal de transgredir-les, experimentar i dur a terme canvis radicals, ja que aquests es reflectiran directament en el nostre dia a dia. És responsabilitat de totes les persones, agents, col·lectius i institucions que hi participen, fer de les festes una experiència lliure, agradable i divertida, on totes ens puguem sentir còmodes i lliures.

Trenquem la dicotomia treball/oci, perquè quan estem de festa també estem lluitant!

I no oblidem que si no podem ballar (i com vulguem), no és la nostra revolució!

ANNEX 3

COM CAMINEM CAP A UNES FESTES AMB PERSPECTIVA DE GÈNERE?

Guia recomanacions per a festes
a l'espai públic a Gràcia

Presentació:

A partir de l'experiència de la darrera Festa Major de Vila de Gràcia, en el marc del treball comunitari de la taula d'abordatge de violències masclistes i, seguint la línia del recull d'”Idees per construir una festa major amb perspectiva feminista” realitzat per Poble Sec Feminista, presentem aquesta guia de recomanacions per a caminar cap a unes festes amb perspectiva de gènere als barris de Gràcia. El llibret que teniu a les mans és un document viu, en constant construcció i al qual agraiem molt que feu les aportacions que cregueu oportunes.

Quin és el nostre punt de partida?

Al sistema patriarcal les persones socialitzades com a dones ocupen posicions de subordinació, submissió i opressió en relació als homes i aquests ocupen una posició de poder i de dominació sobre les dones i altres identitats de gènere no normatives. Les agressions masclistes tenen la base en aquestes relacions jeràrquiques de poder. Des d'aquesta lògica, els homes tenen atorgats uns drets sobre les dones i sobre les persones amb adscripcions de gènere no normatives, que els situen en una posició de superioritat.

El context de festa és un lloc on es poden produir aquest tipus d'agressions masclistes i cal detectar-les i actuar-hi. Però també és un lloc que ha de permetre una presa de consciència individual i comunitària contra aquestes situacions.

Per aquest motiu:

- ◆ L'esperit de la intervenció és comunitària i, es demana a les persones de les entitats participants que assumeixin un compromís i implicació activa en una tasca que és responsabilitat de tothom per tal de visibilitzar i acabar amb les agressions masclistes, en aquest cas, en el context de festes populars. En aquest sentit l'objectiu seria treballar plegades per una construcció de la festa amb perspectiva feminista.
- ◆ També és important la dimensió individual, aquí parlàrem de "l'apoderament" com a objectiu transversal. La idea és garantir un espai de seguretat i confiança on, en el cas de produir-se una agressió masclista, les persones afectades es sentin amb prou suport i confiança per actuar per elles mateixes.
- ◆ Les intervencions que es plantegen parteixen del diàleg i de la solució pacífica de la situació. No volem tenir una situació més complicada que la que ja es tenia. L'actitud i

el llenguatge utilitzat per les persones participants és important per evitar i trencar l'escalada de la violència. És una situació de confrontació directa i hem de ser conscients de les nostres capacitats i limitacions. (veure infograma més endavant).

- ◆ En qualsevol intervenció que ens plantegem realitzar i en qualsevol "protocol" s'hauria de contemplar una formació prèvia, i molt millor, diferents formacions i accions de sensibilització i prevenció de les violències masclistes que es vagin consolidant durant tot l'any, i on s'aconsegueixi la participació i el compromís de la comunitat. S'haurien de contemplar les formacions com elements imprescindibles dintre de les accions encaminades a la "transformació de la realitat social" a través de la "transformació de les persones".

Què entenem per agressions masclistes?

- **Violència sexual:** Acte, acció o temptativa dirigida contra la sexualitat de qualsevol persona, en qualsevol àmbit.
- **Assetjament:** Qualsevol actitud sexista, verbal, no verbal o física, no desitjada i que incomodi, violenti o no agradi a la persona qui la pateix. S'hi inclouen: floretes indesitjables ("piropos"), invasió de l'espai, mirades persistents, peticions insistents, persecucions dins o fora de l'espai de festa, insults, burles, intimidació, humiliacions, comentaris ofensius i/o degradants o qualsevol altre comportament hostil,
- **Agressió física:** Tocaments no consentits amb o sense força, intents d'agressió sexual i les agressions sexuals amb o sense penetració. També s'inclourien la violència física exercida sobre una persona o grup de persones per motius de gènere, orientació sexual o aspecte físic no heteronormatiu.

- Exhibició de **símbols sexistes** ofensius i/o d'imatges ofensives o vexatòries de les dones i de les persones LGTBI.

Alguns exemples d'agressions masclistes serien:

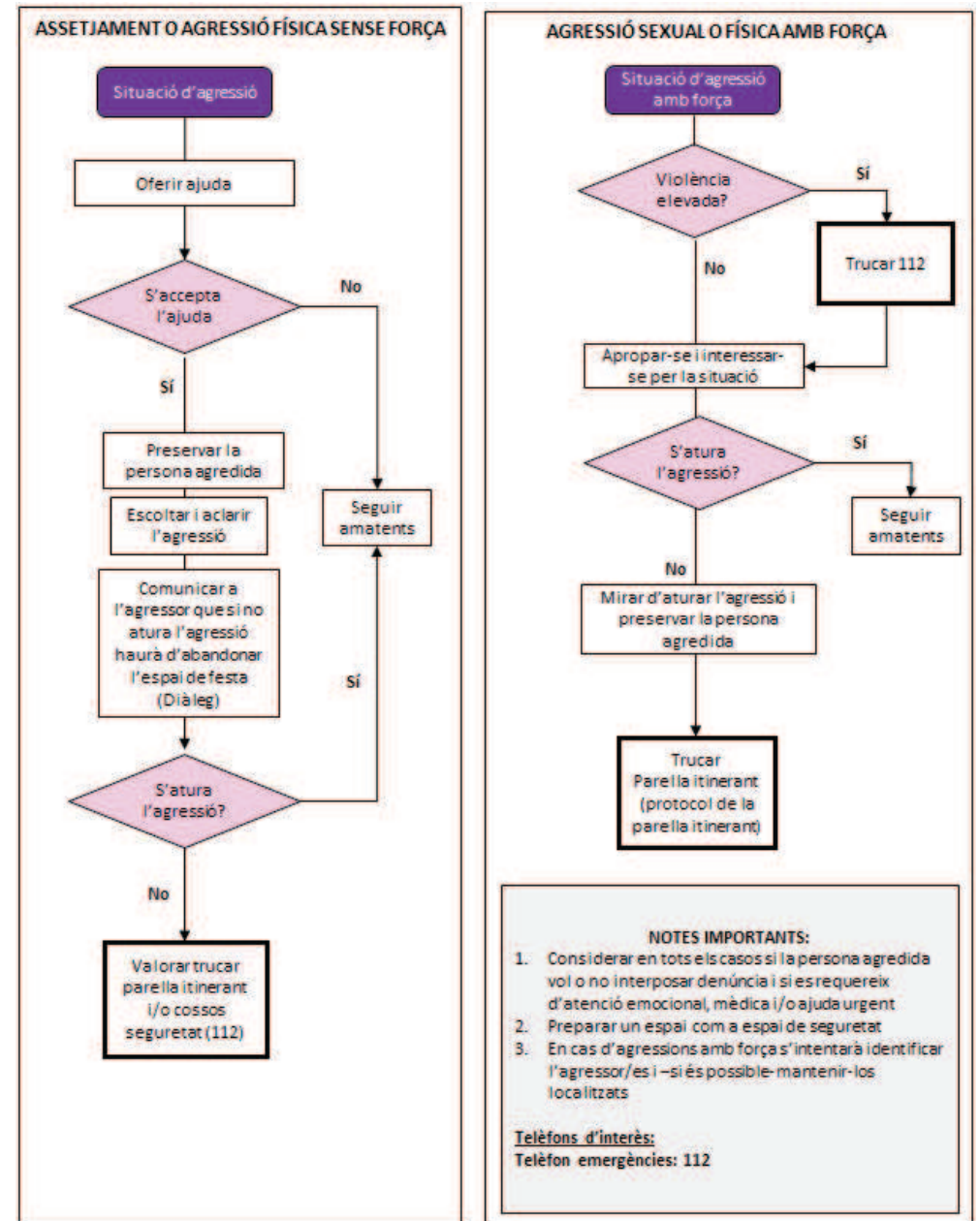
- mirades persistents, invasió de l'espai personal i/o persecució
- coaccions i/o xantatge emocional
- comentaris ofensius, degradants, insults i/o humiliacions
- freds i tocaments sense consentiment
- cops i/o empentes
- retenir o dificultar el pas amb intenció d'intimidat
- comentaris i/o gestos sexuals
- exhibicionisme
- insistència en una petició

Com podem donar resposta a les agressions masclistes?

En TOTS els casos:

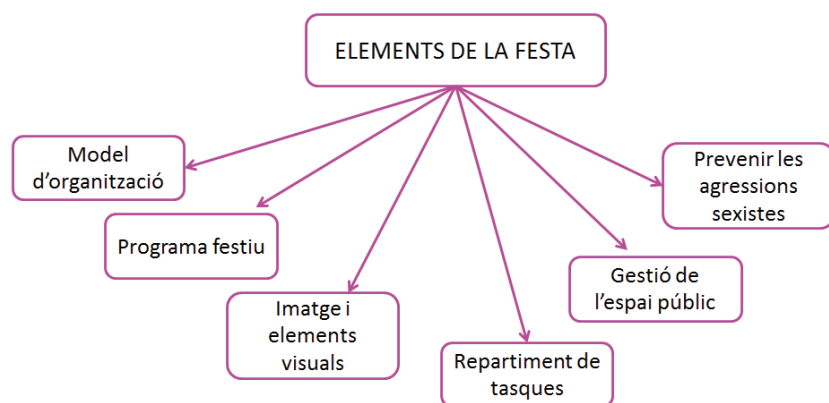
- Escoltar la persona agredida, respectar la seva opinió i desitjos, i mantenir la seva confidencialitat (si així ho desitja).
- Proporcionar-li un espai de seguretat.
- Coordinar-se i portar a terme totes les accions que siguin necessàries quant a recursos. En cas que l'agredida necessiti atenció mèdica, valorar qui la pot acompanyar a l'ambulància o centre mèdic.
- Identificar a/els agressors, sempre que es pugui.
- Valorar/preguntar a la persona agredida si necessita algun altre tipus d'assistència i informar que té dret a interposar una denúncia, així com el dret d'anar acompanyada d'una advocada (preferiblement experta en violències masclistes).
- Evitar i tallar els rumors.

Infograma

Com podem plantejar una festa amb perspectiva de gènere?

En primer lloc, cal prendre consciència de quins són els elements que conformen la festa:

Model d'organització:

És l'eix més difícil perquè es tracta de repensar l'organització interna a l'hora de desenvolupar la festa.

En aquest sentit, seria recomanable l'equitat de gènere per a les tasques de gestió i organitzatives prèvies, durant i posteriors a la festa.

- Pensar el muntatge, desmuntatge i tasques tècniques i de gestió de manera equitativa sense discriminació per raó de sexe o gènere.
- No adjudicar rols o tasques concretes en la organització de la festa per raó de sexe o gènere.
- Procurar que un nombre elevat de persones (no només dones) de l'entitat o espai de festa sigui conscient del protocol i/o hagi

fet la formació de sensibilització i acció per fer front a una agressió sexista.

Programa festiu

- Vetllar perquè la programació i els continguts no inclogui continguts masclistes ni reproduïxi estereotips de gènere.
- Integrar la perspectiva de gènere en la programació de les festes, com per exemple contemplar programacions amb grups formats per dones, grups íntegrament de dones, grups que tractin el feminisme en el seu repertori, entre d'altres possibilitats.
- Tenir en compte el llenguatge que es fa servir en tots els elements que comuniquen: programes, missatges en el guarnit, representacions, la lletra de les cançons que sonen, la posada en escena dalt de l'escenari, etc.
- Tenir present les diversitats en la programació i activitats que s'ofereixen: culturals, funcionals, socials, generacionals i de gènere. Donar possibilitat que totes les persones puguin gaudir de l'espai festiu.
- Visibilitzar i donar més espai a propostes musicals i culturals de dones, lesbianes i trans.

Imatge i elements visuals

- Fer servir llenguatge no sexista i inclusiu.
- Evitar i eliminar la cosificació dels cossos de les dones en els elements visuals.
- Utilitzar imatges que visibilitzin totes les diversitats.
- Incloure cartells amb missatges feministes, preventius i escrits en positiu (que no parteixin de la prohibició).
- Incloure cartells que fomentin la sensibilització i al mateix temps sigui dissuasius davant les agressions masclistes, avisant que en aquests espais no es permeten les actituds masclistes, discriminatòries ni les agressions.

Repartiment de tasques

- No reproduir els estereotips de gènere en el repartiment de les tasques. Podem començar nomenant totes les tasques necessàries per al funcionament de la festa (la tresoreria, fer el guarnit del carrer, penjar el guarnit, fer el menjar, servir-lo, etc.), seguir posant atenció en qui se'n encarrega habitualment i repartir-les de nou de manera justa i equitativa.
- Si l'organització tria persones encarregades del Protocol contra les agressions masclistes, tenir en compte que siguin preferiblement dues dones o un home o una dona però mai dos homes. En el cas de detectar una agressió masclista i haver d'intervenir, facilita la identificació amb la persona agredida.

Gestió de l'espai públic

- Bona il·luminació dels espais festius, de la zona dels lavabos i dels recorreguts dels carrers.
- Pensar els horaris d'il·luminació per generar espais més segurs a l'hora de desallotjar.
- Distribució de l'espai: que no es creïn punts cecs, racons, que les distàncies siguin assequibles (p.ex.: no haver de caminar molt per trobar un lavabo).
- Disposar de mapes dels espais festius distribuïts per l'espai de festa que indiquin on estan situats els diferents elements (barra, lavabos, escenari, ambulàncies, punt lila,...). fàcilment llegibles, lletra clara i gran i col·locats a una alçada que puguin ser llegits per totes les persones (p.e: pensar en persones que van en cadires de rodes o amb acondroplàsia –enanisme-, etc.).
- Seria bo que aquest mapes també incloguin els transports públics: parades de bus, metro i taxis més propers. La informació dóna seguretat, saber que pots marxar de la festa quan vulguis proporciona tranquil·litat.

- Il·luminar els banys, que moltes vegades queden desemparats i sense il·luminació.

Prevenició de les agressions

- Cartelleria amb missatges preventius en l'espai festiu i en els recorreguts més habituals. (no és no, això és masclisme, etc.).
- Falques sonores i manifest previ als actes on es deixi clar que en aquest espai no es toleren cap tipus d'actitud ni manifestacions masclistes i que aquestes seran respostes per part de l'organització de la festa.
- Plantejar i acordar alguna acció en el cas que es doni una agressió masclista en l'espai festiu: aturar la música, comunicació dels fets des de l'escenari, llegir un manifest (sempre amb el consentiment de la persona agredida).
- Si es planteja un punt lila (punt fixe d'atenció a les agressions masclistes) ha de ser visible i fàcilment identificable per totes les persones organització i assistents. Assenyalar-lo en tots els punts de la festa major (espais) cartells grans. Seria important que el punt lila fos diferent de la barra, i que sigui exclusivament per rebre informació, suport o assessorament davant les agressions masclistes. També seria important que aquest punt comptés amb un espai més íntim i reservat per poder atendre a les persones que han viscut una agressió masclista o assetjament d'una manera més tranquil·la i confortable. Estaria bé disposar de cadires, aigües i mocadors de paper.

Per unes festes lliures de violències masclistes!

ANNEX 4

Poble Sec Feminista 2017

Idees per construir una festa major amb perspectiva feminista

Reconocimiento - NoComercial (by-nc): Se permite la generación de obras derivadas siempre que no se haga un uso comercial. Tampoco se puede utilizar la obra original con finalidades comerciales.

Agraïments

Agraïm a les companyes feministes de Donosti, Feministes de Gràcia i Justa Revolta per la seva feina, ja que els seus protocols ens han servit de referent per al nostre procés. També agraïm a les companyes de La Borda, La Lloba, La Trama, Cortsenques dissidents i La Fúria Feminista del Fort Pienc per les reflexions compartides que ens han permès seguir treballant aquest tema de manera col·lectiva, així com totes les entitats dels diferents pobles, barris i ciutats que van venir a la primera trobada per compartir experiències a l'Ateneu La Base. A les companyes "Averlasailas" per fer una obra de teatre fòrum en el marc del procés del protocol. A La Fondona i la Imprempta col·lectiva de Can Batlló per l'elaboració de la campanya "Aquí som feministes". Als mitjans La Directa, Zonasec, Catalunya Plural i l'Altaveu del Poble Sec per aprofundir periodísticament en la temàtica. I a totes les companyes i col·lectius que han format part d'aquest procés, participant a les trobades, xerrades i compartint material.

Per últim, volem agrair especialment a les entitats, col·lectius i equipaments del Poble Sec implicats en aquest procés i que aposten per la transformació del barri en clau feminista: l'Ateneu Cooperatiu La Base, La Electrodomèstica, La Tinta, a la Colla Castellera del Poble Sec, CFD, Raons Públiques, CC El Sortidor, CC Albareda, La Raposa i Somsó Batucada.

INDEX

- 5 Per començar
 - Marc teòric
- 7 Agressions masclistes, de què parlem?
- 9 El procés al Poble Sec
 - Antecedents
 - Per què fer-ho a través d'un procés comunitari?
- 11 Cap a on anem
- 11 Com construïm una Festa Major amb perspectiva feminista?
 - Espai
 - Programació
 - Comunicació
 - Formació i sensibilització
 - Protocol d'actuació i seguiment
- 22 Recursos d'interès
- 23 Materials consultats
- 24 Una bona pràctica

constant d'agressió sexual cap a les dones alhora que se les culpabilitza en cas de patir-la. Aquesta normalització de la violència sexual es coneix amb el nom de cultura de la violació.

El fet d'evidenciar les arrels del problema i posar sobre la taula expressions de violència més simbòliques ens permet emprendre un veritable procés transformador cap al reconeixement i la protecció dels drets, històricament vulnerats, de les DLT.

D'aquest marc es desprenen les següents premisses que ens han guiat per reflexionar sobre quin tipus de festa volem:

⊙ Una agressió és un abús de poder d'una persona o grup de persones sobre una altra: no és un malentès, ni un conflicte. Es produeix quan es traspassen els límits de la persona o persones afectades. Cadascú té els seus límits, perquè aquests són personals i no és legítim qüestionar-los. Sovint en contextos festius es tendeix a emparar determinades actituds sota el pretext de la festa i l'alcohol. Res justifica una agressió (ni les drogues, ni el vestuari, ni l'hora, ni l'espai...).

Totes les persones poden ser agressores: totes podem traspassar els límits de l'altra. Tot i així, hem de tenir en compte que ens socialitzem en un sistema heteropatriarcal, i la posició de privilegi de les persones socialitzades com a homes els converteix en potencials subjectes d'agressions.

⊙ La violència masclista no és fruit de situacions casuais, individuals ni íntimes, és una conseqüència de la societat patriarcal. Entenem doncs, que la resposta que se li ha de donar no és aïllada, sinó organitzada i col·lectiva.

⊙ L'objectiu empoderament fa referència a que és la pròpia persona o persones agredides qui han de decidir quin tipus de resposta volen donar a l'agressió, en cas que vulguin donar-la.

⊙ Som conscients que no totes les DLT patim les mateixes opressions. Replantejar-nos els nostres propis privilegis, ens permet ser respectuoses amb les necessitats i processos de les altres.

⊙ En contraposició amb la cultura de la violació, nosaltres defensem la cultura dels afectes, és a dir, una cultura que té en compte la interrelació amb les altres des de les cures i la llibertat d'opcions. A més, entenem que per mantenir relacions sexuals el consentiment

PER COMENÇAR

Marc teòric

Partim d'un sistema en què existeix una desigualtat estructural de poder, on aquelles persones socialitzades com a homes (també anomenades cis homes) ostenten el privilegi i ocupen el centre, mentre que totes les altres ocupen un paper subordinat relegat als interessos i desitjos dels primers.

Al llarg de tot el nostre aprenentatge inicial i durant bona part del nostre cicle vital interioritzem aquest sistema heteropatriarcal, que classifica els subjectes en un sistema binari, apropiant-se així dels nostres desitjos, afectes i maneres de relacionar-nos.

Aquesta estructura social desigual és visible en la nostra quotidianitat a través de la repartició desigual de tasques tant en l'àmbit públic com en el privat, el disseny dels espais des d'una mirada androcèntrica, el llenguatge sexista, els usos del temps que afavoreixen les tasques productives, entre d'altres.

Les dinàmiques que es generen en aquest sistema heteropatriarcal donen lloc a un conjunt de violències estructurals que s'acaben traduint en situacions de discriminació o desigualtat, algunes més visibles i rebutjades pel conjunt de la societat, però d'altres més invisibilitzades i normalitzades. Quan parlem de violència masclista fem referència a tot un conjunt d'actituds i dinàmiques sorgides de la jerarquia de poder i que tenen com a causa unívoca la construcció social del gènere. Per aterrar aquest marc al context de Festa Major, ampliem la mirada al que socialment es concep com a agressions tenint en compte, per exemple, el fet d'evitar llocs o situacions per por a ser atacades física o sexualment, també s'articula com a violència al condicionar la llibertat de moviment de les dones, lesbianes i trans (d'aquí en endavant DLT). D'aquesta manera, silenciar i minimitzar actituds masclistes "subtils" contribueix a que es donin expressions més visibles de violència, per la qual cosa rebutjar-les i posicionar-les és clau.

Així mateix, observem com es transmet quotidianament a través de la música, del cinema, dels contes, de la publicitat... L'amenaça

ha de ser afirmatiu (només un sí significa sí i no l'absència del no) i que està associat a una pràctica, situació i persona en particular en un moment determinat.

AGRESSIONS MASCLISTES, DE QUÈ PARLEM?

Com ja hem comentat, concebem la violència masclista des d'una perspectiva àmplia, tot i així creiem que per facilitar la seva identificació i resposta en el context de Festa Major pot ser útil destacar com la defineix la llei catalana i posar alguns exemples. Volem deixar clar, però, que en cap cas tenim la intenció de classificar situacions més o menys greus donada la complexitat de la qüestió.

La violència masclista està tipificada en les normatives internacionals, europees i estatals. A nivell de Catalunya, la llei del dret de les dones a eradicar la violència masclista (Llei 5/2008, de 24 d'abril) recull les diferents formes en què aquesta es pot donar: física, psicològica, sexual i d'abusos sexuals i econòmica (art. 4).

Dins l'àmbit social o comunitari de la violència masclista, la llei recull les següents definicions (entre altres que no s'aplicarien en el context de Festa Major)(art.5):

⊙ **Assejament sexual:** el constitueix qualsevol comportament verbal, no verbal o físic no desitjat d'índole sexual que tingui com a objectiu o produeixi l'efecte d'atemptar contra la dignitat d'una dona o de crear-li un entorn intimidatori, hostil, degradant, humiliant, ofensiu o molest.

⊙ **Agressions sexuals:** consisteixen en l'ús de la violència física i sexual exercida contra les dones i les menors d'edat que està determinada per l'ús premeditat del sexe com a arma per a demostrar poder i abusar-ne.

Se'n fa difícil establir un límit clar entre les agressions física, psicològica i sexual, ja que tal i com hem explicat abans totes tres formen part d'un continuïum i tenen la mateixa arrel: el sistema heteropatriarcal. Per tant, quan ens referim a agressions masclistes

ho fem perquè volem fer èmfasi i evidenciar l'origen i la causa del problema. Aquest és estructural, i és el sistema patriarcal. A la vegada, dins del concepte d'agressions masclistes hi anirien incloses les diferents formes de violència que es troben dins la llei catalana.

Ens sembla important posar alguns exemples d'agressions masclistes que es poden donar el context de FM:

✓ comentaris verbals ofensius i/o degradants com són les floretes indesitjades, que al contrari de voler fer sentir bé a l'altra persona, tenen com objectiu ridiculitzar-la o fer-la sentir incòmoda.

✓ comentaris entorn a l'aspecte físic en relació als estàndards estètics o al què s'espera d'aquella persona per la seva identitat de gènere.

✓ formes no benvingudes de contacte físic, tocaments no desitjats que incomodin, violentin o no agradin a la persona o grup que els pateix. Com per exemple el fet d'agafar una persona per parts del cos que la fan sentir incòmoda amb l'excusa que no hi ha prou espai per moure's, aprofitar les aglomeracions per establir contacte físic sense consentiment o fer-li un petó a una persona sense preguntar-li.

✓ la coacció per mantenir relacions sexuals.

Altres exemples de violències masclistes són:

✓ l'exhibició de missatges i imatges sexualitzades de la figura femenina tal com els que es veuen freqüentment a la publicitat.

✓ els seguiments nocturns amb la intenció d'intimidat i les mirades insistents que tendeixen a sexualitzar certes parts del cos.

✓ el fet d'haver de pensar quin recorregut fer a l'hora de tornar a casa per por a patir cap tipus d'agressió.

Qui les exerceix?

Com ja hem comentat a les premisses, totes les persones poden ser agressores. Tot i així, reiterem que la majoria d'agressions masclistes són exercides per cis homes sobre persones socialitzades com a dones i altres identitats de gènere no normatives. Quan formem part de col·lectius mixtes, hem de ser conscients que aquestes conductes masclistes poden ser exercides per companys de col·lectiu/entitat. Reconeixem la dificultat i complexitat que representa aquest fet,

8

però no per això la nostra resposta ha de ser menys contundent i clara.

On es poden produir?

En la nostra quotidianitat i en els nostres espais. S'emparen en inèrcies socials com el "bon-rotllisme" associat al context festiu, les drogues i la idea que el què passa en aquests contextos forma part de la vida privada. Aquest conjunt d'elements funciona com a legitimador de les conductes de les persones agressores i, en conseqüència, deslegítima els possibles sentiments de malestar, protesta o resposta de la persona agredida i permet que aquestes formes de violència quedin silenciades, minimitzades i reproduïdes.

Des de la perspectiva feminista, aquest tipus d'accions no són anècdotes aïllades, sinó que responen i formen part d'una violència estructural. Denunciar-les i combatre-les és una manera de fer política. En canvi, silenciar-les és ser-ne còmplice.

EL PROCÉS AL POBLE SEC

Antecedents

L'any 2015 algunes entitats i col·lectius del barri del Poble Sec vam decidir abordar el masclisme a la Festa Major del barri, entenent-lo com una de les grans problemàtiques que impedeixen el lliure gaudi i convivència de totes.

L'elaboració d'aquest document, que en un inici vam anomenar Protocol d'actuació contra les agressions sexistes a les festes majors del Poble Sec va sorgir des de la iniciativa d'un grup motor, conformat per veïnes i anomenat posteriorment Poble Sec feminista, conjuntament amb diferents entitats del barri que, amb moltes ganes de tenir espais i festes majors lliures de masclisme, vam voler decidir col·lectivament quines són les festes majors que volem.

Així, durant el últims dos anys ens hem organitzat per posar en marxa aquest procés amb l'objectiu de fer-lo extensiu a tot el barri. Hem aconseguit vincular deu entitats al protocol i promoure el missatge: hem format part del pregó de la Festa Major de l'any 2016

9

i hem fet un espai unitari de festa amb totes les entitats adherides al Protocol. A més, hem realitzat un treball de sensibilització previ amb el conjunt d'entitats que participen del grup de treball per exercir la coresponsabilitat vers el masclisme, amb la voluntat que el barri del Poble Sec sigui un barri lliure d'opressions patriarcales.

Per què fer-ho a través d'un procés comunitari?

Àmbit d'actuació

Tot i que l'objectiu final de la nostra lluita com a feministes és acabar amb l'heteropatriarcat, entenem que és un treball de procés i que aquest s'ha d'abordar a diferents nivells. Un d'ells és en l'entorn més proper. Nosaltres hem triat l'àmbit del barri del Poble Sec, perquè és allà on vivim i on hi fem vida. A més, ens hem volgut centrar en la Festa Major del barri, per ser un espai on conflueixen entitats molt diverses en la gestió i ús de l'espai públic. En aquest sentit, hem cregut que era oportú voler incidir en aquests espais des d'una perspectiva feminista, fent participis a les entitats i col·lectius com a subjectes actius.

Hem d'entendre la diversitat de les entitats del barri del Poble Sec, per comprendre la dificultat i a la vegada el repte que suposa incorporar la perspectiva feminista en la seva manera de fer la festa. En aquesta diversitat de col·lectius que participen de la Festa Major del barri hi trobem des de la Penya Blaugrana i l'Agrupació Ciclista de Montjuïc, passant per entitats de cultura tradicional i popular com els Castellans, els Diables i els geganters, fins a bars i pubs, entitats artístiques, associacions veïnals i ateneus, entre d'altres.

Coresponsabilitat i resposta col·lectiva

Fer participis a les entitats d'aquest procés no és fàcil, però sí necessari donat el caràcter social de la problemàtica. Entenem que fins que no existeixi una coresponsabilitat en la generació d'espais amables i segurs per part de totes les persones que organitzen la festa, aquesta resposta no serà eficaç. Per nosaltres, l'autoorganització, el debat horitzontal i el treball col·lectiu són eines per aconseguir aquesta coresponsabilitat, que finalment volem que acabi convertint-se en una resposta col·lectiva i ferma contra les violències masclistes.

10

És per aquest motiu que tot i existir un grup motor que hi participa com a espai d'activisme, s'han creat diversos espais de coordinació amb les entitats, on hem pogut posar en comú els dubtes, els neguits, les bones i males pràctiques, les pors, etc. Aquests espais s'han convertit en lloc d'aprenentatge i de procés col·lectiu.

A la vegada, el treball transversal dut a terme en aquests espais s'ha traslladat a cada entitat, on s'ha tingut el debat pertinent i on s'ha posat el tema sobre la taula. Les formacions organitzades per tractar sobretot temes de límits i consentiments en contextos festius, també han permès el debat entre veïnes de diferents entitats.

Volem dotar de perspectiva feminista tota la Festa Major, i per això volem que aquest procés comunitari sigui més ampli (que inclogui més entitats) però també més profund, és a dir, que les entitats s'hi impliquin activament i hi creguin. Per això, treballem paral·lelament des d'activitats més de visibilització, com ara el pregó de Festa Major, materials visuals, falques, etc.; junt amb un treball més invisible de formació, suport, seguiment, etc.

CAP A ON ANEM?

Volem fer tremolar les arrels del sistema patriarcal i, per aquest motiu, després d'aquest procés de dos anys, tenim ganes d'anar més enllà i apostar per una perspectiva feminista que travessi la manera en què pensem i gaudim de la Festa Major. Proposem reflexionar col·lectivament des de la perspectiva feminista al voltant de diferents eixos per anar cap a unes festes lliures d'opressions patriarcales.

COM CONSTRUÏM UNA FESTA MAJOR AMB PERSPECTIVA FEMINISTA?

Creiem que per fomentar un altre tipus de relacions basades en la cultura del afectes no només hem d'aplicar estratègies reactives (protocols d'actuació contra agressions), sinó pensar també com construir aquesta cultura que volem habitar.

11

Per fer això treballem per aconseguir un doble objectiu, responem així a la dimensió col·lectiva i a la dimensió individual del fenomen. D'una banda, la dimensió col·lectiva l'abordem des de l'àmbit de la cultura i, per tant, des de l'imaginari de la pròpia festa. L'objectiu és vetllar i treballar per una Festa Major feminista, i això vol dir un canvi de paradigma cultural a nivell de continguts i també a nivell de relacions humanes que s'hi donen, missatges que es llencen, disposició de l'espai, tipus d'activitats segons les necessitats personals tenint en compte les diferents edats i procedències, etc. Per altra banda, tenim la dimensió individual i amb aquesta, l'objectiu "empoderament" com a objectiu transversal. La idea és garantir que les festes esdevinguin un espai de seguretat i confiança on, en el cas de produir-se una agressió masclista, les persones afectades se sentin amb prou suport i confiança per actuar per elles mateixes. Per això treballem en base a l'autodefensa feminista, volem conèixer els propis límits i respondre quan aquests són traspassats.

ESPAI

Com creem uns espais amb perspectiva feminista?

Un espai amb perspectiva feminista pretén tornar a l'urbanisme i a l'espai públic valors d'igualtat d'oportunitats en la societat. D'aquesta manera, tindrem uns espais més agradables i segurs, permetent la socialització i la coresponsabilitat sobre allò que passa a l'espai públic.

Durant la Festa Major del barri, les veïnes compartim carrers i places, moments festius, jocs i balls, per això és necessari generar un espai agradable, que fomenti les relacions i en el que ens sentim segures i còmodes.

Estratègies:

Distribució i il·luminació de l'espai: Dependrà del tipus d'espai públic i de les seves característiques, però siguin les que siguin,

hauran d'intentar que la distribució i la il·luminació ens ajudin a sentir-nos segures, facilitant el màxim possible els desplaçaments i el coneixement d'on estem en cada moment. De la mateixa manera que la senyalètica ens pot ajudar a trobar els diferents espais com la barra, els lavabos, el punt d'informació o l'escenari, també la il·luminació ens pot ajudar a la distinció de tots aquests espais. Per exemple, és imprescindible que els lavabos estiguin en llocs ben il·luminats i propers a la festa, i mai en els llocs més allunyats i foscos de l'espai.

Senyalització de l'espai: Per poder-nos sentir segures hem de saber on som i cap a on anem, per tant els recorreguts i l'ús de l'espai han de ser visibles. Per això, necessitarem una senyalització clara i una limitació d'obstacles visuals i de barreres arquitectòniques. Per aconseguir que la senyalització sigui clara i que ens permeti trobar els diferents espais de la festa i el recorregut per arribar-hi, hem de tenir especial cura de col·locar els cartells a una alçada visible. També, la informació d'aquests cartells ha de ser llegible, amb un cos de lletra adequat i amb un contrast de color alt perquè es pugui llegir amb poca llum. Si es fan servir dibuixos de senyalètica, que aquests siguin clars i que no puguin confondre.

Punt d'informació: És important que el punt per rebre suport o informació sigui visible, tant si l'entitat pot tenir un espai d'informació exclusivament per al Protocol contra les agressions masclistes, com si està integrat dins de qualsevol espai de la festa. Seria convenient disposar d'un distintiu uniforme per a totes les entitats i col·locarlo de manera visible. També seria convenient que les persones responsables del Protocol i que han rebut les formacions, portessin algun tipus de distintiu, per facilitar així que les persones que hagin patit assetjament o una agressió masclista puguin adreçar-se a nosaltres ràpidament.

Espai de descans: Valorem molt positivament la possibilitat de crear un espai de confort per poder atendre les persones que hagin estat assetjades o hagin patit una agressió masclista. Aquest espai ens permetria la intimitat i tranquil·litat necessàries per a poder parlar i

atendre-les en les millors condicions possibles. Per no estigmatitzar aquest espai, recomanem que aquesta zona també pugui ser utilitzada com a àrea de descans per a qualsevol persona de l'entitat que necessiti una estona de calma.

PROGRAMACIÓ

Com programar amb perspectiva feminista?

Integrar la perspectiva de gènere en la programació cultural i musical es fa necessari per encaminar-nos cap a la construcció d'unes festes feministes. El panorama cultural i musical està clarament marcat per una sobrerrepresentació masculina als escenaris, i la conseqüent infrarepresentació femenina, i una oferta molt marcada per a un públic amb unes característiques concretes: jove, de cultura occidentalitzada, amb cossos i funcionalitats normativitzades, que sovint no contempla les diversitats culturals, socials, funcionals i de gènere. És per això que ens atrevim a fer algunes recomanacions que ens semblen adequades per tal d'incorporar aquesta diversitat tant en l'oferta cultural, com en l'organització i planificació de les festes:

Estratègies:

Integrar la diversitat d'activitats per a tots els públics: és important pensar en què no només la gent jove vol i pot gaudir de la festa. Els infants, la gent gran i les persones acompanyades de criatures també els agrada passar-s'ho bé si l'oferta cultural s'adapta a les seves necessitats i possibilitats (horaris, espais, tipus d'activitat...). Per això és important pensar en horaris diürns, en espais de descans (cadieres, taules...), espais per la mainada (canvi de bolquers, moments sense música o música a menys volum...), espais per fer festa fins a altes hores sense molestar i facilitant que la gent que ho vulgui es diverteixi sense estigmes... D'aquesta manera possibilitem espais per al gaudi de totes les persones. A més, la diversificació d'activitats promou la diversitat d'usos de l'espai per diferents perfils de gent, i això és una garantia de seguretat.

Augmentar la representació de propostes feministes i de DLT a la graella de programació. La infrarepresentació de les dones, lesbianes i trans en el panorama musical i cultural no està directament relacionada amb una inexistent oferta cultural protagonitzada per aquests col·lectius, ni amb una manca de qualitat de propostes, sinó que està estretament relacionada amb la manca de voluntat i la poca visibilització que se'n fa al panorama musical i mediàtic. És per això que trobem imprescindible utilitzar els nostres espais per a fer-ne ressò i per donar suport a propostes culturals i musicals fetes des d'espais i col·lectius declaradament feministes, però també a aquells projectes liderats i formats per dones, lesbianes i trans. Per afavorir això existeixen iniciatives com la del col·lectiu Fusa Activa que té a disposició una base de dades de grups de diversos estils integrats per DLT. (Veure recursos).

Evitar els continguts i la programació amb contingut masclista o que reproduïxi estereotips de gènere. Pot semblar molt lògic que intentarem no programar grups o espectacles amb contingut masclista, però a vegades aquest contingut, el llenguatge o els rols que desenvolupen són menys visibles a primera vista. Potser les lletres del grup no tenen connotacions masclistes, però els homes cis de l'escenari es treuen la samarreta durant el concert sense qüestionar-se els privilegis que tenen per poder-ho fer.

És important conèixer què estem programant i fer-ho amb consciència crítica. En cas de trobar-nos amb un fet com l'explicitat anteriorment és important fer crítica d'això i fer-li arribar al grup.

A la vegada, també és important ressaltar altres estratègies d'empoderament com ara reapropiar-se de música que reproduïx estereotips de gènere, com ha estat el cas del reaggeton o del punk. Hem de poder gaudir dels nostres cossos sense criminalitzar la sexualització dels mateixos des del respecte i l'afecte. També és important saber que hi ha alternatives feministes d'aquest tipus de música més ballable i si se'n fa recerca es poden trobar moltes opcions.

Representar la diversitat cultural. De la mateixa manera que assenyalàvem la infrarepresentació de les dones, lesbianes i trans a les graelles culturals, també ens sembla important subratllar la manca de representació de la diversitat cultural i ètnica que està

present als nostres barris i viles. Sovint, la gent blanca europea no trobem la manera de trencar el nostre guetto i obrir la participació en l'organització de les festes a les nostres veïnes. Una opció que estem promovent és començar a omplir també els escenaris amb varietat de músiques i de representacions culturals i ètniques, cal que la gent que situem socialment als marges ocupi el centre de l'escenari.

Distribució de rols en l'organització de la festa. A l'hora d'organitzar les festes és molt important també mirar-nos cap endins. En el nostre col·lectiu, entitat, associació... qui fa què? Qui s'encarrega de coordinar les tasques tècniques? Qui de decorar l'espai? Qui cuina i qui està darrera la barra? Qui porta la part econòmica? A l'hora de valorar la festa està bé analitzar si aquests rols responen a rols de gènere i en cas que sí, treballar per deconstruir-los i reorganitzar-nos. Hem de deixar de fer obvi que les tasques més físiques i que requereixen més força, així com els rols de representació les faran els homes i les tasques més de cura de l'espai, de gestió i cuina les faran les dones. Podem repensar-nos i situar-nos d'una manera més equitativa i no estereotipada. A la vegada és important, que tot i que és molt potent que la resposta a una agressió masclista sigui liderada per les DLT del col·lectiu, això no es confongui en que la responsabilitat i la capacitat de reacció l'hagin d'assumir sempre elles. Aquesta sempre ha de ser col·lectiva.

COMUNICACIÓ

Què diem i com ho fem?

Cal que tinguem cura dels missatges i el llenguatge que fem servir a l'hora de comunicar tot el que fem. Quan parlem de llenguatge no només parlem de paraules, sinó també d'imatges, colors, etc.

Estratègies:

Fer ús del femení genèric o de fórmules neutres creatives, així com d'imatges que representin totes les diversitats: Recomanem parlar

16

prèviament amb la gent que puja a l'escenari sobre l'ús de llenguatge sexista i actituds sexistes, etc.

Utilitzar cartelleria amb missatges explícitament feministes repartits per l'espai: Degut a que l'objectiu és l'empoderament de les possibles persones agredides, així com aconseguir un espai amable i de seguretat, intentarem que els missatges siguin en positiu i dirigits sobretot a les possibles persones agredides per generar aquesta sensació de complicitat i solidaritat. En aquest sentit, utilitzar cartelleria "Aquí som feministes" realitzada per La Fondona i la Imprempta de Can Batlló és una bona idea. Alguns dels missatges són: "Estem construint un espai lliure de masclisme/homofòbia, plens de cura", etc.

Posar senyalètica o avisos relacionats amb la resposta a les agressions: A part d'aquests cartells de prevenció, haurem de tenir algun tipus de material que senyalitzi i avisi que en aquest espai no tolerem cap tipus d'agressió masclista. És important visibilitzar aquest missatge ja que podríem dir que estem en una primera fase de sensibilització. Aquesta obvietat no sembla que estigui encara arrelada a la cultura de la nostra societat i ens cal ser contundents en aquest sentit. Ho podem fer mitjançant l'elaboració de diferents materials gràfics i/o audiovisuals que estaran penjants o sonaran en aquest espai.

Utilitzar altres materials:

- Cartells interns explicatius sobre les línies d'actuació en cas que es produeixi una agressió per tal que les persones dins la barra puguin donar una resposta (resum del protocol d'actuació)

- Cartells indicatius sobre què pots fer en cas de viure o veure una agressió (per exemple: "si et sents agredida i vols col·laboració, comunica-ho a la barra. Juntes podem").

- Falques que aniran sonant entre els concerts o durant el dia (de caire positiu i variades). [Consell: és important tenir-ho parlat amb les tècniques de so]

- Manifest que es llegirà sobre l'escenari tot aturant l'activitat que s'estigui duent a terme, sempre i quan la persona agredida estigui

17

d'acord, per tal de visibilitzar i deconstruir aquest abús de poder en l'espai.

FORMACIÓ I SENSIBILITZACIÓ

És de vital importància fomentar les actuacions preventives per tal de caminar cap a unes festes lliures de masclisme i altres discriminacions. Per això és important que qui organitza les festes tingui en compte els diversos eixos d'opressió i que es treballi per prevenir els seus impactes de reproduir privilegis fent un anàlisi sobre les vivències a les festes, veient quins subjectes estan infrarepresentats, quins ostenten poder i quins pateixen més violències.

És imprescindible transmetre les idees i motius per elaborar aquest protocol en base a l'anàlisi fet i, per tant, fer un bon traspàs i coresponsabilitzar-nos de la seva aplicació.

La sensibilització per a nosaltres és una de les parts més importants del procés que estem generant al barri. El grup motor de Poble Sec feminista hem tingut molts espais per discutir i posar en comú què entenem per agressions masclistes, quina és la nostra mirada sobre el patriarcat i altres discriminacions, etc. En aquest sentit, creiem oportú generar aquests altres espais (xerrades, jornades, assemblees...) per poder compartir aquest codi, facilitar els espais de reflexió i així sensibilitzar el nostre entorn.

Per tal de compartir aquestes discussions hem configurat un grup de formadores, entre-les quals hi ha membres del nostre col·lectiu, però també col·laboradores externes per tal de poder generar trobades de formació per totes les persones organitzadores de les festes.

Estratègies:

Aconseguir que es formi tanta gent com sigui possible: Esdevé interessant la barreja de persones de diferents entitats, diferents cultures polítiques i bagatges personals. No sempre tenim l'oportunitat de formar i sensibilitzar a persones adultes i sobretot homes al voltant de les violències masclistes, per això considerem aquest

18

espai molt valuós. L'ideal seria que un 50% de cada entitat passés per la formació.

A les formacions hem de tenir temps, ens han de servir per compartir un codi comú al voltant de les violències masclistes, és a dir, identificar els tipus d'agressions masclistes. I alhora han de servir per sensibilitzar i posar consciència sobre els rols que exercim cada una de nosaltres per perpetrar aquestes violències.

És important parlar de cultura de la violació, així com també de la cultura dels afectes, de límits i de consentiments. En aquest sentit, no tant sols ens formem per identificar violències sinó també per anar construint quina cultura dels afectes i quines relacions volem mantenir en els espais d'oci.

La metodologia de les formacions ha de ser eminentment vivencial, passant pel cos i les experiències de cada una de les persones que formin part de l'espai. És necessari construir entre totes un espai de seguretat simbòlic on poder expressar-nos lliurement i, per tant, el judici, parlar en nom de les altres i opinar sobre què ha dit algú són actituds que demanem que quedin fora de l'espai.

Les formacions han de servir per obtenir eines per l'actuació davant d'una situació d'agressió i debatre sobre com ha de ser la resposta comunitària i política que estem plantejant. Arribar a un consens ens permetrà sentir-nos segures davant les respostes, i haver-nos format ens serveix per sentir-nos segures davant els acompanyaments.

És important donar a conèixer també la xarxa de recursos i serveis, procediments per efectuar denúncies i conèixer els serveis que tenim a l'abast. No cal que tothom és torni una experta en la matèria, hi ha molta gent que hi treballa molt bé.

PROTOCOL D'ACTUACIÓ I SEGUIMENT

Actuació i acompanyament davant d'una agressió

En aquest apartat trobem la proposta d'actuació concreta en el cas que hi hagués una agressió masclista els dies de la Festa Major. Cal remarcar que aquesta actuació està fonamentada en dos principis: la coresponsabilitat i l'autodefensa. Amb coresponsabilitat ens estem

19

referint a fer-nos responsables a nivell col·lectiu de les agressions, ja que parlem d'una problemàtica social i entenem que tots i totes ens hi hem d'implicar; quan parlem d'autodefensa fem referència a que sigui la pròpia persona que s'ha sentit agredida qui respongui. En aquest cas, se li donarà suport en la seva reacció.

Contemplem també un acompanyament posterior a l'agressió si la persona agredida ho demana.

Allò desitjable és que la persona actuï en primera persona amb el suport col·lectiu, o bé que l'afectada acudeixi a la barra on hi haurà una o diverses persones encarregades d'oferir-li suport. Si la persona no acudeix a la barra, sempre cal consultar-li abans d'actuar. La proposta d'actuació es compon de tres passos (sempre consensuats prèviament amb la persona agredida):

0. REBEM DEMANDA O DETECTEM AGRESSIÓ: intentem buscar un espai còmode i tranquil per parlar amb la persona agredida. Ens presentem i li demanem informació sobre ella i sobre com està i què necessita. A partir d'aquí, decidirem conjuntament l'actuació a desenvolupar.

Propostes:

1. AVÍS: se li comunica a la persona agressora que està realitzant una agressió masclista i que la persona agredida se sent incòmoda i violentada. Se li fa saber que si no atura aquesta actitud serà expulsada de la plaça.

2. EXPULSIÓ: si la persona agressora no atura el seu comportament masclista, se'l convidarà a marxar de l'espai de festa. Un grup de persones prèviament formades s'encarregarà d'expulsar a l'agressor. La metodologia proposada és mitjançant una muralla humana. És responsabilitat de totes que aquesta persona no torni a entrar la plaça.

S'informarà a la persona agressora que ha de sortir de la plaça i el per què. Hem de vigilar i veure quines actituds prenem perquè no

20

volem una confrontació directa. La primera línia ha d'estar formada per persones que se sentin capaces de fer front a la situació de manera responsable i coherent, prioritzant situacions no violentes. Hem de ser conscients de les nostres capacitats i limitacions en cada moment, ja que no volem que es generi una situació pitjor de la que es tenia.

Estratègies: Si el diàleg amb la persona que ha comès l'agressió no funciona, busquem complicitats amb les persones del seu voltant que ens puguin ajudar a trobar una solució.

5. VISIBILITZACIÓ: quan s'ha efectuat l'expulsió, es recorda per megafonia que no es toleraran discriminacions sexistes ni de cap tipus en l'espai. Es llegirà el manifest. L'endemà, abans de l'inici dels concerts, es tornarà a pujar a l'escenari i es llegirà el manifest recordant que no es tolerarà cap actitud sexista.

Acompanyament i seguiment?

Després d'una actuació davant d'una agressió demanarem si la persona necessita acompanyament.

En el cas que la persona agredida necessiti atenció mèdica i interposar una denúncia, les persones formades prèviament faran un acompanyament. Disposarem també d'un full de recursos a qui derivar i facilitarem el telèfon 24h d'atenció a les violències masclistes.

Estratègies:

! Cal que tothom estigui atenta davant de qualsevol possible agressió sexista.

! Si ets responsable de barra i veus o se t'informa d'una agressió, el primer pas és anar on s'ha produït l'agressió i parlar amb la persona agredida.

! La resposta individual de la persona agredida és totalment lliure, entenem que ha de poder actuar com vulgui davant d'una agressió. Si no vol donar cap resposta, és la seva decisió. Tot i així

21

és responsabilitat de l'espai de festa crear l'ambient i la sensació de suport per tal que sempre hi hagi una resposta.

! En tot moment cal donar suport a la persona agredida i és important preservar-la sense que se senti exclosa de l'espai de festa. Li hem de proporcionar un espai de seguretat i apartar-la de l'agressor.

! Cal tenir clar que les actituds, comportaments i conductes discriminatòries no seran tolerades, i que les hem de rebutjar per tal de gaudir d'unes festes lliures de masclisme.

! És important no mencionar en cap cas a la persona agredida ni fer-ne cap referència, només fer saber que s'ha expulsat a una persona de la plaça per una agressió sexista. Cal tenir cura també amb el llenguatge utilitzat.

! Disposarem de diferents materials durant les festes:

- Full d'actuació penjat a les barres.
- Protocol imprès.
- Manifest per llegir a l'escenari.
- Full de recursos sobre l'atenció a les violències masclistes per derivar.
- Falques informatives
- Cartells

Aplicació protocol festes populars Poble Sec 2016

A partir dels tallers de formació del protocol les entitats generen uns circuits i recomanacions per poder actuar en situacions d'assetjament i agressions masclistes a la Festa Major de Poble Sec.

Les recomanacions genèriques que hem indicat anteriorment són efectives i útils ja que se situen en cada un dels escenaris i aterren a la realitat de cada una de les entitats adherides al procés del protocol.

A l'annex trobareu les recomanacions que van sorgir de l'Ateneu Cooperatiu La Base arrel del taller i el procés, i van ser l'eina que van fer servir durant les festes del 2016.

22

RECURSOS

Alguns recursos d'interès:

- ! Base de dades de grups integrats per dones, lesbianes i trans (ordenats per comunitats autònomes, representativitat en %, estils musicals, etc.) Fusa activa: <http://fusaactiva.blogspot.com/es/p/bases-de-dades.html>
- ! Cartellera "Aquí som feministes" realitzada per La Fondona i la Imprempta de Can Batlló: <https://aquisomfeministes.tumblr.com/>

* Estem en procés d'ampliar aquests recursos, recollint experiències i materials diversos, com altres protocols, campanyes, eines... Si teniu idees i propostes ens podeu escriure a info@poblesecfeminista.org

MATERIALS CONSULTATS

Pineda, Montse; Toledo, Patsili (2016) *L'aïllament de les violències sexuals a Catalunya: marc conceptual sobre les violències sexuals. Violències sexuals: un marc conceptual, teòric i ètic*. Bellaterra: Barcelona

Informes Noctàmbulas <http://www.drogasgenero.info>

Protocols amb els que ens hem basat (Barcelona, també Donosti, Saragossa, Justa Revolta, etc.)

Manual para la incorporación de la perspectiva de género en la programación común a escala nacional.

23

UNA BONA PRÀCTICA

Aplicació del protocol contra les agressions masculines a les festes majors 2016 de l'ateneu cooperatiu la base i l'assemblea de barri del Poble Sec

Recomanacions prèvies

Tota la gent que participem de les festes majors podem detectar situacions d'assetjament i agressió masculines, prioritàriament aquella gent que hagi assistit a les formacions del protocol.

Com a festes populars ens hem compromès a donar resposta davant les situacions d'assetjament o agressió masculina. La barra és el punt on es centra la coordinació d'aquesta resposta (sempre que no s'autogestioni entre les afectades), per tant, cal estar preparades per atendre aquestes demandes.

Qui té més informació sobre com actuar davant d'una situació és la persona responsable de barra. La persona o persones que donen resposta a la situació han d'estar serenes i si pot ser s'afavorirà que sigui un equip de dones o paritari.

La persona responsable de barra ha de transmetre la informació sobre el protocol contra les agressions masculines a FM a totes les persones del torn de barra, això ho farà durant els 15 minuts d'explicació prèvia del funcionament de la barra.

Quines situacions ens podem trobar?

Assetjament: Una o més persones s'arriben a sentir incòmodes per l'actitud corporal i/o verbal clarament dirigida envers aquesta/es per part d'una altra o més persones.

Assetjament amb risc: A més, la o les persones assetjades, pel contingut, forma o context de l'assetjament senten la possibilitat de que aquest passi a agressió (p.ex. per incloure amenaces o intimidació, donar-se en un lloc aïllat, apropar-se molt, ...)

Agressió sexual: A part de l'actitud corporal i/o verbal, hi ha una

3. Quines respostes podem donar (es prioritza la voluntat de la persona afectada)

* Explicar l'opció de que la persona, si ho prefereix, ho autogestioni, potser amb les seves companyes, i en tal cas oferir el nostre acompanyament per si la situació es complica.

Acompanyament:

Acompanyar i oferir espai de seguretat (pot ser que aquesta sigui l'única resposta, també perquè és necessari tenir la màxima informació i consentiment de la persona afectada per poder actuar de cara enfora).

Acompanyament + Intervenció

En cas que la persona afectada vol que intervinguem el primer pas serà anar a dialogar tranquil·lament amb l'agressor, intentar fer-li veure tot des de la perspectiva de l'afectada, donar-li el protocol i explicar que en els nostres espais no volem aquests comportaments.

Abans de donar aquest pas hem de valorar tant la seva situació, si va sol o amb col·legues (amb qui podem parlar també), estat etílic, si el coneixem..., com les nostres (quantes som, estat etílic...)

! Si l'agressor reconeix la falta i reacciona positivament, s'arriben a acords segons la voluntat de la persona afectada.

Acompanyament + Intervenció + Expulsió de l'espai

En cas que s'hagi fet una intervenció per parlar amb la persona agressora i la resposta no hagi estat positiva i/o fins i tot reitera el comportament i l'assetjament inicial es converteix en assetjament amb risc d'agressió física, convidarem a la persona a que marxi de l'espai.

Sempre intentarem no haver d'arribar a aquest pas, parlant primer amb l'agressor i els seus col·legues, etc.

Com fem fora algú de l'espai? (Vàries persones, sòbries, i prioritàriament dones o paritari)

S'informarà a la persona agressora que ha de sortir de la plaça i el per què. Hem de vigilar i veure quines actituds prenem perquè no volem una confrontació directa. La primera línia ha d'estar formada per persones que se sentin capaces de fer front a la situació de manera responsable i coherent, prioritant situacions no violentes.

agressió física amb contingut sexual (p.ex. magreant l'altra persona, agafant-li la cara, empenyent-la a propòsit, ...)

Agressió sexual amb elevada violència o violació: Qualsevol tipus de penetració, a nivell legal, és considerat una violació, no importa l'orifici, ni l'element introduït.

Resposta

Davant d'una situació d'assetjament o agressió masculina donarem una resposta en el moment que la situació arriba a la barra.

Què fem des de la barra si ve una persona que ha patit assetjament i/o una agressió masculina?

0. Sobretot mantenim la calma i intentem ser molt curoses:

Ens presentem

Busquem un espai més fàcil o tranquil al voltant de la barra

Intentem no deixar la persona sola

Avisem a la o al responsable de torn

1. Creem un equip de persones per donar resposta (sòbries, formades, paritari)

2. Com atenem? des de l'escolta, el respecte, els acords que tenim i prioritant la voluntat de la persona afectada.

Ens presentem

Demanem consentiment (present tota l'estona, actuem segons la voluntat de l'afectada i les nostres possibilitats)

Intentem conèixer la situació i els recursos de la persona afectada: si té col·legues a la plaça, estat etílic, què vol fer...

Intentem recollir les necessitats, desitjos i

a màxima informació sobre el succeït i sobre el/s agressor/s: Estava sol, sobri, amb col·legues, actitud dels seus col·legues...

Què podem oferir? espai tranquil, lloc on seure, aigua o menjar i explicar les opcions de resposta que hem acordat (no podem arribar a tot, com a col·lectiu tenim uns acords basats en els nostres recursos i limitacions)

Hem de ser conscients de les nostres capacitats i limitacions en cada moment, ja que no volem que es generi una situació pitjor de la que es tenia.

En cas que no vulgui sortir, farem servir el mètode de la muralla, caldrà un grup seré a primera fila per "empenyer-lo(s)" fora de l'espai de festa.

* Resposta a casos concrets:

En cas de violació, o violència física (o assetjament amb un molt alt risc d'agressió física) avisem a la Guàrdia Urbana o Mossos. Fem-ho coordinadament, avisant-nos entre nosaltres i a la gent de l'entorn.

4. Ho visibilitzem a l'espai de festa:

Al final de la gestió de la situació, valorem i demanem consentiment a la persona per poder visibilitzar-ho a dalt de l'escenari (sense dir noms ni dades). En casos d'assetjament, ho direm a la pausa entre grups (si hi ha més d'un cas, es fa un recull) i en casos d'agressió, es valorarà aturar l'actuació (sempre un cop la persona agressora ja hagi marxat del lloc).

5. Recollim (si vol dades) i donem recursos

6. Cuidar-nos entre nosaltres. Valoració de després.

4. En cas d'agressió sexual (contacte físic amb o sense violència)

*Avisem a la policia. Fem-ho coordinadament, avisant a l'equip de la barra, avisant a la gent de l'entorn.

*En cas d'agressió denunciada, si la persona afectada vol trucar a la policia, l'acompanyarem en aquest procés.

Si veus fora de la barra una situació masculina, vine a la barra i ho gestionem plegades (a no ser que puguis/vulguis autogestionar-ho amb col·legues o tu mateixa)

ANNEX 5

Pensem en l'espai públic quan parlem de protocol contra les agressions sexistes?

Aquest qüestionari es troba en el marc del Projecte Final de Màster que porta per nom "Anàlisi de l'espai públic en els protocols contra les agressions sexistes de Gràcia i Poble Sec".

* **Necessari**

1. Adreça electrònica *

2. Gènere *

Maqueu només un oval.

- Dona
- Home
- Altres

3. Edat *

Maqueu només un oval.

- Entre 18 a 25 anys
- Entre 26 i 35 anys
- Entre 36 i 45 anys
- 45 anys o més

4. On surts de festa? *

Maqueu només un oval.

- Al barri
- Fora del barri

5. En quin barri participes de la vida comunitària? *

Maqueu només un oval.

- Gràcia *Passeu a la pregunta 5.*
- Poble Sec *Passeu a la pregunta 28.*

Percepció d'(in)seguretat a Gràcia

Aquest apartat s'aborda la percepció de seguretat al barri

6. Quines activitats realitzes al teu barri?

Seleccioneu totes les opcions que corresponguin.

- Treballar
- Estudiar
- Viure
- Visitar família
- Militància/Voluntariat
- Activitats d'oci
- Altres: _____

7. En general, creus que vius en una ciutat segura? *

Maqueu només un oval.

- Sí
- No

8. En general, creus que Gràcia és un barri segur? *

Maqueu només un oval.

- Sí
- No

9. Quan circules pel barri, fas el mateix recorregut sempre?

Maqueu només un oval.

- Sí
- No

10. Fas els mateixos recorreguts de dia que de nit? *

Maqueu només un oval.

- Sí
- No

11. Hi ha llocs que hi passes de dia però de nit els evites?

Maqueu només un oval.

- Sí
- No

12. Si és que sí, pots indicar-ne alguns?

13. Quins llocs (carrer, plaça, parc, avinguda...) et semblen més insegurs al barri? *

14. Són espais diferents a l'estiu que a l'hivern?

*

*Passeu a la pregunta 14.***Espai públic i inseguretat a Gràcia**

En aquest apartat em centro en la percepció dels espais de seguretat o inseguretat al teu barri, les agressions, els contextos de festa major i en la incidència que té el protocol al teu barri.

15. Quins elements creus que fan que un lloc sigui o sembli segur: **Seleccioneu totes les opcions que corresponguin.*

- Estigui ben il·luminat
- Hi transiti molta gent
- Hi puguin circular vehicles
- Hi hagi establiments comercials oberts
- Hi hagi locals d'oci i/o hosteleria oberts
- Càmeres de videovigilància
- Accessos al metro i/o a parades de bus
- Altres: _____

16. Hi ha espais d'oci al barri que evites per no posar en risc la teva seguretat?*Maqueu només un oval.*

- Sí
- No

17. Quins? Perquè?

18. En quins espais et sents més segur/a al barri? *

19. Et sents segur/a quan camines sol/a de nit pel barri? **Maqueu només un oval.*

- Sí
- No

20. **Alguna vegada (has utilitzat transport) has demanat que t'acompanyin a casa, tornant de festa, per evitar caminar sol/a de nit pel barri? ***

Maqueu només un oval.

- Sí
 No

21. **Alguna vegada has canviat alguna conducta habitual per sentir-te més segur/a en algun espai del barri? ***

Maqueu només un oval.

- Sí
 No

22. **En l'últim any, has patit alguna agressió de caràcter sexista o masclista? ***

Maqueu només un oval.

- Sí
 No

23. **En cas afirmatiu, l'agressió va tenir/ha tingut lloc a l'espai públic?**

Maqueu només un oval.

- Sí
 No

24. **Has patit alguna agressió sexista durant les festes majors del teu barri? ***

Maqueu només un oval.

- Sí
 No

25. **En cas afirmatiu, on va succeïr?**

26. **La vas denunciar a l'organització responsable de la festa?**

Maqueu només un oval.

- Sí
 No
 Altres: _____

27. **En cas d'agressions en festa major creus que el Protocol ha tingut o té incidència a l'hora de donar resposta? ***

Maqueu només un oval.

- Sí
 No

28. Perquè? *

Passeu a Gràcies per participar!.

Percepció d'(in)seguretat a Poble Sec

Aquest apartat s'aborda la percepció de seguretat al barri

29. Quines activitats realitzes al teu barri? *

Seleccioneu totes les opcions que corresponguin.

- Treballar
- Estudiar
- Viure
- Visitar família
- Militància/Voluntariat
- Activitats d'oci
- Altres: _____

30. En general creus que vius en una ciutat segura? *

Maqueu només un oval.

- Sí
- No

31. En general, creus que vius en un barri segur? *

Maqueu només un oval.

- Sí
- No

32. Quan circules pel barri, fas el mateix recorregut sempre? *

Maqueu només un oval.

- Sí
- No

33. Fas els mateixos recorreguts de dia que de nit? *

Maqueu només un oval.

- Sí
- No

34. Hi ha llocs que hi passes de dia però de nit els evites?*Maqueu només un oval.*

- Sí
- No

35. Sí és que sí, pots indicar-ne alguns?

36. Quins llocs (carrer, plaça, parc, avinguda...) et semblen més insegurs al barri?

37. Aquests espais et semblen diferents a l'estiu que a l'hivern? **Maqueu només un oval.*

- Sí
- No

Passeu a la pregunta 37.

Espai públic i inseguretat a Poble Sec

En aquest apartat em centro en la percepció dels espais de seguretat o inseguretat al teu barri, les agressions, els contextos de festa major i en la incidència que té el protocol al teu barri.

38. Quins elements creus que fan que un lloc sigui o sembli segur: **Seleccioneu totes les opcions que corresponguin.*

- Ben il·luminat
- Hi transiti molta gent
- Hi puguin circular vehicles
- Hi hagi establiments comercials oberts
- Hi hagi locals d'oci i/o hosteleria oberts
- Càmeres de videovigilància
- Accessos al metro o parades de bus
- Altres: _____

39. Hi ha espais d'oci al barri que evites per no posar en risc la teva seguretat? **Maqueu només un oval.*

- Sí
- No

40. Quins i perquè?

41. En quins espais et sents més segur/a al barri? *

42. Et sents segur/a quan camines de nit sol/a pel barri? *

Maqueu només un oval.

- Sí
- No

43. Alguna vegada has demanat que t'acompanyin a casa després de sortir de festa al barri, per evitar caminar sol/a pel barri? *

Maqueu només un oval.

- Sí
- No

44. Alguna vegada has canviat la teva conducta habitual per sentir-te més segur/a en algun espai concret del barri? *

Maqueu només un oval.

- Sí
- No

45. En l'últim any, has patit alguna agressió de caràcter sexista o masclista al barri? *

Maqueu només un oval.

- Sí
- No

46. En cas afirmatiu, on va succeïr?

47. La vas denunciar a l'organització responsable de la festa?

Maqueu només un oval.

- Sí
- No
- Altres: _____

48. - En cas d'agressions en festa major creus que el Protocol ha tingut o té incidència a l'hora de prevenir i donar resposta? *

Maqueu només un oval.

Sí

No

49. Perquè? *

Passeu a Gràcies per participar!

Gràcies per participar!

Envia'm una còpia de les meves respostes.

Tecnologia de

ANNEX 6

ENTREVISTA COL·LECTIUS

Procés de creació i estat actual del protocol

1. Quins van ser els motius per crear el Protocol en contra les agressions sexistes del vostre barri?
2. Inicialment, en què consisteix?
3. La resposta col·lectiva, la vaureu extreu, basant-vos amb d'altres models? Quin/s?
4. Amb el concepte de violència (masclista, sexista) us va plantejar la inseguretat que pateixen tots els grups socialment invisibilitzats, com ara les dones, per abordar la resposta davant d'una agressió?
5. Quina acollida va tenir, inicialment i fins avui, aquesta metodologia de resposta comunitària?
6. Heu hagut d'arribar a aplicar el grau d'expulsió, com assenyala el contingut del protocol, alguna vegada? Podeu descriure com va succeir la situació i la vostra valoració?
7. Les agressions sempre han estat home/dona? O hi ha hagut agressions sexistes cap a d'altres col·lectius invisibilitzats (diversitat sexual/de gènere)?
8. Heu hagut d'adoptar el protocol en funció de les necessitats que tenien els col·lectius del barri adherits al mateix? O teniu una altra estratègia? Podríeu descriure-la breument i quines adaptacions heu anat fent?
9. Heu modificat el contingut inicial del protocol fins a dia d'avui? Quines són les modificacions i quins motius les han incentivat?

Espai Públic

1. En quins llocs (tipologia: places, carrers, passatges, parcs) localitzeu les agressions que han succeït durant l'aplicació del protocol al vostre barri?
2. Creieu que la senyalització i la il·luminació ha estat la correcta?
3. Quan es registren les agressions? I, en quina tipologia o model de festa succeeixen?
4. Creieu que la "vigilància informal" és útil?
* Entenem vigilància informal per persones que formen part dels col·lectius adherits al protocol o que gestionen el protocol, fins i tot persones derivades de l'administració pública.
5. Heu pensat en el disseny i/o la disposició/distribució dels elements mòbils que donen serveis a la festa? Per exemple, el lloc concret on es situen... O com ho heu fet?
6. Creieu que, si es situen en un lloc o altre, influeixen en la sensació o percepció d'(in)seguretat?
7. Us heu plantejat alguna vegada una modificació del contingut del protocol vers l'espai públic, tenint en compte les peculiaritats de cada lloc del vostre barri on es desenvolupa la festa major? Analitzant i/o proporcionant eines que puguin facilitar aquesta feina als col·lectius, etc.
8. Creieu que és necessari contemplar la perspectiva de gènere a l'espai públic i en el moment de la distribució d'espais, localitzacions dels elements mòbils i/o fixes que conformen la organització i desenvolupament de la festa? Perquè?
9. Teniu alguna proposta a fer als col·lectius per aplicar aquesta perspectiva en l'espai públic o creus que caldria reflexionar-hi més, conjuntament, per poder-la incorporar?

ANNEX 7

ANNEX 7

TALLER ESPAI PÚBLIC I PROTOCOL

*Taller Protocol i Espai Públic
Col·lectiu: Feministes de Gràcia
Data: 15/02/2018*

Objectius generals:

- Aplicar la perspectiva de gènere a l'espai públic per al desenvolupament del protocol contra agressions sexistes de festa major al barri de Gràcia mitjançant un procés d'anàlisi i reflexió comunitària.
- Elaborar un **recull de criteris** per a desenvolupar una festa major amb perspectiva feminista, i aplicada a l'espai públic i els seus elements fixes i mòbils.

Dinàmica 1:

Objectius:

- Reflexionar i analitzar de manera individual i col·lectiva les violències de caràcter sexista que succeeixen a l'espai públic, i concretar-ho en contextos de festa major al barri de Gràcia.
- Desenvolupar un procés comunitari amb el col·lectiu Feministes de Gràcia per tal d'analitzar, identificar i reconèixer la perspectiva de gènere en els espais fixos de festa major del barri.

Durada aproximada: 45-50'

Grup: Assemblea Feministes de Gràcia: X nombre de dones, distribuïdes en grups de 2-3 persones.

Desenvolupament:

1. Llistat d'espais on es desenvolupa el protocol a Vila de Gràcia.
2. Assenyalem aquests espais al plànol.
3. Amb un altre color assenyalem els llocs on ens hem sentit insegures al barri.
4. Preguntes més concretes respecte seguretat/inseguretat.
 - a. Quines violències sexistes heu viscut al barri?
 - b. Quines espais sentiu com a segurs/insegurs? Perquè?
 - c. Quines conseqüències té a les vostres vides?
 - d. Quin col·lectiu creieu que es pot moure amb major llibertat pel barri, i de festa?
5. Elements i espais concrets de la festa major.
 - a. Il·luminació: En general, és bona? Perquè? Com es pot/podria millorar?
 - b. Els lavabos, com són? És un punt que s'hauria de tenir en compte des de la perspectiva de gènere? Perquè? Creieu que es pot millorar? Com?
 - c. Accessos a les places i carrers. Què hi passa en els accessos (de dia i de nit)? Com podríem millorar?

ANNEX 7

- d. La barra com és? Creieu que és necessari replantejar-la? En els protocols contra les agressions masclistes en contextos de festa major s'indica que, un cop succeeix una agressió, ens hem de dirigir a la barra a denunciar-ho o demanar ajuda. Creieu que és el lloc adient o adequat on dirigir-se? Perquè? Com podem millorar?
 - e. Senyalització: Com és? Com creieu que funciona? Com podem millorar-la?
6. Posem en comú les respostes de cada grup.
 7. D'aquí s'extreuran criteris que considerem imprescindibles a tenir en compte als espais de festa major (tenint en compte la diversitat d'espais a Vila de Gràcia (Plaça o Carrer) i la festa diürna o nocturna).

Treball posterior: Editar **recull de criteris per adaptar l'espai públic amb perspectiva de gènere** durant les festes majors de Gràcia. Fer-ho extensible a tots els col·lectius del barri adherits al Protocol contra les agressions sexistes de Festa Major. Afegir als criteris, el model de barra que s'ha pensat i dissenyat arrel del procés col·lectiu de Feministes de Gràcia. Explicant el procés metodològic per poder assolir els objectius plantejats.

Material:

- 15 plànols de Vila de Gràcia.
- Bolígrafs.
- Fulls A4.
- Post-its de colors.
- Rotuladors de colors.
- Paper tipus mural.
- Bolígrafs

ANNEX 8

TALLER ESPAI PÚBLIC I PROTOCOL (2a part)

Objectius generals:

- Aplicar la perspectiva de gènere a l'espai públic per al desenvolupament del protocol contra agressions sexistes de festa major al barri de Gràcia mitjançant un procés d'anàlisi i reflexió comunitària.
- Elaborar un **recull de criteris** per a desenvolupar una festa major amb perspectiva feminista, i aplicada a l'espai públic i els seus elements fixes i mòbils.

Dinàmica 2:

Objectius:

- Identificar els criteris de l'urbanisme feminista a l'hora de pensar i repensar els espais de festa major.
- Desenvolupar i fer una proposta de millora de la barra de festa major, tenint en compte criteris de l'urbanisme feminista.

Durada aproximada: 30-35'

Grup: Assemblea Feministes de Gràcia: X nombre de dones, distribuïdes en grups de 5 persones.

Desenvolupament:

1. Proposta de millora d'un element de la festa fix anteriorment analitzat - **LA BARRA**
2. Fer un disseny de barra inclusiu tenint en compte els següents criteris (explicar els conceptes i aplicar-los a la barra)
 - a. Viabilitat: Usos i Activitats.
 - b. Autonomia: Accessibilitat i Seguretat.
 - c. Proximitat: Distribució equilibrada dels elements a l'espai, Recorreguts.
 - d. Diversitat: Normalitat, Experiències.
3. Proposta de disseny d'una barra que integri tots els conceptes d'urbanisme feminista o perspectiva de gènere.

Treball posterior: Editar **recull de criteris per adaptar l'espai públic amb perspectiva de gènere** durant les festes majors de Gràcia. Fer-ho extensible a tots els col·lectius del barri adherits al Protocol contra les agressions sexistes de Festa Major. Afegir als criteris, el model de barra que s'ha pensat i dissenyat arrel del procés col·lectiu de Feministes de Gràcia. Explicant el procés metodològic per poder assolir els objectius plantejats.

Material:

- Bolígrafs.
- Fulls A4.
- Rotuladors de colors.
- Paper de mural.

ANNEX 9

MINI ENQUESTES

Pregunta a 2 persones que són usuàries a la festa:

Si et perds, hi ha algun lloc on pots quedar per a trobar els teus amics/ amigues ?

Saps on està el bany? Sí No

Conèixes el protocol d'actuació contra les agressions sexistes de les festa major del Poble sec? Sí No

Quin es el teu espai preferit de la festa? Per què?

On has estat més temps?

Si et perds, hi ha algun lloc on pots quedar per a trobar els teus amics/ amigues ?

Saps on està el bany? Sí No

Conèixes el protocol d'actuació contra les agressions sexistes de les festa major del Poble sec? Sí No

Quin es el teu espai preferit de la festa? Per què?

On has estat més temps?

POBLE SEC FEMINISTA

PER A LA FESTA MAJOR DEL POBLE SEC
Muntem uns espais amb perspectiva de gènere!

FITXA D'OBSERVACIÓ

OBJECTIUS

- Aportar contingut per fer una valoració compartida de l'organització de l'espai amb perspectiva de gènere en el marc de la festa.
- Donar a conèixer el protocol.

INFORMACIÓ

Data: 24/07

Hora: 8:45

Lloc d'observació:

Paralelo - Vallhonrat.

Entitat(s) organitzadora/es:

La Tintze

Adherides al protocol?

No

Activitats proposades durant l'observació:

CONCIERTOS

OBSERVACIÓ

1- Senyalètica

Hi ha senyalètica? Si No

Si n'hi ha, què està senyalitzat?

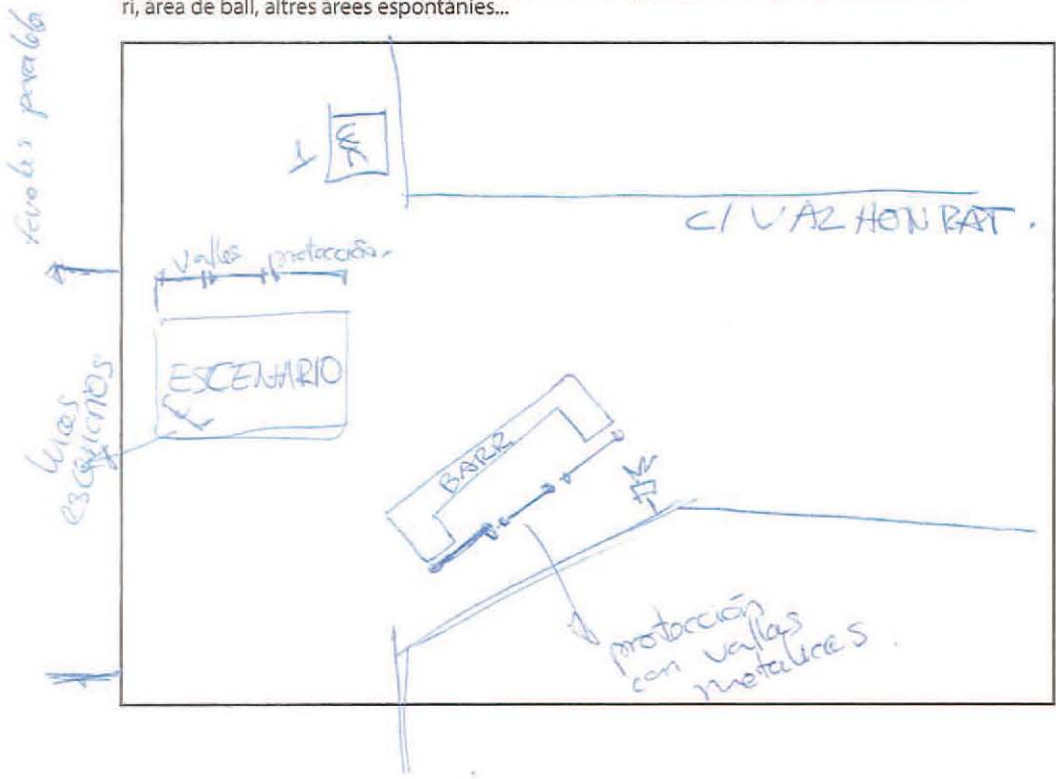
bany barra accessos altres

Observació lliure (altura, contrast i llegibilitat, s'entén el missatge?, altres...)

Elements observats que es podrien aplicar a altres espais.

2 - Organització de l'espai

Fes un croquis dels diferents espais: barra, lavabos, espai tranquil·litat, informació, escenari, àrea de ball, altres àrees espontànies...

3 - Espai recursos/descans

Hi ha un espai de descans? Si No

Com està? Qui el fa servir (pots preguntar als membres de l'entitat)?

4- Il·luminació

Quin tipus d'il·luminació hi ha?

Observacion de dia / focs de cale y luz escenario

Quins espais estan il·luminats?

barra

5- Campanya de difusió del protocol.

On s'han col·locat els cartells de sensibilització/ banderoles/ tríptics informatius?

los cartels pegados en la barra.

Quin impacte visual té aquest material?

No.

Hi ha alguna persona responsable del protocol? Si No

las personas de la barra